schiller

INTRIGĂ ŞI IUBIRE

TRAGEDIE BURGHEZĂ

În romîneşte de
MIHAI ISBĂŞESCU
şi
MARIANA CRAINIC

PERSOANELE

VON WALTER, *preşedinte la curtea unui prinţ german*
FERDINAND, *fiul lui, maior*
VON KALB, *mareşalul curţii*
LEDY MILFORD, *favorita prinţului*
WURM, *secretarul preşedintelui*
MILLER, *şef de muzică, sau cum i se spune în unele locuri, capelmaistru*
SOŢIA LUI MILLER
LUISE, *fiica lui Miller*
SOPHIE, *camerista ladyei Milford*
UM CAMERIST AL PRINŢULUI
FIGURANŢI

ACTUL ÎNTÎI

SCENA 1

O cameră la Miller acasă.
Miller se scoală de pe scaun şi pune violoncelul deoparte. La masă şade *soţia lui Miller*, îmbrăcată încă în veşminte de noapte şi îşi bea cafeaua.

MILLER *(umblînd prin cameră cu paşi repezi)*: Să se sfîrşească o dată. Lucrurile se-ncurcă tot mai rău. Gura lumii a început să clevetească pe seama fiicei mele şi a baronului. Ne facem cu toţii de rîs. O să-i ajungă preşedintelui la ureche şi... într-un cuvînt, am să-l poftesc pe acest tînăr nobil pe uşă afară.

SOŢIA LUI MILLER: Doar nu l-ai tras tu de mînecă în casă, nu i-ai aruncat tu fata în braţe!

MILLER: Nu l-am tras eu de mînecă... nu i-am aruncat eu fata în braţe; dar cine ţine seama de asta? Eram stăpîn în casa mea. Ar fi trebuit să-mi ţin fata mai din scurt. Ar fi trebuit să-i vorbesc deschis maiorului său să-i povestesc totul fără întîrziere tatălui său, excelenţei sale domnul von Walter. Tînărul baron o să scape cu o morală

bună, știu eu bine, și toate oalele sparte o să le plătească violonistul.

SOȚIA LUI MILLER *(își soarbe ceașca pînă la fund)*: Prostii! Bazaconii! Ce poate să ți se-ntîmple? Cine o să se lege de tine? Că doar îți vezi de meseria ta și-ți cauți elevii pe unde-i poți găsi.

MILLER: Dar, ia spune-mi, unde o s-ajungem cu toată povestea asta? Pe fată nu-i chip s-o ia de nevastă... de căsătorie nici nu poate fi vorba — și ca s-ajungă una de-alea — doamne, iartă-mă! — Bună dimineața!... Bineînțeles, după ce unul din domnișorii ăștia nobili a colindat prin toată lumea și dracu știe ce-a mai făcut! desigur că-i place să umble și după prospătură. Ia seama! Chiar dacă ai sta la pîndă cu o mie de ochi și chiar dacă ai sta de veghe lîngă fiecare picătură de sînge din vinele lor, tot o s-o ademenească, sub nasul tău, o s-o necinstească și p-ormă o s-o șteargă, iar fata o să fie dezonorată pentru tot restul vieții, o să rămînă nemăritată, sau, dacă i-o place meseria, o să-i dea înainte. *(Cu pumnul la frunte.)* Doamne Isuse-Hristoase!

SOȚIA LUI MILLER: Ferește-ne, doamne dumnezeule!

MILLER: Ba să se ferească ea singură. — Că doar la ce alta îi stă capul unui flușturatic ca ăsta? Fata e frumoasă... subțirică... are piciorușul mic. Nu se sinchisește nimeni ce ascundeți voi femeile sub acoperiș. Numai să fi avut grijă bunul dumnezeu să nu lipsească parterul. Și după ce zvăpăiatul nostru o să se lămurească în privința aceasta... ei, atunci o să se lumineze, cum se luminează prietenul meu Rodney[1] cînd simte urmă de franțuz și cînd pornește drept spre țintă cu toate pînzele-n vînt. Nu pot să i-o iau în nume de rău. Omu-i om. Știu eu bine.

---

[1] George Rodney (1717 — 1792), amiral englez care și-a cîștigat mare faimă în războiul pentru independența Americii, luptînd împotriva flotei franceze (n. r.).

SOȚIA LUI MILLER: Ar trebui să citești încîntătoarele bilețele pe care tînărul domn le scrie fetei tale. Doamne dumnezeule! E limpede ca lumina zilei că nu-l interesează decît sufletul ei frumos.

MILLER: Așa se ajunge de-a dreptul la țintă. Lovești în samar și te gîndești la măgar. Cînd ai de gînd să dai binețe trupului, n-ai decît să trimiți mai întîi inima ca sol. Eu cum am făcut? Și cînd, în sfîrșit, sufletele ajung să se-nțeleagă, hop! iată că și trupurile fac la fel; sluga ia pildă de la stăpîn și pînă la urmă, luna argintie va face pe codoașa.

SOȚIA LUI MILLER: Privește mai întîi la minunatele cărți pe care ni le-a adus domnul maior. Fiica ta își citește totdeauna rugăciunile din ele.

MILLER *(fluieră)*: Ei, da! Se roagă! Știi că ai haz! Simplele fierturi sănătoase sînt prea greu de mistuit pentru delicatul stomac al înălțimii sale, deprins doar cu pricomigdale. Trebuie să le mai fiarbă o dată meșteșugit, în bucătăria drăcească și puturoasă a literaților. Pe foc cu tot gunoiul ăsta! Dumnezeu știe ce bazaconii căzute din înaltul cerului o fi găsind acolo biata fată și aceasta îi înfierbîntă sîngele ca extractul de cantaridă, topind și picul de credință creștinească pe care cu mare trudă i-a sădit-o în suflet părintele ei. Pe foc, îți spun! Fata o să-și bage în cap toate drăcoveniile astea; tot rătăcind prin lumea închipuirii, n-o să mai găsească drumul spre casă, o să uite, o să-i fie rușine că tatăl ei este viorístul Miller și parcă văd că o să-mi pună pe fugă vreun ginere cumsecade și de treabă, care s-ar arăta foarte fericit să profite de clientela mea... Nu! Să mă trăsnească dumnezeu! *(Sare în sus aprins.)* Trebuie să batem fierul cît e cald; da, da, n-am să mă sfiesc să-i arăt maiorului ușa. *(Vrea să iasă.)*

SOȚIA LUI MILLER: Fii cuminte, Miller. Gîndește-te numai ce de părăluțe ne-au adus darurile lui...

MILLER *(se întoarce și se oprește în fața ei)*: Cu prețul sîngelui fetei mele?... Du-te dracului, codoașă nerușinată... Mai bine să cerșesc din ușă-n ușă, cu vioara, o biată bucată de pîine, mai bine îmi sparg violoncelul și car gunoi în cutia lui, decît să mă-nfrupt din banii pe care singurul meu copil i-ar cîștiga vînzîndu-și sufletul și mîntuirea lui. Dă încolo blestemata ta de cafea și tabacul de prizat și nu va fi nevoie să-ți mai scoți fata la mezat. N-am murit de foame și nici n-am umblat fără cămașă pe mine, mai înainte ca diavolul ăsta afurisit să-și fi vîrît nasul în treburile mele.

SOȚIA LUI MILLER: Ce te-nfierbînți așa? Numaidecît te aprinzi, de sar scîntei! Eu vreau să spun că n-ar trebui să ne punem rău cu domnul maior, știind că... este fiul președintelui.

MILLER: Vezi, asta este. Și tocmai pentru asta ar trebui să isprăvim chiar azi. Președintele o să-mi fie recunoscător, dacă e un adevărat părinte. Curăță-mi haina de catifea roșie și mă voi duce să cer o audiență la excelența sa. O să-i spun excelenței sale: Domnul, fiul dumneavoastră, și-a pus ochii pe fata mea; fata mea nu e destul de bună pentru a fi nevasta domnului, fiului dumneavoastră, dar totodată mi-e prea scumpă, ca să-i fie țiitoare, și cu asta basta... Numele meu e Miller.

SCENA 2

Secretarul Wurm, cei dinainte

SOȚIA LUI MILLER: A, bună ziua, domnule sicritar. Avem, în fine, plăcerea să vă mai vedem pe la noi?

WURM: Plăcerea e a mea, a mea verișoară dragă. Cei care se bucură de favoarea unui nobil cavaler

nu prea mai apreciază plăcerea modestă adusă de un simplu burghez ca mine.

SOŢIA LUI MILLER: Cum puteți vorbi astfel, domnule sicritar! Înălțimea sa domnul maior von Walter ne face din cînd în cînd „plezirul“, dar din pricina asta nu disprețuim pe nimeni.

MILLER (*(înciudat)*: Un scaun pentru domnul, femeie! Luați loc, domnule!

WURM (*pune pălăria și bastonul deoparte, apoi se așează*): Ei! Ei! și ce face viitoarea mea... sau fosta mea?... Nu știu dacă pot să mai sper... O s-o pot vedea pe „mamzel“ Luise?

SOŢIA LUI MILLER: Mulțumim de întrebare, domnule sicritar. Dar fata mea nu se ține mîndră de loc.

MILLER (*supărat o lovește cu cotul*): Femeie!

SOŢIA LUI MILLER: Numai că ne pare rău că n-o să se poată bucura de onoarea domnului sicritar. Chiar acum a plecat la biserică.

WURM: Asta mă bucură, mă bucură. Voi avea mai tîrziu o nevastă evlavioasă, bună creștină.

SOŢIA LUI MILLER (*zîmbește cu un aer stupid, dar dîndu-și importanță*): Da... dar, domnule sicritar...

MILLER (*vizibil stînjenit, o trage de ureche*): Femeie!

SOŢIA LUI MILLER: Dacă putem să fim de folos la altceva... cu toată plăcerea, domnule sicritar...

WURM (*cu o privire perfidă*): La altceva! Mulțumesc frumos! Mulțumesc frumos! Hm! Hm! Hm!

SOŢIA LUI MILLER: Dar... după cum și-o fi dat poate seama și domnul sicritar...

MILLER (*înfuriat, o înghiontește pe la spate*): Femeie!

SOŢIA LUI MILLER: Binele e bun, dar mai binele e și mai bun, și cînd ai un singur copil n-o să-i stai în calea fericirii. (*Cu mîndrie de țărancă.*) Cred că mă-nțelegi, domnule sicritar?

WURM (*se agită pe scaun îngrijorat, se scarpină după ureche și-și potrivește manșetele și jaboul*): Dacă-nțeleg? Nu prea... ba da... ce vreți să spuneți?

SOȚIA LUI MILLER: Ei — vezi... mă gîndeam numai că... ziceam că *(tușește)* fiindcă bunul dumnezeu vrea neapărat ca fata mea să fie cucoană mare...

WURM *(sare de pe scaun)*: Ce spuneți? Cum?

MILLER: Stați jos! Stați jos, domnule secretar. Nevastă-mea e din cale-afară de gîscă. Cum o să ajungă cucoană mare? Trebuie să fie prea prost cineva ca să plece urechea la flecăreala asta.

SOȚIA LUI MILLER: Poți să vorbești, cît ăi vorbi! Știu eu ce știu... și ce-a spus domnul maior este bun spus.

MILLER *(scos din fire, dă să apuce violoncelul)*: Mult ai să mai trăncănești? Vrei să-ți dau cu violoncelul în cap? Ce știi tu? Ce-a putut să spună? Nu luați în seamă sporovăiala asta, domnule... Marș la bucătărie! Doar nu mă credeți atît de tîmpit, ca să-mi dau fata după domnii din lumea mare? Nu-mi închipui că o să credeți una ca asta despre mine, domnule secretar?

WURM: Nici n-aș fi meritat așa ceva din partea dumneavoastră, domnule șef de muzică. V-ați arătat întotdeauna un om de cuvînt și erați gata să-mi dați fata de nevastă. Am o slujbă din care aș putea hrăni o întreagă familie; președintele îmi este binevoitor; dac-aș vrea să mă-nalț în slujbă, nu mi-ar lipsi recomandațiile. Vedeți dar că în ce-o privește pe „mamzel" Luise, intențiile mele sînt serioase, dacă nu cumva o fi amețit-o vreun nobil fluieră-vînt...

SOȚIA LUI MILLER: Domnule sicritar Wurm, mai mult respect, vă rog...

MILLER: Ține-ți gura, îți spun. Fiți fără grijă, onorate văr. Rămîne așa cum am vorbit. Ceea ce v-am răspuns toamna trecută vă răspund și acum. Eu nu-mi voi sili fata. Dacă-i placi... bine, treaba ei, cum va ști să-și făurească fericirea alături de dumneata. Dacă dă din cap și zice nu... și mai bine... vreau să spun, cum o vrea dumnezeu... înghiți în sec și bei o sticlă cu taică-său... Că doar

fata trebuie să trăiască cu dumneata... nu eu... de ce s-o leg, numai din încăpățînare, de un bărbat pe care să nu-l iubească?... Ca să mă chinuiască la bătrînețe diavolii și să ajung pradă lor... ca să beau amarul acestei remușcări în fiecare pahar și să-l înghit în fiecare dumicat; să n-aud decît: tu ești ticălosul, tu ți-ai nenorocit copilul?!

SOȚIA LUI MILLER: Iar eu știu una și bună... Eu nu mă învoiesc în ruptul capului; fata mea e menită pentru ceva mai înalt și voi merge pînă la judecată, dacă bărbatu-meu se lasă îmbrobodit.

MILLER: Vrei să te cotonogesc, limbă afurisită?

WURM *(către Miller)*: Sfatul unui părinte are mare greutate în fața fiicei lui și îmi închipui că doar mă cunoști, domnule Miller?

MILLER: Ei, păcatele mele! Fata trebuie să te cunoască. Ceea ce i-ar putea place la dumneata unui ghiuj bătrîn ca mine nu face nici două parale pentru o tînără dornică de dragoste. Eu pot să-ți spun, fără să mă-nșel, dacă ești bun pentru orchestră... dar un suflet de femeie e prea greu de înțeles, chiar pentru un capelmaistru ca mine. Și apoi să-ți spun deschis, domnule... eu sînt un biet neamț simplu, cinstit... sfatul meu n-o să-ți fie de cine știe ce folos. N-o îndemn pe fata mea să-l ia pe nici unul... iar pe dumneata, domnule secretar, n-aș sfătui-o cîtuși de puțin să te aleagă... Lasă-mă să termin. Îndrăgostitului, care-l cheamă pe tatăl iubitei în ajutor, nu face să-i dai pe mînă, dă-mi voie să-ți spun, nici măcar o alună găunoasă. Dacă ar fi ceva de capul lui, i-ar fi rușine să se folosească de acest obicei străvechi, pentru a-și arăta calitățile față de aleasa inimii lui... dacă însă n-are curaj s-o facă, atunci nu-i decît un iepure fricos și o fată ca Luise nu-i de nasul lui... Uite așa! Trebuie să se poarte în așa fel, încît fata să-l îndrăgească fără ca tatăl ei să prindă măcar de veste. S-o facă să-i lase, mai degrabă,

dracului pe maică-sa și pe taică-său decît să renunțe la el... sau să vină și să se arunce la picioarele tatălui ei cerîndu-i, în numele domnului, sausă-i dăruiască moartea întunecată, neagră, sau să i-l dea pe alesul inimii ei... Asta aș zice și eu flăcău! Asta înseamnă dragoste!... Și cine nu izbutește astfel în fața femeilor — acela să-și vadă mai bine de pana lui de gîscă.

WURM *(își ia pălăria și bastonul și dă să iasă din cameră)*: Vă rămîn obligat, domnule Miller.

MILLER *(se duce încet după el)*: Pentru ce? Pentru ce? Doar nu v-am omenit cu nimic, domnule secretar. *(Întorcîndu-se.)* A plecat, nu vrea să mai audă nimic... Cînd îmi iese în cale conțopistul ăsta mi se pare că aș fi înghițit otravă sau arsenic. Ce individ dezgustător, parcă ar fi venit pe lume prin contrabandă. Ochii ăștia mici și vicleni de șoarece... părul roșu-aprins... bărbia scoasă-n afară, ca și cum natura, scîrbită că nu i-a reușit opera, l-ar fi apucat de bărbie pe omul ăsta de nimic și l-ar fi aruncat în vreun ungher... Nu! Decît să-mi dau fata după un asemenea ticălos, mai bine să-mi... doamne iartă-mă...

SOȚIA LUI MILLER *(scuipînd, plină de venin)*: Cîine! Dar lasă, o să-ți astupe ție gura.

MILLER: Dar și tu, cu afurisitul tău de iunker... M-ai scos adineauri din pepeni. Ce dumnezeu, atunci pari și tu mai proastă, cînd ar trebui să fii mai deșteaptă. La ce ți-au folosit toate palavrele acelea despre cucoanele mari și despre fata ta. Ți-ai și găsit omul. Astuia e destul să-i sufli o vorbuliță la ureche, și mîine o vei auzi trîmbițată pe toate cărările. Domnișorul ăsta e din tagma celor care-și vîră nasul prin casele oamenilor, caută să afle ce ai în pivniță și ce ai în cratiță, și dacă-ți scapă cumva vreun cuvințel... gata! Îl află numaidecît și prințul, și favorita, și președintele; și-ți aprinzi paie-n cap.

SCENA 3

Luise Miller intră cu o carte în mînă. *Cei dinainte*

LUISE *(pune cartea jos, se duce la Miller şi-i dă mîna)*: Bună dimineaţa, dragă tată.

MILLER *(cu căldură)*: Bravo, fata mea... Mă bucură să văd cum te străduieşti să-ţi îndrepţi gîndurile către creatorul tău. Aşa să fii totdeauna şi braţul lui te va ocroti.

LUISE: O, sînt o mare păcătoasă, tată... A fost pe aici, mamă?

SOŢIA LUI MILLER: Cine, copila mea?

LUISE: Ah! am uitat că în afară de el mai există şi alţi oameni pe lume... Parcă sînt năucă. N-a fost pe aici Walter?

MILLER *(trist şi grav)*: Credeam că Luisa mea a lepădat numele acesta la biserică!

LUISE *(după ce l-a privit ţintă cîtăva vreme)*: Te-nţeleg, tată... Simt pumnalul pe care mi-l împlînţi în conştiinţă; dar e prea tîrziu. Nu mai sînt evlavioasă, tată... Cerul şi Ferdinand rîvnesc deopotrivă la sufletul meu rănit şi mă cuprinde teama... mi-e teamă... *(După o pauză.)* Totuşi nu, bunul meu tată. Cel mai delicat elogiu ce i se poate aduce unui artist este să uiţi de el în timp ce-i priveşti creaţia. Oare dumnezeu nu simte o mare bucurie, văzînd că uit de el, pentru că sînt fericită privindu-i capodopera?

MILLER *(se trînteşte nemulţumit pe scaun)*: Iată! Asta e rodul lecturilor tale păgîne.

LUISE *(se apropie neliniştită de fereastră)*: Oare unde-o fi acum? Domnişoarele din lumea bună îl văd... îl aud... eu sînt o biată fată pe care a uitat-o. *(Se sperie de cuvîntul acesta şi se repede către tatăl ei.)* Totuşi, nu! nu! Iartă-mă. Nu mă plîng de soarta mea. Vreau numai să mă gîndesc puţin la el... nu fac nimănui vreun rău cu asta. Frîn-

tura asta de viață... de-aș putea să i-o dăruiesc într-o adiere ușoară și mîngîietoare, care să-i răcorească fața!... Floarea asta a tinereții... de ce nu e o viorea, s-o calce el în picioare, să moară neștiută sub pașii lui! M-aș mulțumi cu atît, tată. Cînd musculița se scaldă în razele soarelui, ar putea el, mîndrul, mărețul soare, s-o pedepsească pentru asta?

MILLER *(mișcat se lasă pe brațul fotoliului și-și acoperă fața)*: Ascultă, Luise... aș da bruma de zile care mi-au mai rămas, numai să nu-ți fi ieșit niciodată în cale maiorul.

LUISE *(speriată)*: Ce spui?... Ce?... Nu! Nu asta vrei să spui, dragă tată. Tu nu știi, de bună seamă, că Ferdinand este al meu, creat anume pentru mine, pentru fericirea mea, de către părintele celor îndrăgostiți. *(Se oprește gînditoare.)* Cînd l-am văzut întîia oară... *(mai repede)* și am simțit că sîngele îmi năvălește în obraji, cînd inima mi-a bătut mai vesel, fiecare zvîcnire spunea, fiecare suflare șoptea: El e!... Inima mea l-a recunoscut pe acela pe care-l aștepta necontenit și-a spus și ea: El e! și aceste cuvinte au răsunat în lumea întreagă și lumea s-a bucurat și ea! Atunci... o, atunci au mijit, pentru întîia oară, zorile în sufletul meu. Mii de simțiri proaspete au răsărit din inima mea, ca florile din sînul pămîntului, cînd se trezește primăvara. Nu mai vedeam lumea, și totuși mi-aduc aminte că niciodată lumea n-a fost atît de frumoasă ca atunci. Uitasem de dumnezeu, și totuși nu l-am iubit niciodată atît de mult ca în clipa aceea.

MILLER *(se repede la ea și o strînge la piept)*: Luise... copil scump... minunat... ia-mi capul ăsta bătrîn și slab... ia totul... totul!... pe maior... martor mi-e dumnezeu... nu ți-l voi putea da nicicînd! *(Iese.)*

LUISE: Nici nu doresc acum lucrul acesta, tată! Un simplu vis, în care-mi apare Ferdinand, poate sorbi cu nesaț stropul acela scump de rouă, timpul... Renunț la el în viața asta... Apoi, mamă... apoi, cînd barierele deosebirilor ce ne despart se vor prăbuși... cînd vor cădea de pe noi veșmintele acestea hîde ale obîrșiei... cînd nu vor fi decît oameni, doar oameni... Eu nu voi aduce cu mine nimic altceva decît nevinovăția mea; dar tata a spus doar de-atîtea ori că giuvaerurile și titlurile pompoase n-au să mai aibă niciun preț în ziua în care va veni domnul iar prețul inimilor va crește. Atunci voi fi bogată. Atunci lacrimile vor fi socotite victorii și gîndurile frumoase vor ține loc de strămoși! Atunci voi fi nobilă, mamă. Cu ce va fi el atunci mai presus de iubita lui?

SOȚIA LUI MILLER *(sare în sus):* Luise! Maiorul! Iată-l, sare peste podeț. Unde să mă ascund?

LUISE *(începe să tremure):* Rămîi aici, mamă.

SOȚIA LUI MILLER: Dumnezeule! În ce hal sînt! Ar trebui să-mi fie rușine. Nu pot să apar astfel în fața înălțimii sale. *(Iese.)*

SCENA 4

Ferdinand von Walter, Luise. Maiorul se repede spre ea... *Luise* se lasă, palidă și slăbită, într-un fotoliu... *Ferdinand* se oprește în fața ei... se privesc o vreme în tăcere. Pauză.

FERDINAND: Ești palidă, Luise.

LUISE *(se scoală și-l cuprinde de după gît):* Nu-i nimic. Nimic. Ești aici. Mi-a trecut.

FERDINAND *(luîndu-i mîna și ducînd-o la buze):* Mă mai iubești încă, Luise? Inima mea e tot cea de ieri, a ta mai este oare aceeași? Am zburat la

tine, doar ca să văd dacă ești veselă și după aceea să plec — fericit și eu. Dar tu nu te bucuri.

LUISE: Ba da, ba da, iubitule!

FERDINAND: Spune-mi adevărul. Nu te bucuri. Privesc în sufletul tău ca în apa limpede a acestui briliant. *(Arată spre inel.)* În el nu se poate ivi nici cea mai mică pată pe care să n-o bag de seamă... Nici-o umbră care trece pe fața asta nu poate să-mi scape. Ce ai? Spune-mi repede! Cînd știu că nimic nu tulbură fața acestei oglinzi, nici un nor nu-mi umbrește nici mie zarea. Ce te apasă?

LUISE *(îl privește o clipă semnificativ, în tăcere, apoi cu melancolie)*: Ferdinand! Ferdinand! Dac-ai ști cît e de fericită fata de burghez, auzind cuvintele astea...

FERDINAND: Cum asta? *(Surprins.)* Copilă! Ascultă! Ce-ți trece prin cap! Tu ești a mea. Cine-ți spune că trebuie sămai fii și altceva? Vezi tu, prefăcuto, cîtă răceală aflu în sufletul tău. Dacă ai fi toată doar dragoste pentru mine, cum ai mai avea răgaz să te gîndești și la altele? Cînd mă aflu lîngă tine, e de ajuns o privire și mintea mi se tulbură... iar cînd sînt departe de tine, mi-ajunge visul în care îmi apari; dar în tine, mai e pe lîngă dragoste și rațiune? Rușinează-te! Fiecare clipă pe care o pierzi, lăsîndu-te pradă mîhnirii, e pentru iubitul tău o clipă ce i-a fost furată.

LUISE *(îi apucă mîna, în timp ce dă din cap)*: Vrei să-mi adormi bănuielile, Ferdinand... vrei să-mi abați privirile de la prăpastia în care, fără doar și poate, va trebui să mă prăbușesc. Privesc în viitor... glasul gloriei... planurile tale... tatăl tău... nimicnicia mea. *(Se sperie și deodată îi lasă mîna.)* Ferdinand! Un pumnal deasupra noastră!... ne desparte!

FERDINAND: Ne desparte! *(Sare în sus.)* De unde presimțirea asta, Luise? Ne desparte? Cine e în

stare să frîngă legătura dintre două inimi? Poți oare despărți unul de altul sunetele unui acord? Sînt de neam nobil... Dar să vedem dacă hrisoavele nobilei mele obîrșii sînt mai vechi decît universul cel fără de sfîrșit, dacă stema mea prețuiește mai mult decît slova cerului înscrisă în ochii Luisei mele: femeia aceasta este sortită bărbatului acesta! Sînt fiul președintelui. Tocmai de aceea. Cine alta decît dragostea ar putea îndulci blestemele care-mi vor rămîne moștenire de pe urma jecmănirii țării de către tatăl meu?

LUISE: O, cît de mult mă tem de el... de acest tată!

FERDINAND: Eu nu mă tem de nimic... de nimic... decît de sfîrșitul iubirii tale! Și chiar de vor crește piedicile ca munții între noi, le voi face trepte, ca de acolo să zbor în brațele Luisei mele. Furtunile soartei potrivnice vor da avînt simțirii mele, primejdiile o vor face pe Luisa mea și mai frumoasă. Așadar, nu mai vorbi de teamă, dragostea mea. Eu însumi... doar eu vreau să veghez asupra ta, ca zmeul din poveste asupra aurului din tainițele pămîntului. Încrede-te în mine! Nu mai ai nevoie de nici un înger... Mă voi arunca între tine și soartă... voi primi în locul tău toate loviturile... voi culege pentru tine fiecare strop din potirul bucuriei și ți-l voi da să-l sorbi din cupa dragostei. *(Îmbrățișînd-o cu gingășie.)* Sprijinită de brațul acesta, să pășească zglobiu prin viață Luise a mea; cerul să te primească îndărăt mai frumoasă de cum te-a făcut și să mărturisească uimit că doar dragostea poate să desăvîrșească sufletele...

LUISE *(îl respinge cu mîinile, cuprinsă de o emoție puternică)*: Nici un cuvînt mai mult! Te rog, taci!... Dac-ai ști... lasă-mă... Tu nu știi că nădejdile tale îmi sfîșie inima ca niște furii. *(Vrea să iasă.)*

FERDINAND *(o oprește)*: Luise? Cum? Ce? Ce izbucnire!

LUISE: Uitasem de visele acestea și eram fericită... Acum! Acum! de azi înainte... pacea vieții mele s-a dus... știu că doruri sălbatice îmi vor răscoli sufletul... Du-te!... Domnul să te ierte pentru asta... Tu ai aprins flacăra mistuitoare în inima mea tînără și liniștită, și focul nu se va mai stinge niciodată, niciodată! *(Iese fugind, Ferdinand o urmează în tăcere.)*

SCENA 5

Un salon la președinte acasă.
Președintele, cu un colan în jurul gîtului și o decorație în formă de stea pe piept, intră împreună cu secretarul *Wurm*.

PREȘEDINTELE: O legătură serioasă? Fiul meu?... Nu, Wurm — niciodată n-ai să mă faci să cred una ca asta.

WURM: Excelența voastră să binevoiască a-mi porunci și-i voi face dovada.

PREȘEDINTELE: Că face curte unei burgheze ticăloase... că-i spune vorbe dulci... că, în sfîrșit, îndrugă declarații sentimentale... asta se poate... e de iertat... și după toate astea mai spui că e și fata unui muzicant!

WURM: Fata lui Miller, șeful muzicii.

PREȘEDINTELE: Drăguță?... Se-nțelege.

WURM *(cu însuflețire)*: Cel mai ales exemplar de blondă, care, fără exagerare, ar putea sta alături de cea mai desăvîrșită frumusețe de la curte.

PREȘEDINTELE *(rîde)*: Spui, Wurm... că-i place fata... așa se pare. Dar vezi, dragul meu Wurm... faptul că fiul meu o îndrăgește pe fată mă face să nădăjduiesc că femeile nu-l vor ocoli. O să poată

ajunge la curte. Spui că fata e frumoasă: mă bucură că fiul meu are gust. O face pe proasta asta să creadă că ar avea gînduri serioase? Cu atît mai bine... îmi dau seama că este destul de deștept ca să tragă foloase din astfel de minciuni. Poate să devină președinte. Dacă dobîndește ce vrea? Minunat! Asta-mi arată că are și noroc. Dacă farsa se va termina cu un nepoțel dolofan... splendid! Am să beau și o sticlă de Malaga în sănătatea acestui bun augur al arborelui meu genealogic și am să plătesc eu, în locul tîrfei lui, amenda pentru imoralitate.

WURM: Vă doresc din suflet, excelență, să nu fie nevoie să beți această sticlă, ca să petreceți.

PREȘEDINTELE *(serios)*: Wurm, să-ți intre bine-n cap că, atunci cînd sînt convins de un lucru, nu mă mai clintește nimeni din convingerea mea; cînd îmi ies din fire, sînt primejdios... Vreau să iau drept glumă încercarea ta de-a mă ațîța. Îmi dau foarte bine seama că n-ar fi rău de loc pentru dumneata să scapi de un rival. Cum îți este desigur greu să iei locul fiului meu pe lîngă fată, vrei ca tatăl să slujească de apărătoare contra muștelor, și asta o înțeleg... iar faptul că dovedești o atît de minunată pornire pentru ticăloșii mă încîntă chiar... Numai, dragul meu Wurm, nu încerca să mă amăgești... și, înțelege-mă bine, nu împinge gluma dincolo de marginile principiilor mele.

WURM: Să mă ierte excelența voastră; chiar dacă într-adevăr... după cum bănuiți... ar fi în joc gelozia, n-am lăsat-o să se vadă decît în priviri, nu și în vorbă.

PREȘEDINTELE: Dar eu cred că ar fi mai bine să nu se vadă de loc. Biet prost, ce-ți pasă dacă banul îți pică în palmă — neatins, direct de la tarapana, sau din mîna bancherului. Mîngîie-te cu exemplul noblimii noastre. Cu sau fără știință...

la noi se încheie rar o căsătorie la care cel puțin o jumătate de duzină dintre oaspeți — sau chiar dintre lachei — să nu cunoască pînă și amănuntele geometrice ale paradisului mirelui.

WURM *(se înclină)*: În privința asta, stăpîne, rămîn cu plăcere burghez.

PREȘEDINTELE: De altfel, vei putea avea în curînd bucuria să-i plătești rivalului tău jignirea — și asta cu vîrf și îndesat. Tocmai s-a hotărît în consiliu, ca, în vederea sosirii noii ducese, lady Milford să fie în aparență îndepărtată de la curte și, pentru a duce pînă la capăt înșelătoria, să se căsătorească. Știi, Wurm, în ce măsură datorez ladyei Milford considerația de care mă bucur, și că, în sfîrșit, pîrghiile mele cele mai puternice se sprijină pe pasiunile prințului. Ducele caută o partidă pentru lady Milford. S-ar putea să se găsească un altul... să încheie tîrgul, să-și asigure o dată cu căsătoria și încrederea prințului, să-i devină foarte folositor... Pentru ca prințul să rămînă prins în mreaja familiei mele, trebuie ca fiul meu Ferdinand să se căsătorească cu Milford... E limpede?

WURM: Atît de limpede că-mi ia vederea... Ca părinte, președintele a arătat că este un începător. Dacă maiorul se arată tot atît de ascultător ca fiu, pe cît vă arătați dumneavoastră de duios ca tată, atunci cererea voastră ar urma să fie respinsă cu indignare.

PREȘEDINTELE: Din fericire nu m-am temut niciodată că n-avea să se-mplinească ce plănuiam, atunci cînd știam dinainte că trebuie să fie așa! Dar vezi, Wurm, iată-ne ajunși din nou la subiectul de adineauri. Îi voi aduce la cunoștință fiului meu căsătoria, încă în dimineața asta. Mutra pe care o va face îmi va confirma bănuiala ta, sau o va înlătura definitiv.

WURM: Stăpîne, vă cer de o mie de ori iertare. Mutra întunecată pe care o va face, fără îndoială, își va putea găsi explicația tot așa de bine în logodnica pe care i-o dați, ca și în aceea pe care i-o luați. Vă cer o încercare și mai convingătoare. Alegeți-i partida cea mai nobilă din ţară, şi dacă-şi va da consimţămîntul, mă leg să tîrăsc trei ani ghiuleaua de picioare.

PREŞEDINTELE *(îşi muşcă buzele)*: Demone!

WURM: Așa e cum vă spun! Mama fetei, prostia personificată, a pălăvrăgit, așa naivă cum e, cam multe.

PREȘEDINTELE *(se plimbă în sus și în jos, stăpînindu-și mînia)*: Bine! Chiar în dimineața asta!

WURM: Numai să nu uite excelența voastră că maiorul... este fiul stăpînului meu!

PREȘEDINTELE: Te voi cruța, Wurm.

WURM: Şi că faptul de a vă fi ajutat... să scăpaţi de o noră nedorită...

PREȘEDINTELE: Merită să te ajut, în schimb, să-ți găsești o nevastă?... Îți făgăduiesc și asta, Wurm!

WURM *(se înclină satifăcut)*: Veșnic al domniei voastre, stăpîne! *(Vrea să plece.)*

PREȘEDINTELE: Ceea ce ți-am încredințat adineauri, Wurm... *(Amenințător.)* Dacă scapi vreun cuvînt...

WURM *(rîde)*: Atunci excelența voastră va da la iveală semnăturile falsificate de mine. *(Iese.)*

PREȘEDINTELE: Știu eu că te am la mînă. Te țin cu propria ta escrocherie, ca pe-o rădașcă legată de un fir de ață.

UN VALET *(intră)*: Mareșalul curții, von Kalb.

PREȘEDINTELE: Soseşte tocmai la timpul potrivit... Spune-i că e binevenit.

(Valetul iese.)

SCENA 6

Preşedintele, mareşalul curţii von Kalb, într-o bogată ţinută de gală, lipsită de gust, cu cheia de şambelan, cu două ceasuri şi o sabie, cu părul în sus ca ţepii unui arici. Se repede gălăgios spre preşedinte răspîndind în sală un miros de mosc.

MAREŞALUL CURŢII *(îmbrăţişîndu-l)*: A! bună dimineaţa, scumpul meu! Cum te-ai odihnit? Cum ai dormit? Mă ierţi că am avut atît de tîrziu plăcerea... Afaceri urgente... lista de bucate... cărţile de vizită... aranjarea diferitelor grupuri, pentru plimbarea cu sania de astăzi... Ah... şi apoi, a trebuit să fiu de faţă cînd s-a trezit alteţa sa serenissimă, pentru a-i anunţa cum e vremea.

PREŞEDINTELE: Da, mareşale, înţeleg că n-ai putut să pleci de-acolo mai devreme.

MAREŞALUL: Afară de asta, ticălosul de croitor m-a făcut să-l aştept.

PREŞEDINTELE: Şi totuşi, gata la timp?

MAREŞALUL: Asta nu-i totul... O nenorocire nu vine niciodată singură. Ascultă!

PREŞEDINTELE *(distrat)*: E cu putinţă?

MAREŞALUL: Ascultă! Nici nu coborîsem bine din trăsură, că armăsarii, speriindu-se, încep să sară şi să bată din picioare, încît... ce să vezi? tot noroiul de pe uliţă mi-a sărit pe pantaloni, stropindu-mă de jos pînă sus. Ce să fac? Pentru numele lui dumnezeu, pune-te în situaţia mea, baroane! Eram acolo. Era tîrziu. Cale lungă înapoi... şi să apar în halul acela înaintea alteţei sale serenissime!... Dumnezeule mare! Ce crezi că mi-a trecut prin cap? Simulez un leşin! Sînt urcat degrabă în trăsură. În goana cailor ajung acasă... schimb hainele... mă întorc... Ce spui de asta? Şi ajung totuşi cel dintîi în anticameră... Ce spui despre asta?

PREŞEDINTELE: E un admirabil „improptu" al spiritului omenesc. Dar să lăsăm asta, Kalb... Ai şi vorbit, aşadar, cu ducele?

MAREȘALUL *(cu importanță)*: Douăzeci de minute și jumătate.

PREȘEDINTELE: Trebuie să recunosc că... prin urmare, ai vreo noutate de seamă să-mi spui?

MAREȘALUL *(serios, după ce a tăcut cîteva clipe)*: Alteța sa serenissimă poartă astăzi o blană de biber de culoare „merde d'oye".

PREȘEDINTELE: Închipuie-ți! Nu, mareșale, eu am să-ți comunic ceva mai important... Faptul că lady Milford devine doamna maior von Walter este desigur ceva nou pentru dumneata?

MAREȘALUL: I-auzi! S-a și făcut?

PREȘEDINTELE: S-a iscălit, mareșale... și mă îndatorezi, dacă te duci fără întîrziere s-o pregătești pe lady pentru vizita lui Ferdinand și dacă răspîndești în tot palatul vestea hotărîrii luate de fiul meu.

MAREȘALUL *(încîntat)*: Cu cea mai mare plăcere, dragul meu!... Ce ar putea să-mi fie mai agreabil? Zbor de-ndată... *(Îl îmbrățișează.)* Cu bine... În trei sferturi de ceas o să știe tot orașul. *(Iese țopăind.)*

PREȘEDITELE *(îl urmărește cu ochii; rîde)*: Și se mai spune că asemenea creaturi nu-s bune de nimic pe lume... Acum mai trebuie doar să vrea și Ferdinand, sau altfel va însemna că tot orașul a mințit.

(Wurm iese, președintele se plimbă în sus și în jos, pe gînduri.)

SCENA 7

Ferdinand, președintele, Wurm, care iese numaidecît.

FERDINAND: Ați poruncit să viu, prea onoratul meu tată.

PREȘEDINTELE: Ce să fac? Din păcate trebuie să procedez în felul acesta, cînd vreau să mă bucur

și eu o dată de prezența fiului meu... Lasă-ne singuri, Wurm!... Ferdinand, te observ de la o vreme și nu mai găsesc în tine acea tinerețe voioasă și deschisă, care mă încînta altădată. O suferință ciudată îți umbrește fața. Fugi de mine... fugi de cei din jurul tău... pf... la vîrsta ta, se iartă mai degrabă zece orgii, decît un singur capriciu. Capriciile lasă-le în seama mea, dragă fiule! Dă-mi voie să mă străduiesc eu pentru fericirea ta, iar tu nu te gîndi la altceva, decît să-ți joci rolul în combinațiile mele. Vino, îmbrățișează-mă, Ferdinand!

FERDINAND: Ești foarte bun cu mine astăzi, tată.

PREȘEDINTELE: Astăzi, ștrengarule... și spui acest „astăzi" cu o mutră atît de acră? *(Serios.)* Ferdinand! De dragul cui am netezit eu drumul primejdios, care duce spre inima prințului? De dragul cui am rupt pentru totdeauna cu conștiința mea și cu cerul? Ascultă, Ferdinand... vorbesc cu fiul meu... Cui i-am deschis calea, prin înlăturarea predecesorului meu... o poveste, care-mi face inima să sîngereze cu atît mai mult, cu cît caut să ascund mai bine pumnalul de ochii lumii! Ascultă! Spune-mi, Ferdinand! Pentru cine am făcut eu toate astea?

FERDINAND *(se dă îndărăt îngrozit)*: Doar nu pentru mine, tată? Doar n-o să se răsfrîngă asupra mea această crimă sîngeroasă? Pe dumnezeul cel atotputernic! Mai bine nu m-aș fi născut decît să slujesc ca pretext pentru o asemenea nelegiuire!

PREȘEDINTELE: Ce-nseamnă asta? Ce?... Nu-ți voi lua în seamă vorbele, scornite de o minte romanțioasă... Ferdinand... nu vreau să mă las cuprins de mînie, fiu necugetat ce ești... Asta mi-e răsplata pentru nopțile mele de nesomn? Pentru grija mea neobosită? Pentru veșnica neliniște care-mi roade conștiința?... Asupra mea cade povara răspunderii... asupra mea blestemul, trăs-

netul judecătorului... Tu-ţi primeşti norocul din a doua mînă... Crima nu apasă şi asupra urmaşului.

FERDINAND *(ridică mîna dreaptă spre cer)*: Renunţ aici solemn la o moştenire, care nu-mi poate trezi decît amintirea unui tată odios.

PREŞEDINTELE: Ascultă, tinere, nu mă scoate din fire!... Dac-ar fi după capul tău, te-ai tîrî toată viaţa în ţărînă.

FERDINAND: O, ar fi mai bine, tată, decît să tot bat mătănii în jurul tronului.

PREŞEDINTELE *(îşi stăpîneşte furia)*: Hm!... Trebuie să te silesc să recunoşti că ai noroc. Acolo unde alte zeci de inşi, cu toată strădninţa lor, nu s-ar putea căţăra niciodată, tu eşti purtat ca prin vis, ca-ntr-un joc. La doisprezece ani ai fost adjutant. La douăzeci maior. Eu am dobîndit totul de la prinţ. Vei părăsi uniforma şi vei intra în guvern. Prinţul vorbea de un post de consilier intim... de legaţii... de favoruri excepţionale. Ţi se deschid perspective extraordinare... calea netezită pînă la tron... chiar pe tron, dacă, pe de altă parte, puterea are aceeaşi valoare ca şi simbolurile ei... asta nu te-ncîntă?

FERDINAND: Părerile mele despre mărire şi noroc nu sînt aceleaşi cu ale dumitale... Fericirea dumitale nu se manifestă, altfel, decît prin distrugere. Invidie, frică, blestem, iată oglinda tristă, în care se reflectă surîzînd mărirea stăpînitorului. Lacrimi, blesteme, deznădejde, iată îngrozitorul ospăţ cu care se satură aceşti fericiţi atît de lăudaţi, ospăţ de la care se scoală ameţiţi, ca să meargă clătinîndu-se în faţa tronului ceresc... Idealul meu de fericire, mai cumpătat, s-a retras în mine însumi. În inima mea zac îngropate toate dorinţele mele.

PREŞEDINTELE: Magistral! Incomparabil! Minunat! După treizeci de ani, ascult din nou prima lecţie!... Păcat numai că, la cincizeci de ani, capul meu

este prea greu pentru a mai învăța!... Totuși... pentru a nu lăsa să se irosească un talent atît de rar, vreau să-ți dau pe cineva, față de care să-ți poți desfășura în voie nebunia... Te vei hotărî... Chiar astăzi vei hotărî... să te însori.

FERDINAND *(se dă îndărăt, consternat)*: Tată!

PREȘEDINTELE: Fără mofturi... I-am trimis, în numele tău, o carte de vizită frumoasei lady Milford. Ai să te duci pînă acolo, fără întîrziere, și-ai să-i spui că ești logodnicul ei!

FERDINAND: Lady Milford, tată?

PREȘEDINTELE: Dacă o cunoști...

FERDINAND *(scos din fire)*: Care stîlp al infamiei din întregul ducat nu-i cunoaște numele!... Dar sînt desigur un caraghis, dragă tată, dacă iau în serios toanele dumitale. Ai primi să fii tatăl ticălosului de fiu, care s-ar însura cu o curtezană privilegiată?

PREȘEDINTELE: Ceva mai mult! Aș cere-o chiar eu în căsătorie, dacă ar primi să se mărite cu un om de cincizeci de ani... Tu n-ai vrea să te numești fiul acestui părinte ticălos?

FERDINAND: Nu! Ți-o jur!

PREȘEDINTELE: Asta-i o obrăznicie, pe cinstea mea! pe care ți-o iert, numai pentru că nu-i de loc obișnuită...

FERDINAND: Te implor, tată! Nu îngădui să mă chinuiască mai departe o bănuială, care mă face să-mi fie silă că mă numesc fiul tău.

PREȘEDINTELE: Băiete, ai înnebunit? Care om în toate mințile n-ar rîvni la cinstea de-a împărți cu suveranul său aceeași situație?

FERDINAND: Nu te mai înțeleg, tată. Numești asta o cinste... O cinste să împarți cu prințul o situație în care el își pierde orice urmă de demnitate umană?

PREȘEDINTELE *(Izbucnește în rîs.)*

FERDINAND: Poţi să rîzi... şi am să trec peste asta, tată. Cu ce obraz voi apărea înaintea ultimului dintre meşteşugari, căruia nevasta i-a adus ca zestre măcar un trup neprihănit? Cu ce mutră voi apărea în faţa lumii? În faţa prinţului? Şi chiar în faţa curtezanei, care şi-ar şterge astfel stigmatele onoarei ei cu ajutorul dezonoarei mele?

PREŞEDINTELE: De unde, naiba, ai învăţat, băiete, să trăncăneşti aşa?

FERDINAND: Te conjur în numele cerului şi al pămîntului! Tată, dezonoarea fiului tău nu-ţi poate aduce atîta fericire, pe cîtă nenorocire îi pricinuieşti tu lui. Îţi dăruiesc viaţa mea, dacă prin asta te pot ajuta să urci mai sus. Viaţa o am de la dumneata, tată, şi nu voi şovăi o clipă s-o jertfesc în întregime pentru înălţarea dumitale. Dar dacă îmi iei onoarea, atunci faptul că mi-ai dat viaţă înseamnă că n-a fost decît o uşurinţă ticăloasă şi va trebui să-l blestem şi pe tatăl meu şi pe mijlocitorul care vrea neapărat să mă codoşească.

PREŞEDINTELE *(prietenos, bătîndu-l pe umăr)*: Bravo, dragul meu fiu! Acum îmi dau seama că eşti un om întreg şi demn de cea mai bună femeie din ducat. A ta să fie... Chiar în dimineaţa asta te vei logodi cu contesa de Ostheim.

FERDINAND *(din nou consternat)*: Trebuie oare ca ceasul acesta să mă zdrobească cu totul?

PREŞEDINTELE *(aruncîndu-i o privire scrutătoare)*: Cred, că, de data aceasta, onoarea ta nu mai are nimic de obiectat.

FERDINAND: Nu, tată! Friederike von Ostheim ar putea să-l facă fericit pe oricare altul. *(Pentru sine, foarte tulburat.)* Răutatea lui mi-a lăsat inima neatinsă, dar bunătatea lui mi-o sfîşie.

PREŞEDINTELE *(fără a-l pierde din ochi)*: Aştept recunoştinţa ta, Ferdinand...

FERDINAND *(se repede spre el şi-i sărută mîna cu foc)*: Tată, bunătatea dumitale dă aripi tuturor sentimentelor mele... Tată! Mulţumirile mele cele mai fierbinţi pentru buna dumitale intenţie... Alegerea este fără cusur... dar... nu pot... n-am dreptul... compătimeşte-mă... n-o pot iubi pe contesă!

PREŞEDINTELE *(se dă un pas înapoi)*: Gata! Acum te-am prins, tinere! Aşadar a căzut în cursa asta, ipocritul... el, care încerca să fie şiret. Aşadar, nu onoarea te împiedică s-o iei pe lady Milford? Nu persoana, ci căsătoria în sine te-ngrozea!...

FERDINAND *(Stă o clipă împietrit, apoi sare în sus şi vrea să fugă.)*

PREŞEDINTELE: Încotro? Stai! Asta e respectul pe care mi-l datorezi? *(Maiorul se întoarce.)* Ai fost anunţat la lady Milford. I-am dat prinţului cuvîntul meu. Oraşul şi curtea ştiu că s-a făcut... Afară doar, dacă nu vrei să mă faci de rîs, tinere... faţă de prinţ... faţă de lady... în faţa oraşului... a curţii... să mă faci de rîs... Ascultă, băiete... sau, afară doar dacă n-am dat de firul anumitor istorii... Stai! Hei! De ce-ţi pălesc obrajii, aşa, deodată?

FERDINAND *(palid şi tremurînd)*: Cum? Ce? Nu-i nimic, te asigur, tată!

PREŞEDINTELE *(aruncîndu-i o privire cumplită)*: Şi dacă este ceva... şi dacă dau de firul acestei împotriviri... ei, tinere, numai simpla bănuială mă scoate din fire! Te vei duce îndată! Începe schimbarea gărzii! Îţi poruncesc să fii la lady Milford îndată după ce se va fi dat parola... Cînd mă arăt, tremură un ducat întreg. Să vedem dacă-mi va veni de hac un fiu încăpăţînat. *(Pleacă şi se întoarce încă o dată.)* Băiete, atît îţi spun, ai să fii acolo, sau de nu, fereşte-te de mînia mea! *(Iese.)*

FERDINAND *(trezindu-se din stupoarea lui, întunecat)*: A plecat? Să fi fost ăsta oare glasul unui tată? Da! Mă duc la ea... chiar vreau să mă duc... vreau să-i spun multe, am să-i pun oglinda în față. Infamo! Şi dacă şi atunci o să mai vrei să-mi fii soție... În fața nobilimii adunate, a soldaților și a poporului... Încinge-te cu întreaga mîndrie a Angliei tale... Te resping... eu, un tînăr german! *(Iese fugind.)*

ACTUL AL DOILEA

SCENA 1

Salon în palatul lady-ei Milford; în dreapta se află o canapea; în stînga un pian. *Lady Milford*, într-o rochie de casă decoltată, dar încîntătoare, cu părul despletit, şade la pian şi improvizează; *Sophie*, camerista, vine de la fereastră.

SOPHIE: Ofițerii se împrăștie. Schimbarea gărzii s-a terminat... Și Walter nu se arată.

LADY (*foarte neliniştită, sculîndu-se şi plimbîndu-se prin salon*): Nu știu ce am astăzi, Sophie... nu m-am simțit niciodată astfel... așadar nu se arată? Ei, desigur... nu s-o fi grăbind... Mi-e inima grea, de parcă aş fi săvîrşit o nelegiuire... Du-te, Sophie... poruncește să scoată armăsarul cel mai aprig din grajdul prințului. Simt nevoia să ies la aer... să văd oameni și cer albastru, și, călărind, să-mi liniștesc inima.

SOPHIE: Dacă sînteţi prost dispusă, milady... invitaţi lume. Spuneţi ducelui să dea azi dineul

aici, sau să întindă masa de „ombră"[1] în fața canapelei voastre. Să-l am la picioarele mele pe prinț, cu întreaga lui curte și totuși să-mi tulbure buna dispoziție un capriciu oarecare?

LADY *(se aruncă pe canapea)*: Te rog, cruță-mă! Îți dau un diamant pentru fiecare oră pe care o pot petrece fără ei. Vrei să-mi împodobesc camerele cu toți oamenii ăștia? Sînt niște ființe rele care-ți fac milă, care se îngrozesc cînd îmi scapă vreun cuvînt cald din inimă, care strîmbă din nas și cască gura, de parcă ar vedea un strigoi... Sînt toți niște scalvi ai unei singure marionete pe care o pot mînui mai ușor decît dîrlogii calului! Ce să fac cu oamenii aceștia, ale căror suflete se mișcă la fel cu mașinăria ceasului lor? Poate oare să-mi facă vreo bucurie o întrebare adresată lor, cînd știu dinainte ce-mi vor răspunde? Sau să schimb cîteva cuvinte cu ei, cînd n-au curajul să aibă altă părere decît mine? Nu mai vreau să-i văd! E plictisitor să călărești pe un cal care nu-și mușcă niciodată zăbala. *(Se duce la fereastră.)*

SOPHIE: Dar pe prinț îl exceptați, lady? Cel mai frumos bărbat... cel mai înfocat amant... cel mai spiritual cap din toată țara lui!

LADY *(se întoarce)*: Pentru că este țara lui... și numai un principat, Sophie, poate servi — cred eu — drept scuză... Spui că sînt invidiată. Sărmană făptură! Ar trebui mai degrabă să fiu compătimită! Dintre toți cei care se hrănesc din belșugul maiestății, favoritei îi este rezervată partea cea mai proastă, pentru că numai ea îl vede pe omul mare și bogat cerșind... Cu talismanul măririi lui, el poate face într-adevăr să răsară ca din pămînt, asemeni unui castel din basme, toate fanteziile inimii mele. Îmi poate pune pe masă toate trufandalele aduse din țările răsăritului în-

[1] Vechi joc de cărți, de origine spaniolă (n. r.).

depărtat... schimbă pustiuri în paradisuri... face să țîșnească spre cer, în arcuri mîndre, fîntînile țării sale, sau poate istovi vlaga supușilor săi într-un joc de artificii... Dar poate el porunci inimii lui să bată măreț și cu înflăcărare alături de o inimă măreață și înflăcărată? Poate el să impună creierului său lipsit de fantezie un singur sentiment frumos? Cu toată îndestularea simțurilor, inima mea flămînzește; și la ce-mi folosesc mii de simțăminte alese, cînd eu nu fac altceva decît să sting patimi aprinse?

SOPHIE *(o privește mirată)*: De cîtă vreme vă slujesc, milady?

LADY: Pentru că începi abia astăzi să mă cunoști? Este adevărat, dragă Spohie... i-am vîndut prințului onoarea; dar inima mi-am păstrat-o liberă... o inimă, buna mea Sophie, care mai este, poate, încă demnă de un bărbat... peste care aerul înveninat al curții n-a trecut, decît ca o aburire pe deasupra unei oglinzi... Crede-mă, draga mea, de mult aș fi știut s-o apăr împotriva acestui biet prinț, dacă mi-aș fi putut înfrînge ambiția și aș fi cedat întîietatea unei alte doamne de la curte.

SOPHIE: Și inima aceasta s-a supus de bună voie ambiției?

LADY *(cu însuflețire)*: Parcă nu s-a și răzbunat? Nu se răzbună încă și-acuma?... Sophie! *(Semnificativ, lăsînd să-i cadă mîna pe umărul Sophiei.)* Noi, femeile, nu putem decît să alegem între a stăpîni și a sluji, dar cea mai mare bucurie, aceea a puterii, rămîne totuși un biet subterfugiu, cînd ne este refuzată cealaltă bucurie mai mare, aceea de a fi sclavele unui bărbat pe care-l iubim.

SOPHIE: Un adevăr, milady, pe care aș fi vrut să-l aud de la oricine dar nu de la domnia-voastră.

LADY: De ce? Nu se vede oare din felul copilăros în care purtăm sceptrul, că nu sîntem făcute decît pentru a fi ținute sub tutelă? N-ai văzut că ușurința asta capricioasă... că distracțiile astea nebunești n-aveau alt scop decît să amorțească dorințele năvalnice din sufletul meu?

SOPHIE *(se dă îndărăt plină de mirare)*: Lady!

LADY *(mai însuflețită)*: Potolește-mi-le pe acestea! Dă-mi omul la care mă gîndesc acum... pe care-l ador... care trebuie să fie al meu, Sophie, sau să mor. *(Emoționată.)* Fă-mă să aud din gura lui că lacrimile de iubire ne strălucesc mai frumos în ochi decît briliantele din păr *(cu aprindere)* și-i voi arunca atunci prințului la picioare și inima, și principatul, ca să fug cu omul acesta, să fug în cea mai îndepărtată pustietate din lume...

SOPHIE *(o privește speriată)*: Dumnezeule! Ce faceți? Ce-aveți, lady?

LADY *(consternată)*: Pălești? Am spus poate prea multe?... O, atunci lasă-mă să-ți ferec inima prin încrederea mea... ascultă mai departe... ascultă totul...

SOPHIE *(privește speriată împrejur)*: Mi-e teamă, milady... mi-e teamă că știu totul dinainte.

LADY: În legătură cu maiorul... Tu și întreaga lume vă închipuiți că este o intrigă de curte... Sophie... nu roși... să nu-ți fie rușine de mine... legătura asta este opera... dragostei mele.

SOPHIE: Doamne! Presimțeam asta!

LADY: S-au lăsat amăgiți, Sophie... Prințul cel slab... curtezanul cel șiret, Walter... nerodul de mareșal... Fiecare dintre ei poate să jure că această căsătorie este mijlocul sigur de-a mă păstra pentru duce, de-a strînge legătura noastră și mai mult. Da, mijlocul de-a o rupe, de-a frînge pentru totdeauna aceste cătușe infamante!... Mincinoși păcăliți! Înșelați de o femeie slabă. Voi înșivă

mi-aduceți iubitul. Asta era tot ceea ce voiam... De-odată ce-l voi avea... cînd va fi al meu... atunci noapte bună pentru totdeauna, strălucire dezgustătoare...

SCENA 2

Un bătrîn camerist al prințului, care aduce o casetă cu bijuterii.
Cei dinainte.

CAMERISTUL: Alteța sa serenissimă ducele vă prezintă omagiile sale și vă trimite aceste briliante pentru nuntă. Tocmai au fost aduse de la Veneția.

LADY *(deschide caseta și se dă îndărăt speriată)*: Omule! Cît plătește ducele pentru pietrele astea?

CAMERISTUL *(cu privirea întunecată)*: Nu-l costă nici un ban.

LADY: Ce? Ai înnebunit? Nimic? *(În timp ce se îndepărtează un pas de el.)* Îmi arunci o privire, de parcă ai vrea să mă străpungi... Nu-l costă nimic aceste nestemate?

CAMERISTUL: Ieri au plecat spre America șapte mii de copii ai țării... ei sînt prețul tuturor acestor lucruri.

LADY *(lasă caseta brusc din mînă și se plimbă prin salon; după o pauză, către camerist)*: Ce ai? mi se pare că plîngi?

CAMERISTUL *(își șterge ochii și rostește cu o voce înfricoșătoare, tremurînd din toate încheieturile)*: Pietre prețioase, la fel cu acestea... am și eu cîțiva feciori printre ei.

LADY *(se întoarce, tremurînd, într-o parte, îl apucă de mînă)*: Dar nici unul n-a fost silit?

CAMERISTUL *(rîde îngrozitor)*: O, doamne!... Nu... numai voluntari! Au ieșit cîțiva băieți mai îndrăzneți în fața frontului și l-au întrebat pe colo-

nel cît de scump vinde prinţul perechea de oameni... Dar milostivul nostru suveran a ordonat să fie adunate toate regimentele în Piaţa Parăzii şi a pus să-i împuşte pe îndrăzneţi. Am auzit pocnetul puştilor, am văzut creierii lor împroşcînd caldarîmul şi toată armata a strigat: „Ura! spre America!“

LADY *(se prăbuşeşte pe canapea, îngrozită)*: Dumnezeule! Dumnezeule! Şi eu n-am aflat nimic? Şi eu n-am băgat de seamă nimic?

CAMERISTUL: Da, milostivă doamnă, de ce v-aţi dus călare la vînătoare de urşi cu stăpînul nostru, tocmai cînd s-a dat semnalul de plecare? Nu trebuia să pierdeţi clipele acelea de neuitat, trebuia să auziţi darabanele vestind că a sosit ceasul. Într-un loc, cîţiva orfani priveau, plîngînd, la un tată încă în viaţă; în altă parte, o mamă ieşită din minţi alerga să înfigă în baionetele soldaţilor copilul de la sîn; logodnicii erau despărţiţi cu lovituri de sabie; iar noi, bătrîni cu bărbi cărunte, stam cuprinşi de deznădejde şi, în cele din urmă, le aruncam pînă şi cîrjele noastre, ca să le ia cu ei în Lumea Nouă... Of, şi în tot timpul acesta răsunau darabanele, pentru ca atotştiutorul să nu audă rugile noastre...

LADY *(se ridică adînc mişcată)*: Ia de aici pietrele astea... ele îmi aruncă în inimă sclipiri de iad... *(Mai blînd, către camerist.)* Linişteşte-te, sărmane bătrîn. Se vor înapoia. Îşi vor vedea din nou patria.

CAMERISTUL *(cu căldură şi voce sigură)*: Asta doar cerul o ştie. Se vor înapoia! La poarta oraşului s-au mai întors o dată către noi şi au strigat: „Dumnezeu să vă aibă-n pază, neveste şi copii!... Trăiască părintele ţării noastre... Vom fi din nou aici, la judecata de-apoi!...“

LADY *(mergînd de colo pînă colo, cu paşi mari)*: Dezgustător! Înspăimîntător!... Pe mine voiau să

mă convingă că au alinat toate lacrimile țării... Groaznic, groaznic, mi se deschid ochii... Du-te... spune-i stăpînului tău... că-i vom mulțumi personal! *(Cameristul vrea să plece, ea îi aruncă o pungă cu bani în pălărie.)* Și asta ia-o pentru că mi-ai spus adevărul...

CAMERISTUL *(o aruncă cu dispreț îndărăt pe masă)*: Puneți-o alături de celelalte. *(Iese.)*

LADY *(privește uimită în urma lui)*: Sophie, fugi după el, întreabă-l cum îl cheamă. Își va recăpăta fiii. *(Sophie iese. Lady se plimbă gînditoare de colo pînă colo. Pauză. Către Sophie, care se întoarce.)* Nu s-a zvonit de curînd că focul a pustiit un oraș la frontieră și că aproape patru sute de familii au rămas în sapă de lemn? *(Lady sună.)*

SOPHIE: De unde ați aflat asta? Așa este, și cei mai mulți dintre acești nenorociți sînt acum robii creditorilor lor, sau se prăpădesc în galeriile minelor de argint ale prințului.

UN SERVITOR *(intră)*: Ce porunciți, milady?

LADY *(îi dă bijuteriile)*: Duceți bijuteriile fără întîrziere în regiunea aceea!... Poruncesc să fie prefăcute imediat în bani și prețul lor să fie împărțit între cele patru sute de familii pe care le-a sărăcit pîrjolul.

SOPHIE: Milady, gîndiți-vă că prin asta vă puteți atrage suprema dizgrație!

LADY *(cu măreție)*: Să-mi împodobesc părul cu blestemul țării lui? *(Face semn cu mîna servitorului; acesta iese.)* Sau vrei să mă prăbușesc la pămînt, sub povara cumplită a unor astfel de lacrimi?... Du-te Sophie... E mai bine să porți bijuterii false în păr și să ai conștiința acestei fapte în inimă!

SOPHIE: Dar tocmai bijuteriile acestea! Nu puteți să le dați pe cele mai puțin frumoase? Nu, milady, e de neiertat.

LADY: Ce proastă ești! În schimbul lor voi dobîndi, într-o singură clipă, mai multe briliante și perle, decît vor fi purtat zece regi pe coroanele lor, și mult mai frumoase...

SERVITORUL *(revine)*: Maiorul von Walter...

SOPHIE *(se repede la lady)*: Doamne! V-ați schimbat la față...

LADY: Primul bărbat, de care mi-e teamă... Sophie... Spune-i că nu mă simt bine, Eduard... Stai! E bine dispus? Rîde? Ce spune? O, Sophie! Nu-i așa că arăt rău?

SOPHIE: Vă rog, milady...

SERVITORUL: Porunciți să-i spun că nu-l primiți?

LADY *(bîlbîindu-se)*: Spune-i că e bine venit. *(Servitorul iese.)* Sfătuiește-mă, Sophie: Ce să-i vorbesc? Cum să-l primesc? N-am să pot scoate nici un cuvînt... Va rîde de slăbiciunea mea... Are să... O, ce presimțire am... Mă părăsești, Sophie?... Rămîi!... Ba nu! Du-te!... Rămîi totuși!

(Maiorul străbate anticamera.)

SOPHIE: Veniți-vă în fire! Iată-l.

SCENA 3

Ferdinand von Walter. Cei dinainte.

FERDINAND *(cu o ușoară înclinare)*: Stimată doamnă, dacă vă întrerup de la ceva...

LADY *(cu emoție vizibilă)*: De la nimic, domnule maior, care să aibă mai multă însemnătate pentru mine.

FERDINAND: Vin din porunca tatălui meu...

LADY: Îi sînt îndatorată.

FERDINAND: Și trebuie să vă anunț că ne vom căsători... Aceasta este solia tatălui meu.

LADY *(devine palidă și tremură)*: Nu a propriei voastre inimi?

FERDINAND: Miniștrii și mijlocitorii nu obișnuiesc să întrebe asta niciodată.

LADY *(cuprinsă de o neliniște atît de mare, încît îi lipsesc cuvintele)*: Și dumneavoastră n-ați avea nimic altceva de adăugat?

FERDINAND *(aruncînd o privire spre cameristă)*: Încă foarte multe, milady!

LADY *(face Sophiei un semn, aceasta se îndepărtează)*: Pot să vă ofer un loc pe canapeaua aceasta?

FERDINAND: Am să fiu scurt, milady!

LADY: Vă ascult.

FERDINAND: Sînt un om de onoare.

LADY: Pe care știu să-l prețuiesc.

FERDINAND: Un cavaler.

LADY: Cum nu există altul în tot ducatul.

FERDINAND: Și un ofițer.

LADY *(lingușitor)*: Amintiți aici calități pe care le au și alții. De ce tăinuiți altele mai mari, care vă fac să fiți unic?

FERDINAND *(rece)*: N-am nevoie de ele aici.

LADY *(cu teamă mereu crescîndă)*: Cum trebuie să tălmăcesc această introducere?

FERDINAND *(rar și apăsat)*: Ca un protest al onoarei, în cazul în care ați avea intenția să mă siliți a mă căsători cu dumneavoastră.

LADY *(sărind în sus)*: Ce înseamnă asta, domnule maior?

FERDINAND *(liniștit)*: Limbajul inimii mele, al blazonului meu... și al acestei spade.

LADY: Spada asta v-a dat-o prințul.

FERDINAND: Statul mi-a dat-o prin mîna prințului... inima mi-a dat-o dumnezeu... blazonul, o jumătate de mileniu.

LADY: Numele ducelui...

FERDINAND *(aprins)*: Poate oare ducele să răstălmăcească legile omenirii, sau să-i hotărască ac-

țiunile, așa cum își bate monedele? Nici onoarea lui nu este nepătată, dar poate s-o cumpere cu bani. El poate să-și arunce mantia de hermină peste propria-i dezonoare. Vă rog, să curmăm această discuție, milady... Nu mai este vorba despre vise spulberate și despre strămoși, sau despre dragonul săbiei mele... sau despre părerea lumii. Sînt gata să calc peste toate acestea, dacă mă veți convinge că răsplata nu este mai groaznică decît sacrificiul.

LADY *(cu durere, depărtîndu-se de el)*: Domnule maior! Asta n-am meritat-o.

FERDINAND *(o ia de mînă)*: Iertați-mă! Vorbim aici fără martori. Împrejurarea care ne pune față în față... pentru prima și ultima oară... mă îndreptățește, mă constrînge să nu vă tăinuiesc sentimentele mele cele mai ascunse. Nu poate să-mi intre în cap, milady, cum a fost în stare o doamnă atît de frumoasă și de spirituală... calități pe care orice bărbat le-ar prețui... să se arunce în brațele unui prinț, care nu e în stare s-o admire decît animalic — cînd această doamnă nu se rușinează să-și ofere și inima unui bărbat.

LADY *(îl privește de sus, în față)*: Vă rog să nu-mi ascundeți nimic!

FERDINAND: Spuneți că sînteți englezoaică. Îngăduiți-mi... nu pot să cred că sînteți englezoaică. Fiica născută liberă, a celui mai liber popor de sub soare[1] — care este prea mîndru, pentru a tămîia vreo virtute străină — nu se poate vinde niciodată viciilor străine. Nu este cu putință să fiți englezoaică... sau atunci inima acestei englezoaice trebuie să fie, fără îndoială, cu atît mai josnică, cu cît sîngele pulsează mai puternic și mai viteaz în vinele Angliei.

---

[1] La vremea cînd Schiller a scris *Intrigă și iubire* (1783), poporul englez era singurul care scuturase jugul feudal și realizase revoluția burgheză (n. r.).

LADY: Ați terminat?

FERDINAND: S-ar putea răspunde că este vanitate de femeie... pasiune... temperament... înclinație spre plăceri. De multe ori virtutea a supraviețuit onoarei. Multe din femeile care au intrat, spre rușinea lor, pe făgașul acesta, au fost iertate mai apoi de lume, datorită faptelor lor alese și au înnobilat astfel urîta meserie, dîndu-i un țel măreț. Dar din vina cui are loc această îngrozitoare secătuire a țării, cum n-a mai existat nicicînd? Am spus aceasta în numele țării. Și acum am isprăvit.

LADY (*blîndă și cu noblețe*): Este pentru prima oară, Walter, că cineva îndrăznește să-mi adreseze astfel de cuvinte, și dumneata ești singurul om căruia îi răspund... Pentru faptul că-mi respingi mîna, te prețuiesc. Pentru faptul că-mi jignești inima, te iert. Dar că dumneata poți gîndi cu adevărat așa, asta nu pot s-o cred. Cine se încumetă să adreseze astfel de insulte unei femei, căreia nu i-ar trebui mai mult de-o noapte pentru a-l distruge, acela îi atribuie un suflet mare, sau și-a pierdut mințile... Pentru faptul că arunci asupra mea vina distrugerii țării, să te ierte dumnezeu, care ne va pune odată față-n față, pe dumneata, pe mine și pe prinț. Dar ai azvîrlit o provocare englezoaicei din mine și patria mea cere un răspuns la asemenea învinuire.

FERDINAND (*se sprijină în sabie*): Sînt nerăbdător să-l aud.

LADY: Ascultă, așadar, ceea ce n-am încredințat încă nimănui, în afară de dumneata, și nu voi încredința niciodată altui om. Nu sînt, Walter, aventuriera care mă crezi. Aș putea să mă fălesc și să spun: sînt de viță princiară... din neamul nefericitului Thomas Norfolk, care s-a sacrificat pentru Maria a Scoției[1]. Tatăl meu, primul

---

[1] Se referă la Maria Stuart, regina Scoției (1542—1587) (n.r.)

şambelan al regelui, acuzat de-a fi avut legături trădătoare cu Franţa, a fost condamnat printr-o sentinţă a Parlamentului şi a fost decapitat. Toate bunurile noastre au revenit coroanei. Eu am fost izgonită din ţară. Mama a murit în ziua execuţiei. Eu — o fată de paisprezece ani — m-am refugiat în Germania, cu guvernanta mea... aveam doar o casetă de bijuterii... şi această cruce, moştenire de familie, pe care mi-a prins-o de gît, o dată cu ultima ei binecuvîntare, mama, pe patul morţii.

FERDINAND *(Rămîne pe gînduri şi o fixează pe lady cu o privire mai caldă.)*

LADY *(continuă din ce în ce mai emoţionată):* Bolnavă... fără nume... fără ocrotire şi avere... o orfană străină, astfel am sosit la Hamburg. Nu învăţasem nimic altceva, decît o brumă de franţuzească... să croşetez puţin şi să cînt la pian... în schimb mă pricepeam să mănînc din vase de aur şi argint, să dorm sub cuverturi de damasc, să fac, cu un singur gest al meu, să alerge zece servitori şi să primesc măgulirile celor mai puternici bărbaţi. Şase ani am vărsat lacrimi amare. Mi-am vîndut şi ultima agrafă de preţ... Guvernanta mea a murit... şi iată că soarta îl aduce pe ducele vostru la Hamburg. Tocmai mă plimbam pe malurile Elbei, priveam fluviul şi începusem în fantezia mea să mă întreb cine era mai adîncă: apa aceea sau suferinţa mea? Ducele m-a văzut, m-a urmărit, a aflat unde locuiesc... s-a aruncat la picioarele mele şi mi-a jurat că mă iubeşte. *(Se opreşte, adînc emoţionată, apoi continuă cu voce plîngătoare.)* Toate imaginile copilăriei mele fericite s-au trezit atunci din nou în mine, cu perspectivele lor ademenitoare... mă ameninţa un viitor fără bucurii, întunecat ca mormîntul... Inima mea tînjea după o inimă... mi-am dăruit-o inimii lui. *(Fugind de lîngă el.)* Acum, osîndeşte-mă!

FERDINAND (*parte mişcat aleargă după ea şi o opreşte*): Lady! O doamne! Ce aud? Ce am făcut? Groaznică îmi pare nechibzuinţa mea. N-ai să mă poţi ierta niciodată.

LADY (*se reîntoarce şi după ce a încercat să se reculeagă*): Ascultă mai departe. Prinţul a izbutit să uimească tinereţea mea lipsită de apărare... dar sîngele neamului de Norfolk s-a revoltat în mine. Tu, Emilie, o prinţesă de sînge, îmi striga el, să ajungi acum metresa unui prinţ? În sufletul meu, mîndria se lupta cu destinul, atunci cînd prinţul m-a adus aici şi cînd înaintea ochilor mi s-a înfăţişat cel mai înspăimîntător spectacol. Plăcerea celor mari din lumea asta este hiena cea mai nesăţioasă, care-şi caută victimele cu lăcomie... Hiena aceasta pricinuise un prăpăd îngrozitor în această ţară... despărţise logodnic de logodnică... rupsese chiar legămîntul sfînt al căsătoriei... în unele locuri distrusese fericirea paşnică a doi soţi, în altele sădise în inimi neştiutoare germenul acestui flagel, iar copile de şcoală pe patul de suferinţă scuipau cu ură, rostind, printre blesteme şi crispările morţii, numele corupătorilor lor... Am apărat mielul de tigru, am smuls prinţului, într-o clipă de pasiune, un jurămînt, astfel că aceste înfiorătoare sacrificii au trebuit să înceteze.

FERDINAND (*se plimbă foarte agitat prin salon*): Destul, milady! Vă rog să încetaţi.

LADY: Această tristă perioadă a făcut loc alteia şi mai triste. Curtea şi haremul erau pline de toate lepădăturile Italiei. Parizience uşuratice se jucau cu temutul sceptru şi poporul sîngera sub jugul capriciilor lor... Dar toate îşi pierdură influenţa. Le-am văzut căzînd în ţărînă, în jurul meu, căci eu eram cea mai cochetă dintre toate. Am luat frînele din mîna tiranului, care se moleşea de voluptate în braţele mele... patria ta, Walter, a

simţit pentru prima dată o mînă umană şi s-a plecat încrezătoare la sînul meu. *(Pauză, în care timp îl priveşte înduioşată.)* O! şi tocmai omul, care aş fi vrut să nu mă nesocotească, mă sileşte acum să mă laud şi să ard aripile virtuţii mele tăinuite, lăsînd-o pradă flăcărilor admiraţiei!... Walter, am deschis temniţele... am rupt sentinţe de condamnare la moarte şi nu o dată am făcut ca îngrozitoarea veşnicie a osîndei la galere să aibă o limită. Am turnat, cel puţin, balsam alinător pe răni de nevindecat... am doborît în pulbere criminali atotputernici şi de multe ori am salvat cauza pierdută a nevinovăţiei, cu o lacrimă de curtezană... Ah, tinere, cît de plăcute erau toate acestea! Cu cîtă mîndrie putea inima mea să respingă orice acuzaţie rostită de obîrşia mea princiară!... Şi acum vine singurul om care mi-ar fi putut răsplăti toate acestea... bărbatul, pe care voia, poate, să mi-l dăruiască ostenitul meu destin, ca o răscumpărare a suferinţelor mele mai vechi... bărbatul pe care-l şi îmbrăţişasem în vis, cu dor arzător...

FERDINAND *(o întrerupe, profund mişcat)*: Prea mult, prea mult! Asta este împotriva înţelegerii noastre, lady. Nu era vorba decît să te speli de acuzaţiile ce ţi se aduceau şi în schimb dumneata mă transformi pe mine într-un răufăcător. Cruţă-mi... te conjur... cruţă-mi inima, pe care o sfîşie acum ruşinea şi remuşcarea crudă...

LADY *(îi ţine mîna strîns)*: Acum ori niciodată! Multă vreme am ţinut piept, vitejeşte... povara acestor lacrimi trebuie s-o simţi pînă la capăt. *(Pe un ton cît se poate de afectuos.)* Ascultă, Walter... dacă o nefericită... atrasă fără putinţă de împotrivire spre tine... ţi-ar dărui o inimă plină de dragoste arzătoare, neistovită... Walter!... şi dacă tu, atunci, mai rosteşti cuvîntul ce îngheaţă: onoare... dacă această nefericită... copleşită de

sentimentul rușinii ei... sătulă de viciu... înălțată în chip eroic de către chemarea virtuții... s-ar arunca în brațele tale... așa *(îl îmbrățișează rugătoare și solemnă)*, dacă ar vrea să fie mîntuită prin tine... redată prin tine cerului, sau... *(întorcîndu-și fața de la el, cu voce înăbușită și tremurătoare)* sau dacă, pentru a fugi de chipul tău, dînd ascultare îngrozitoarei chemări a deznădejdii, s-ar scufunda în adîncurile și mai groaznice ale viciului...

FERDINAND *(smulgîndu-se de lîngă ea, în cea mai cumplită neliniște sufletească)*: Nu, pentru dumnezeu! nu pot să mai îndur... Lady, trebuie... Cerul și pămîntul mă apasă... Trebuie să vă fac o mărturisire, lady!

LADY *(fugind de el)*: Nu acum! Nu acum, pe tot ce ai mai sfînt... în această clipă îngrozitoare, în care inima mea sfîșiată își picură sîngele prin mii de răni... fie viață sau moarte... nu pot... nu vreau să ascult.

FERDINAND: Ba da, ba da, scumpa mea lady! Trebuie să ascultați. Ceea ce vă voi spune acum îmi va micșora vinovăția și va încerca să dobîndească o iertare plină de căldură, pentru tot ce a fost în trecut... M-am înșelat asupra voastră, milady. Așteptam, doream să vă găsesc demnă de dispreț. Am venit aici cu hotărîrea neclintită să vă jignesc și să-mi atrag ura voastră... Am fi fost fericiți amîndoi, dacă gîndul meu s-ar fi împlinit! *(Tace o clipă, apoi continuă mai încet și mai timid.)* Iubesc, milady... iubesc o fată de burghez... Luise Miller, fiica unui muzicant. *(Lady Milford își întoarce privirea de la el, palidă; el continuă mai însuflețit.)* Știu la ce mă expun; dar dacă înțelepciunea îi poruncește pasiunii să tacă, cu atît mai tare vorbește datoria... Eu sînt vinovatul. Eu, cel dintîi, am sfărîmat liniștea de aur a nevinovăției ei... i-am legănat inima cu spe-

ranțe nesăbuite și am făcut-o, prin trădare, să cadă pradă patimei clocotitoare... Îmi veți aminti desigur de rangul meu... de obîrșia mea... de principiile tatălui meu... dar iubesc. Speranța mea se înalță cu atît mai sus, cu cît natura s-a prăbușit mai adînc, din cauza convenientelor. Hotărîrea mea și prejudecata!... Vom vedea care din două, m o d a sau o m e n i a, va cădea pe cîmpul de luptă. *(Lady Milford s-a retras între timp la celălalt capăt al camerei și își ține fața acoperită cu amîndouă mîinile. El o urmează într-acolo.)* Voiați să-mi spuneți ceva, milady ?

LADY *(pe chipul ei se citește expresia celei mai puternice suferințe)*: Nimic, domnule von Walter! Nimic, decît că vă distrugeți pe dumneavoastră înșivă și pe mine și pe-o a treia persoană.

FERDINAND: Pe-o a treia?

LADY: Nu putem fi fericiți împreună. Dar trebuie să cădem victime hotărîrii prea grăbite a tatălui vostru. Niciodată nu-mi va aparține inima unui bărbat care mi-a dat mîna numai din constrîngere.

FERDINAND: Din constrîngere, lady? Din constrîngere? Și totuși a dat-o? Puteți cere să vi se ofere o mînă fără să vi se dea și inima? Ați putea răpi unei fete pe bărbatul care este totul pentru ea? Ați putea smulge un bărbat de lîngă ființa care este totul pentru el? Dumneavoastră, milady... acum o clipă încă englezoaica demnă de admirație... ați putea face dumneavoastră asta?

LADY: O voi face pentru că sînt nevoită. *(Cu gravitate și energie.)* Pasiunea mea, Walter, cedează în fața duioșiei mele pentru dumneata. Onoarea mea însă n-o poate urma. Vestea căsătoriei noastre este acum pe buzele întregii țări. Toți ochii, toate săgețile ironiei sînt ațintite asupră-mi. Nicicînd dezonoarea nu va mai putea fi ștearsă,

dacă unul dintre supușii prințului mă respinge. Discută cu tatăl dumitale. Apără-te cît poți mai bine. Iar eu, voi lupta folosind toate căile. *(Iese repede. Maiorul rămîne mut și înmărmurit. Pauză. Apoi iese repede pe ușa principală.)*

SCENA 4

O cameră la muzicant acasă.
Intră *Miller*, *soția lui* și *Luise*.

MILLER *(repezindu-se în cameră)*: Am spus-o eu de la bun început!

LUISE *(se îndreaptă iute, cu teamă, către el)*: Ce, tată? Ce?

MILLER *(aleargă ca un nebun de colo pînă colo)*: Haina mea de gală... repede... trebuie s-o iau înainte... și o cămașă albă cu manșete! Mi-am închipuit eu de îndată!

LUISE: Pentru dumnezeu! Ce?

SOȚIA LUI MILLER: Ce s-a întîmplat? Ce este?

MILLER *(azvîrle peruca în cameră)*: Repede cu ea la frizer! Ce s-a întîmplat? *(Sărind în fața oglinzii.)* Barba iar mi-a crescut de un deget... Ce este? Ce să fie, mortăciune!... S-a dezlănțuit diavolul, trăsni-te-ar să te trăsnească!

SOȚIA LUI MILLER: Ia te uită! În capul meu trebuie să se spargă toate.

MILLER: În capul tău? Da, limbă afurisită, în capul cui, dacă nu într-al tău. Azi dimineață, tu cu iuncărul tău împielițat... N-am spus-o eu chiar atunci?... Wurm nu și-a ținut gura.

SOȚIA LUI MILLER: Ei, asta-i! De unde știi?

MILLER: De unde știu — uite! În fața casei se-nvîrtește un aprod al președintelui și întreabă de viorist.

LUISE: Vai, mor!

MILLER: Și tu, cu ochii tăi de viorea. *(Rîde cu răutate.)* Bine zice vorba veche: Cui i-a ouat dracul în casă, ăluia i se naște o fată frumoasă... acum sînt și eu sigur de asta.

SOȚIA LUI MILLER: De unde știi că este vorba de Luise? Poate că i s-a vorbit ducelui despre tine. Poate că vrea să te ia în orchestră.

MILLER *(se repede să ia bastonul)*: Înghiți-te-ar iadul să te...! Orchestră!... Da, o orchestră în care să urli tu, codoașo, în chip de soprană, iar dosul meu învinețit să închipuiască contrabasul. *(Se trîntește în fotoliul său.)* Dumnezeule din cer!

LUISE *(se așază jos, palidă ca un mort)*: Mamă! Tată! De ce mă cuprinde deodată frica?

MILLER *(sare din nou de pe scaun)*: Nu mi-o pica vreodată-n mînă conțopistul? Nu mi-o pica în mînă? Pe lumea asta sau pe cealaltă... De nu i-oi zdrobi eu și trupul și sufletul, de nu i-oi înscrie pe piele cele zece porunci și cele șapte rugi din Tatăl Nostru și toate cărțile lui Moise și ale profeților, ca să i se mai vadă vînătăile și în ziua de-apoi...

SOȚIA LUI MILLER: Da, înjură numai și fă gălăgie! Îți închipui c-o să-l sperii pe dracu cu asta! Ajută-ne, sfinte dumnezeule! Ce-i de făcut acum? Cui să-i cerem un sfat? Ce să facem? Tată Miller, vorbește odată! *(Aleargă tînguindu-se prin cameră.)*

MILLER: Am să mă duc chiar acum la ministru. Am să vorbesc eu cel dintîi... am să dau totul pe față. Tu ai știut-o înaintea mea! Ar fi trebuit să-mi atragi atenția. Fata mai putea fi adusă pe calea cea bună. Mai era încă timp... dar nu!... Era acolo rost de învîrteală: era ceva de pescuit! Ai turnat gaz peste foc!... Acum vezi-ți de pielea ta de codoașă. Cum îți așterni, așa vei dormi. Eu îmi iau fata în brațe și fug cu ea peste graniță!

SCENA 5

Ferdinand von Walter dă buzna în cameră, speriat și fără răsuflare. *Cei dinainte.*

FERDINAND: A fost pe aici tatăl meu?

LUISE *(se ridică speriată)*: Tatăl lui! Dumnezeule atotputernic!

SOȚIA LUI MILLER *(își împreună mîinile)*: Președintele! S-a sfîrșit cu noi!

MILLER *(rîde cu răutate)*: Slavă domnului! Slavă domnului! Bine am mai potrivit-o!

Toți în același timp

FERDINAND *(se repede la Luise și o strînge cu putere în brațe)*: A mea ești, chiar de ne-ar sta împotrivă cerul și iadul!

LUISE: S-a sfîrșit cu mine... Vorbește... Ai rostit un nume îngrozitor... Tatăl tău?

FERDINAND: Nu-i nimic. Nu-i nimic. Am trecut peste toate. Ești din nou a mea. Și eu sînt al tău. Lasă-mă să-mi vin în fire la pieptul tău. A fost o oră înspăimîntătoare.

LUISE: Ce oră? Mă ucizi!

FERDINAND *(se dă îndărăt și o privește semnificativ)*: O oră, Luise, în care o făptură străină s-a aruncat între inima mea și tine... în care dragostea mea a pălit în fața conștiinței mele... în care Luise a mea încetase de a mai fi totul pentru Ferdinand al ei...

LUISE *(Se lasă în fotoliu ascunzîndu-și fața în palme.)*

FERDINAND *(se îndreaptă spre ea grăbit, se oprește mut, privind-o țintă, apoi se îndepărtează brusc, cuprins de o mare tulburare)*: Nu! Niciodată! Cu neputință, lady! Ceri prea mult! Nu-ți pot jertfi această nevinovăție... Nu, pe dumnezeul cel veșnic! Nu-mi pot călca jurămîntul, pe care ochiul acesta pătrunzător mi-l amintește, ca un trăsnet al cerului... Lady, privește aici... pri-

veşte aici şi tu, tată denaturat... Pot eu să sugrum acest înger? Pot eu să supun chinurilor iadului această inimă îngerească? *(Îndreptîndu-se hotărît spre ea.)* O voi duce în faţa tronului judecătorului lumii şi cel veşnic va spune dacă dragostea mea e o crimă. *(O apucă de mînă şi-o ridică din fotoliu.)* Curaj, iubita mea!... Ai biruit! Mă înapoiez învingător din bătălia cea mai primejdioasă.

LUISE: Nu! Nu! Nu-mi ascunde nimic. Rosteşte sentinţa necruţătoare. Ai pomenit de tatăl tău? Ai pomenit de lady Milford? Fiori de moarte mă cuprind... se spune că se va căsători.

FERDINAND *(se aruncă ameţit la picioarele Luisei)*: Cu mine, fiinţă nefericită.

LUISE *(după o pauză, cu voce potolită şi tremurătoare, dar cu o linişte care înspăimîntă)*: Ei bine... de ce să mă sperii?... Bătrînul din faţa ta mi-a spus-o adesea... n-am vrut să-l cred. *(Pauză. Apoi se aruncă plîngînd în braţele lui Miller.)* Tată, fata ta se întoarce la tine... Iertare, tată!... Nu e de vină copilul tău că visul a fost atît de frumos şi... atît de groaznică deşteptarea.

MILLER: Luise! Luise!... O dumnezeule, şi-a pierdut cunoştinţa... Fata mea, sărmanul meu copil... Blestemat să fie ademenitorul. Blestemată femeia care le-a mijlocit apropierea!

SOŢIA LUI MILLER *(se aruncă plîngînd lîngă Luise)*: Merit eu blestemul ăsta, fata mea? Dumnezeu să te ierte, domnule baron! Ce-a făcut mieluşelul ăsta de vrei să-l sugrumi?

FERDINAND *(se repede dintr-un salt lîngă ea, plin de hotărîre)*: Vreau să rup urzeala intrigilor lui... vreau să frîng lanţurile de fier ale prejudecăţii... Vreau să aleg liber, ca un bărbat; să ameţească sufletele astea de gîngănii, cînd vor privi în sus la uriaşa operă a dragostei mele. *(Vrea să iasă.)*

LUISE *(se ridică tremurînd din fotoliu şi-l urmează)*: Rămîi! Rămîi! Unde vrei să te duci?... Tată... Mamă... Ne părăseşte în clipa asta grea.

SOŢIA LUI MILLER *(aleargă după el, se agaţă de el)*: Preşedintele va veni aici... O să ne chinuie copilul... o să ne chinuie şi pe noi... Domnule von Walter, ne părăsiţi acum?

MILLER *(rîde cu furie)*: Ne părăseşte! Sigur! De ce nu?... Ea i-a dăruit totul! *(Apucîndu-l cu o mînă pe maior, cu cealaltă pe Luise.)* Aşteaptă, domnule! Dacă vrei să părăseşti casa mea trebuie să treci peste fata asta... Dacă nu eşti un ticălos, aşteaptă mai întîi să vină tatăl dumitale aici... povesteşte-i cum te-ai furişat în inima ei, ademenitorule; sau, dacă nu *(aruncîndu-i-o pe Luise cu violenţă şi furie)*, striveşte mai întîi, pentru dumnezeu, viermele acesta care se tîngnie, şi pe care dragostea pentru dumneata l-a făcut de rîsul lumii!

FERDINAND *(se întoarce şi merge de colo pînă colo, dus pe gînduri)*: E drept că puterea preşedintelui e mare... dreptul părintelui este un cuvînt cu înţelesuri largi... În faldurile lui, se poate ascunde chiar şi crima, el poate să împingă lucrurile departe... departe!... Dar numai dragostea poate merge şi mai departe, pînă la ultima limită... Vino-ncoace, Luise! Dă-mi mîna. *(O apucă cu putere.)* Ţi-o jur, pe dumnezeul care nu mă va părăsi pînă la ultima suflare!... Clipa care va despărţi aceste două mîini va rupe şi legăturile dintre mine şi întreaga lume.

LUISE: Mi-e frică! Întoarce-ţi ochii de la mine! Buzele tale tremură! Ochii tăi aruncă priviri îngrozitoare...

FERDINAND: Nu, Luise! Nu tremura! Nu nebunia vorbeşte în mine. Ci darul nepreţuit al cerului, hotărîrea luată în clipa supremă, cînd pieptul încătuşat se liberează doar printr-o sforţare ne-

maipomenită... Te iubesc, Luise... Vei fi a mea, Luise... Acum mă duc la tatăl meu! *(Se îndepărtează grăbit și se ciocnește de președinte.)*

SCENA 6

Președintele, urmat de servitori. *Cei dinainte.*

PREȘEDINTELE *(intrînd)*: Iată-l!
TOȚI *(Speriați.)*
FERDINAND *(se dă cîțiva pași îndărăt)*: În casa nevinovăției.
PREȘEDINTELE: Unde fiul învață să dea ascultare tatălui?
FERDINAND: Îngăduiți-mi această...
PREȘEDINTELE *(îl întrerupe; către Miller)*: Dumneata ești tatăl?
MILLER: Miller, muzicant al orașului.
PREȘEDINTELE *(către soția lui Miller)*: Și dumneata, mama?
SOȚIA LUI MILLER: Vai, da, mama.
FERDINAND *(către Miller)*: Tată, du-ți fata de aici... e gata să leșine.
PREȘEDINTELE: Grijă zadarnică! Am s-o trezesc eu. *(Către Luise.)* De cînd îl cunoști pe fiul președintelui?
LUISE: Fiul președintelui nu m-a interesat niciodată. Ferdinand von Walter vine pe la noi din noiembrie.
FERDINAND: Și o adoră.
PREȘEDINTELE: Ți s-au făcut făgăduieli?
FERDINAND: Chiar acum cîteva clipe, cele mai solemne, înaintea lui dumnezeu.
PREȘEDINTELE *(furios, către fiul său)*: Îți voi spune eu cînd va veni clipa să-ți mărturisești nebunia. *(Către Luise.)* Aștept răspunsul.
LUISE: Mi-a jurat dragoste.

FERDINAND: Şi îşi va ţine jurămîntul.

PREŞEDINTELE: Este nevoie să-ţi poruncesc să taci?... Ai primit jurămîntul?

LUISE *(duios)*: I-am răspuns la fel.

FERDINAND *(cu voce hotărîtă)*: Legămîntul a fost pecetluit.

PREŞEDINTELE: Am să poruncesc să scoată ecoul afară de-aici. *(Malițios, către Luise.)* Şi ți-a plătit la fiecare întîlnire cu bani peşin?

LUISE *(atentă)*: Întrebarea asta n-o prea înțeleg bine.

PREŞEDINTELE *(cu un rîs muşcător)*: Nu? Ei, vreau să zic... Fiecare meserie este, cum se spune, brățară de aur... Şi dumneata, sper, nu ți-ai dăruit degeaba farmecele. Sau erai mulțumită doar cu faptul în sine. Ai?

FERDINAND *(sare în sus, scos din fire)*: Iadule! Ce-i asta?

LUISE *(către maior, cu demnitate și indignare)*: Domnule von Walter, vă redau libertatea.

FERDINAND: Tată! Virtutea impune respect, chiar dacă e îmbrăcată în zdrențe de cerşetoare.

PREŞEDINTELE *(rîde tare)*: Nostimă pretenție! Nu cumva tatăl trebuie s-o respecte pe tîrfa fiului său!

LUISE *(se prăbuşeşte)*: O! cerule!

FERDINAND *(vorbind deodată cu Luise, în timp ce ridică sabia asupra preşedintelui, dar lăsînd-o repede în jos)*: Tată! Aveai dreptul cîndva să-mi ceri viața... Acum nu-ți mai sînt dator nimic... *(Vîrînd sabia în teacă.)* Polița datoriei filiale zace aici, ruptă în bucăți...

MILLER *(care pînă acum a stat temător deoparte, cînd scrîşnind de furie, cînd clănțănind din dinți de frică)*: Excelență... Copilul este rodul muncii părintelui... Să-mi fie cu iertare... Cine batjocoreşte copila, numind-o tîrfă, îl loveşte în față pe tată, şi... palmă pentru palmă... aşa se plăteşte la noi... să-mi fie cu iertare.

SOŢIA LUI MILLER: Ajută-ne, doamne Isuse Hristoase!... Acum izbucneşte şi bătrînul... trăsnetul o să se abată asupra capetelor noastre.

PREŞEDINTELE *(care a ascultat numai pe jumătate)*: Are de spus şi codoşul ceva?... Vorbim noi numai decît, codoşule.

MILLER: Să-mi fie cu iertare. Mă numesc Miller, dacă vreţi să ascultaţi un adagio... cu codoşlîcuri nu mă ocup. Cîtă vreme curtea mai are destui oameni pentru asemenea treburi, nu e nevoie ca noi burghezii să ne ocupăm cu de-astea. Să-mi fie cu iertare!

SOŢIA LUI MILLER: Pentru numele lui dumnezeu, bărbate. Îţi ucizi nevasta şi copilul.

FERDINAND: Joci aici un rol, tată, în care ai fi putut renunţa cel puţin la martori.

MILLER *(apropiindu-se mai mult, mai hotărît)*: Să vorbim pe şleau. Să-mi fie cu iertare. Excelenţa voastră taie şi spînzură în ţară. Dar asta e casa mea. Cînd voi veni vreodată să vă aduc o jalbă, cea mai supusă plecăciune; dar pe oaspetele necioplit îl dau pe uşă afară... Să-mi fie cu iertare.

PREŞEDINTELE *(palid de furie)*: Ce?... Ce înseamnează asta? *(Se apropie de el.)*

MILLER *(se retrage încetişor)*: Asta a fost numai aşa, părerea mea, domnule... Să-mi fie cu iertare.

PREŞEDINTELE *(izbucnind)*: A! Ticălosule! Îndrăzneala ta te va duce la închisoare... Repede, să vie cîţiva aprozi... *(Ies afară cîţiva din suită; preşedintele aleargă furios prin cameră.)* Tatăl la închisoare... mama şi tîrfa de fiică-sa la stîlpul infamiei! Braţul dreptăţii să vină în ajutorul mîniei mele. Pentru această insultă, mi se cuvine o satisfacţie cumplită. Astfel de canalii să-mi distrugă mie planurile şi să-l aţîţe pe fiu împotriva tatălui, fără să-şi primească pedeapsa?... A! blestemaţilor! Nu mi se va stinge mînia, decît o dată cu distrugerea voastră; tot neamul vostru,

tatăl, mama și fiica, vor cădea jertfă răzbunării mele crunte...

FERDINAND *(înaintează între ei, calm și hotărît)*: O, nu, totuși nu! Fiți fără teamă! Sînt și eu aici. *(Către președinte, cu supunere.)* Nu te pripi, tată! Dacă ții la pielea dumitale, fără violențe!... Mai este un colțișor în inima mea, unde cuvîntul tată n-a răsunat încă... Nu încerca să răzbați pînă acolo!

PREȘEDINTELE: Nemernicule! Taci! Nu-mi ațîța mînia și mai mult!

MILLER *(își revine din stupoarea care-l paralizase)*: Vezi de fată, nevastă! Eu mă duc la duce... Croitorul curții... Dumnezeu m-a inspirat... Croitorul curții învață flautul cu mine. Nu pot să dau greș. Ducele mă va ajuta. *(Vrea să iasă.)*

PREȘEDINTELE: La duce, spui? Ai uitat că eu sînt pragul peste care trebuie să sari sau de care să-ți frîngi gîtul?... La duce, netotule?... Să te duci la duce atunci cînd vei zace îngropat de viu, într-o temniță zidită sub pămînt la o adîncime de un turn și în care s-au adunat laolaltă noaptea și iadul, în care sunetul și lumina nu pot răzbate. Atunci să-ți zornăi lanțurile și să bocești: Prea multe au căzut pe capul meu!

SCENA 7

Aprozii judecății, cei dinainte

FERDINAND *(se repede la Luise, care-i cade leșinată în brațe)*: Luise! Ajutor! Salvați-o! A doborît-o spaima.

MILLER *(Apucă bastonul, își pune pălăria pe cap și stă gata de atac.)*

SOȚIA LUI MILLER *(Se aruncă în genunchi la picioarele președintelui.)*

PREȘEDINTELE *(către aprozi, arătîndu-le decorația de pe piept)*: Puneți mîna pe ei, în numele ducelui!... Dă-te la o parte de lîngă tîrfă, băiete... Leșinată sau nu... cînd va avea un inel de fier în jurul gîtului, va fi trezită cu lovituri de pietre.

SOȚIA LUI MILLER: Îndurare, excelență! Îndurare! Îndurare!

MILLER *(o ridică cu violență)*: Îngenunche în fața lui dumnezeu, bocitoare nemernică și bătrînă, nu în fața... mișeilor, că doar tot trebuie să merg la închisoare.

PREȘEDINTELE *(își mușcă buzele)*: S-ar putea să te înșeli, ticălosule. Mai sînt și spînzurători care așteaptă. *(Către aprozi.)* E nevoie să vă mai poruncesc o dată?

APROZII *(Se reped spre Luise.)*

FERDINAND *(mîniat sare în sus și se așază în fața ei)*: Cine vrea să aibă de-a face cu mine? *(Trage sabia cu teacă cu tot și se apără cu mînerul.)* Îndrăzniți numai s-o atingeți, dacă v-ați dat și căpățîna cu simbrie justiției. *(Către președinte.)* Păzește-te și dumneata! Nu mă sili să merg mai departe, tată!

PREȘEDINTELE *(către aprozi, amenințător)*: Lașilor, dacă țineți la pîinea voastră...

APROZII *(Se reped din nou la Luise.)*

FERDINAND: Ei drăcie. Îndărăt, vă spun!... Încă o dată! Fie-vă milă de voi. Nu mă împinge la desperare, tată!

PREȘEDINTELE *(scos din fire, către aprozi)*: Așa vă faceți datoria, nemernicilor?

APROZII *(Se luptă și mai îndîrjit.)*

FERDINAND: Dacă totuși trebuie să fie așa *(în timp ce scoate sabia și rănește cîțiva dintre ei)* atunci, justiție... îți cer iertare!

PREȘEDINTELE *(mînios)*: Vreau să văd dacă voi simți și eu sabia asta. *(O apucă el însuși pe Luise, o ridică în sus cu forța și o predă unui aprod.)*

FERDINAND *(rîde cu amărăciune)*: Tată! Tată! Ce ironie mușcătoare arunci în fața dumnezeirii, care și-a cunoscut atît de prost oamenii, încît a făcut din călăi desăvîrșiți niște miniștri ticăloși.

PREȘEDINTELE *(către ceilalți)*: Luați-o de aici!

FERDINAND: Tată, va sta la stîlpul infamiei, dar împreună cu maiorul, fiul președintelui!... Ții să vezi și asta?

PREȘEDINTELE: Spectacolul o să fie cu atît mai caraghios... luați-o de aici!

FERDINAND: Tată! Voi arunca sabia mea de ofițer la picioarele fetei. Ții să vezi și asta?

PREȘEDINTELE: Pe șoldul tău, sabia s-a obișnuit să stea la stîlpul infamiei... Luați-o, luați-o de aici! Ați auzit ce-am poruncit...

FERDINAND *(dă un aprod la o parte, o apucă pe Luise cu un braț, cu celălalt ridică sabia asupra ei)*: Tată! Mai înainte de a-mi vedea soția dezonorată o străpung cu sabia. Vrei să mai vezi și asta?

PREȘEDINTELE: Străpunge-o, dacă tăișul sabiei tale e bine ascuțit.

FERDINAND *(îi dă drumul Luisei și privește mînios spre cer)*: Doamne atotputernice, ești martor. Nici o cale omenească n-a rămas neîncercată... Trebuie să le încerc acum pe cele drăcești... Duceți-o la stîlpul infamiei, între timp *(către președinte, vorbindu-i încet la ureche)* eu voi povesti în tot orașul cum poate ajunge cineva președinte. *(Iese.)*

PREȘEDINTELE *(ca lovit de trăsnet)*: Ce-nseamnă asta?... Ferdinand! Dați-i drumul fetei. *(Aleargă după maior.)*

ACTUL AL TREILEA

SCENA 1

Un salon, la preşedinte acasă.
Intră *preşedintele* şi *secretarul Wurm*

PREȘEDINTELE: Afurisită treabă.

WURM: Așa cum am bănuit, stăpîne. Constrîngerea îi îndîrjește totdeauna pe exaltaţi, dar nu-i convertește niciodată.

PREȘEDINTELE: Îmi pusesem toată nădejdea în lovitura asta. Credeam că dacă fata va fi dezonorată, el, ca ofiţer, va trebui să-şi ia îndărăt cuvîntul dat.

WURM: Perfect. Dar trebuia să izbutiţi a o dezonora.

PREȘEDINTELE: Şi totuşi... dacă-mi reamintesc acum totul, cu sînge rece... Nu trebuia să mă las intimidat... a fost o ameninţare, pe care n-ar fi tradus-o în faptă niciodată.

WURM: Să nu vă închipuiţi una ca asta. Odată dezlănţuită, pasiunea nu se dă îndărăt de la nici o nebunie. Îmi spuneaţi că domnul maior a dezaprobat întotdeauna sistemul dumneavoastră de guvernare; o cred. Principiile pe care le-a adus cu sine de prin universităţi nu le-am înţeles nici-

odată. Ce rost au fantasmagoriile astea despre măreţia sufletească şi nobleţea personală, la o curte unde suprema înţelepciune este să ştii să te faci, la momentul potrivit, şi mare şi mic. Este prea tînăr şi prea înflăcărat ca să se mulţumească cu drumul încet şi întortochiat al intrigii şi nimic nu-i va întărîta mai mult setea de glorie, decît ceea ce este aventuros şi măreţ.

PREŞEDINTELE *(necăjit)*: Dar cum ar mai putea oare această constatare înţeleaptă să îndrepte lucrurile?

WURM: Ea va arăta excelenţei voastre care e rana şi, poate, şi care e leacul. Unui astfel de caracter... îngăduiţi-mi să v-o spun... n-ar fi trebuit niciodată să-i faceţi mărturisiri şi, în nici-un caz, să vi-l faceţi duşman. Pe el îl scîrbesc mijloacele prin care dumneavoastră v-aţi ridicat. Poate numai faptul că vi-e fiu l-a făcut pînă acum pe trădător să tacă. Daţi-i prilejul să se scuture de aceasta, atît cît îi îngăduie legea! Faceţi-l să creadă, prin atacuri repetate împotriva pasiunii lui, că sînteţi un părinte lipsit de duioşie şi atunci se va trezi în el patriotul. Da, chiar numai ciudata fantezie de-a putea aduce justiţiei o jertfă atît de neobişnuită l-ar putea împinge să-şi doboare el însuşi părintele.

PREŞEDINTELE: Wurm... Wurm... Mă împingi pe marginea unei prăpăstii îngrozitoare.

WURM: Vreau să vă trag înapoi, excelenţă. Pot să vă vorbesc deschis?

PREŞEDINTELE *(în timp ce se aşază)*: Ca un osîndit, tovarăşului său de osîndă.

WURM: Atunci iertaţi-mă... Mi se pare că preşedinţia o datoraţi abilităţii omului de curte; de ce nu-i încredinţaţi acestei abilităţi şi grijile părinteşti. Mi-aduc aminte cu cîtă prietenie l-aţi atras cîndva pe predecesorul vostru să joace o partidă de pichet şi cum aţi petrecut apoi la el acasă o jumătate

din noapte, înecînd-o în binefăcătorul vin de Burgundia. Era tocmai noaptea în care trebuia să explodeze bomba aceea uriașă și să-l arunce în aer pe omul nostru... De ce ați dezvăluit fiului dumneavoastră cine îi e dușmanul? Niciodată n-ar fi trebuit să afle că eu știu ceva despre povestea lui de dragoste. Ar fi trebuit să șubreziți legătura dinspre partea fetei și să vă păstrați inima fiului dumneavoastră. Ați fi jucat rolul generalului înțelept, care nu atacă piepțiș trupele dușmane, ci le străpunge prin flancuri.

PREȘEDINTELE: Cum se putea face asta?

WURM: În modul cel mai simplu... și partida încă nu e definitiv pierdută. Uitați un timp că sînteți tată. Nu vă puneți mintea cu o pasiune, pe care orice împotrivire nu poate decît s-o întărească. Lăsați-mă pe mine să încălzesc cîtva timp, chiar la focul ce-o mistuie, viermele care o va roade.

PREȘEDINTELE: Sînt curios să aflu ce-o să faci.

WURM: Ar însemna că nu prea știu să citesc în sufletele oamenilor, dacă domnul maior nu este la fel de cumplit în gelozie, ca și în dragoste. Făceți-l s-o bănuiască pe fată... pe drept sau pe nedrept. O fărîmă de drojdie ajunge, ca să dea naștere unei fermentații distrugătoare.

PREȘEDINTELE: Dar de unde să iau fărîma asta?

WURM: Am ajuns la partea principală... Înainte de toate, stăpîne, spuneți-mi limpede ce se va întîmpla dacă refuzul maiorului se prelungește... În ce măsură socotiți că e nevoie, să puneți capăt romanului cu fata de burghez și să înfăptuiți căsătoria cu lady Milford?

PREȘEDINTELE: Mai întrebi, Wurm?... Dacă se strică partida cu lady Milford, toată influența mea este primejduită, iar dacă îl silesc pe maior, îmi pun capul în primejdie.

WURM *(cu vioiciune)*: Atunci fiți bun și ascultați... Pe domnul maior îl prindem în plasă cu un șire-

tlic. Împotriva fetei vom recurge la toată autoritatea domniei voastre. Îi dictăm un bilet de dragoste către o a treia persoană şi, cu iscusinţă, îl facem să cadă în mîna maiorului.

PREŞEDINTELE: Năstruşnică idee! Ca şi cum ea va accepta atît de uşor să-şi semneze propria sentinţă de moarte.

WURM: O va face, dacă îmi daţi mînă liberă. Cunosc această inimă bună, sub toate aspectele. Nu are decît două slăbiciuni pe unde putem da asaltul asupra conştiinţei ei... Tată-său şi maiorul. Ultimul nu poate fi luat în consideraţie; dar cu atît mai uşor ne putem face jocul cu muzicantul.

PREŞEDINTELE: Cum adică?

WURM: Din cele ce mi-a povestit excelenţa voastră despre scena din casa muzicantului, nimic nu va fi mai uşor decît să-l ameninţăm cu un proces, în care îşi poate pierde capul. Favoritul şi păstrătorul sigiliului este în oarecare măsură chiar umbra maiestăţii. Jignirile aduse celui dintîi sînt şi ofense aduse celui din urmă... Arătîndu-i astfel, cu dibăcie, ce-l aşteaptă, voi izbuti cel puţin să-l bag în sperieţi pe bietul tîlhar.

PREŞEDINTELE: Totuşi... lucrurile nu trebuie să meargă prea departe.

WURM: Cîtuşi de puţin... numai atît cît este nevoie ca familia să ajungă la ananghie. Îl băgăm, aşadar, pe muzicant la răcoare, fără multă zarvă... Pentru a-l speria şi mai mult, am putea s-o închidem şi pe nevastă-sa... Vom vorbi despre o învinuire gravă, despre ghilotină, despre închisoare pe viaţă. Şi condiţia eliberării lui va fi doar scrisoarea fetei.

PREŞEDINTELE: Bine! Bine! Bine! Înţeleg!

WURM: Ea îşi iubeşte părintele... aproape cu patimă, aş putea spune. Viaţa lui e în primejdie... Sau cel puţin libertatea lui... O va mustra conştiinţa că ea a dat cel dintîi prilej pentru aceasta...

imposibilitatea de a se căsători cu maiorul... în sfîrșit, amenințarea judecării ei, și asta o iau asupra mea... nu poate să dea greș... trebuie să cadă în cursă.

PREȘEDINTELE: Dar fiul meu? N-o să bănuiască îndată ceva? N-o să fie și mai furios?

WURM: Bizuiți-vă pe mine, stăpîne... Mama și tatăl Luisei nu vor fi eliberați, pînă cînd nu vor fi jurat să nu scoată nici un cuvînt despre toată întîmplarea și să întărească înșelăciunea.

PREȘEDINTELE: Un jurămînt? la ce poate servi un jurămînt, nătărăule?

WURM: Pentru noi, stăpîne, la nimic. Pentru acești oameni, la orice... Și acum să vedeți ce frumos ne vom atinge amîndoi scopul, pe calea aceasta... Fata va pierde dragostea maiorului și faima virtuții ei. Tatăl și mama vor mai lăsa din pretenții, și, înmuiați cu desăvîrșire în urma unor astfel de încercări, vor sfîrși prin a recunoaște că este un act de îndurare din parte-mi, dacă mă voi arăta gata să-i răscumpăr fetei reputația, căsătorindu-mă cu ea.

PREȘEDINTELE *(rîde, dînd din cap)*: Da, mă dau bătut, banditule! Urzeala e de-o finețe drăcească. Elevul își întrece maestrul... Acum, întrebarea este către cine trebuie adresat biletul? Cu cine o compromitem?

WURM: Neapărat cu cineva care are totul de cîștigat sau de pierdut de pe urma hotărîrii fiului dumneavoastră.

PREȘEDINTELE *(după ce a stat pe gînduri)*: Nu-l văd decît pe mareșalul curții.

WURM *(dă din umeri)*: De bună seamă că n-ar fi tocmai pe gustul meu, dacă aș fi Luise Miller.

PREȘEDINTELE: Și de ce nu? N-ar fi de mirare! O garderobă splendidă... un aer îmbălsămat de

„*Eau de mille fleurs*"[1] și de mosc... pentru fiecare vorbă neghioabă pe care o rostește, are cîte un pumn de ducați... și toate astea să nu poată oare corupe, pînă în cele din urmă, delicatețea unei tîrfe burgheze? O, bunul meu prieten, gelozia nu cunoaște atîtea scrupule! Trimit după mareșal. *(Sună.)*

WURM: Iar eu, cîtă vreme excelența voastră va îngriji de acestea și de arestarea lui Miller, mă voi duce să compun scrisorica de dragoste.

PREȘEDINTELE *(îndreptîndu-se spre masa de scris)*: Pe care mi-o vei aduce sus, ca s-o citesc de îndată ce va fi gata. *(Wurm iese, președintele se așază să scrie: cînd intră cameristul, se scoală și-i înmînează o hîrtie.)* Acest mandat de arestare trebuie dus fără întîrziere la tribunal... cineva să se ducă să-l cheme la mine pe mareșalul curții.

CAMERISTUL: Chiar acum a sosit cu trăsura.

PREȘEDINTELE: Cu atît mai bine... dar, autoritățile trebuie să ia măsuri de precauție: comunică-le să nu se-ntîmple cumva vreun scandal.

CAMERISTUL: Prea bine, excelență!

PREȘEDINTELE: Ai înțeles? În perfectă liniște!

CAMERISTUL: Prea bine, excelență! *(Iese.)*

SCENA 2

Președintele și mareșalul curții.

MAREȘALUL *(foarte grăbit)*: Doar *en passant*[2], dragul meu!... Cum îți merge? Cum te simți? Astă-seară se prezintă marea operă *Dido*... cel mai superb joc de artificii... Un oraș întreg în flăcări... Ai să vii să-l vezi arzînd? Nu?

PREȘEDINTELE: Am destule jocuri de artificii în propria mea casă, care ar putea să-mi arunce în

[1] Apă dntr-o mie de flori. (În limba franceză în original) (n. r.).
[2] În treacăt (În limba franceză în original) (n. r.).

aer toată strălucirea. Vii tocmai la timp, dragă mareșale, să-mi dai un sfat, să mă ajuți într-o chestiune, care poate să ne înalțe sau să ne distrugă pe amîndoi. Stai jos!

MAREȘALUL: Nu mă băga în sperieți, scumpul meu.

PREȘEDINTELE: Cum spuneam... Să ne înalțe sau să ne distrugă. Cunoști proiectul meu în legătură cu maiorul și cu lady Milford. Înțelegi, de asemeni, cît de necesar a fost pentru a asigura norocul nostru, al amîndurora. Totul se poate prăbuși, Kalb. Ferdinand al meu nu vrea.

MAREȘALUL: Nu vrea... nu vrea... am și auzit vorbindu-se despre asta prin tot orașul. Mariajul este pe buzele tuturor.

PREȘEDINTELE: Ș-ai să treci în fața întregului oraș, drept un palavragiu. El iubește pe altcineva.

MAREȘALUL: Glumești. Ce, asta e o piedică?

PREȘEDINTELE: Pentru încăpățînatul ăsta, una de neînvins.

MAREȘALUL: Să fie oare atît de nebun, încît să dea cu piciorul norocului? Ai?

PREȘEDINTELE: Întreabă-l pe el și vezi ce o să-ți răspundă.

MAREȘALUL: Dar, *mon dieu*[1]! în definitiv ce-ar putea să răspundă?

PREȘEDINTELE: Că vrea să dezvăluie întregii lumi crima prin care ne-am ridicat noi... că vrea să dea în vileag scrisorile și chitanțele noastre false... Că vrea să ne arunce sub tăișul justiției... asta poate să răspundă.

MAREȘALUL: Nu ești în toate mințile?

PREȘEDINTELE: Asta a și răspuns. Toate astea a vrut să le traducă în faptă. Pînă acum abia l-am putut opri, prin cea mai mare umilire a mea. Ei, ce părere ai despre una ca asta?

---

[1] Dumnezeule! (În limba franceză în original) (n. r.).

MAREȘALUL (*cu o mutră bleagă*): Mintea mea refuză să creadă.

PREȘEDINTELE: Asta ar fi, cum ar fi. Dar, în același timp, spionii mei îmi aduc vestea că von Bock este gata să ceară mîna ladyei Milford.

MAREȘALUL: Simt că turbez. Cine zici? Von Bock, zici? Știi oare că sîntem dușmani de moarte? Și știi de ce?

PREȘEDINTELE: Aud asta pentru prima oară.

MAREȘALUL: Dragul meu! Ai să afli și ai să sări în sus de mînie... dacă-ți mai aduci aminte de balul curții... acum aproape douăzeci și unu de ani... știi doar, balul la care s-a dansat primul dans englezesc, atunci cînd i-au căzut contelui von Meerschaum pe domino picături de ceară fierbinte din candelabrul cel mare... ei, doamne, cred că-ți mai amintești de asta!

PREȘEDINTELE: Cine ar putea uita așa ceva?

MAREȘALUL: Ei, vezi! Atunci a pierdut prințesa Amalia, în vîrtejul dansului, o jartieră... S-a dat, cum era firesc, alarma peste tot... von Bock și cu mine mai eram pe atunci camerieri de onoare ...ne-am tîrît prin toată sala de bal, să căutăm jartiera... în sfîrșit o zăresc eu... von Bock observă... se repede la ea... mi-o smulge din mîini... auzi dumneata... o duce prințesei, și-mi suflă de sub nas, fericit, mulțumirile ei... Ce zici?

PREȘEDINTELE: Ce impertinent!

MAREȘALUL: Îmi suflă mulțumirile... Am crezut că leșin. O astfel de răutate nu se mai pomenise... În sfîrșit îmi iau inima în dinți, mă apropii de alteța sa și spun: „Grațioasă doamnă! Von Bock a avut fericirea să poată înmîna alteței voastre serenissime jartiera, dar cel care a zărit-o cel dintîi se bucură în tăcere și nu spune nimic."

PREȘEDINTELE: Bravo, mareșale! Bravissimo!

MAREȘALUL: Și nu spune nimic... Dar n-am să-i uit asta lui von Bock, pînă în ziua de-apoi... lingu-

șitor infam și slugarnic!... Și asta încă n-a fost de-ajuns... În momentul în care ne-am aruncat amîndoi pe parchet, după jartieră, von Bock mi-a șters toată pudra de pe partea dreaptă a coafurii și m-a nenorocit pentru tot restul balului.

PREȘEDINTELE: Ăsta e omul care se va căsători cu lady Milford și va deveni primul personaj la curte.

MAREȘALUL: Îmi vîri un cuțit în inimă. Cum va deveni? Cum va deveni? Și de ce tocmai el? La ce e nevoie de asta?

PREȘEDINTELE: Pentru că Ferdinand al meu nu vrea și altul nu se găsește.

MAREȘALUL: Și nu cunoști nici un mijloc, ca să-l convingi pe maior?... Fie oricît de straniu, de desperat!... Pentru a-l înlătura pe odiosul von Bock, ce mijloc ar putea să ne pară acum atît de dezgustător, încît să nu fie binevenit?

PREȘEDINTELE: Nu cunosc decît un singur mijloc și acesta atîrnă doar de dumneata.

MAREȘALUL: Atîrnă de mine? Și care anume?

PREȘEDINTELE: Să-l despărțim pe maior de iubita lui.

MAREȘALUL: Să-l despărțim pe maior? Ce vrei să spui cu asta?... Ce am eu de făcut?

PREȘEDINTELE: Totul va fi cîștigat, în clipa în care-l vom face să bănuiască pe fată...

MAREȘALUL: ... că fură, asta vrei să spui?

PREȘEDINTELE: O! nu! Cum ar putea crede el una ca asta?... Că mai este încurcată cu un altul.

MAREȘALUL: Și cine să fie acest altul?

PREȘEDINTELE: Ar trebui să fii dumneata, baroane.

MAREȘALUL: Să fiu eu? Eu? Dar e nobilă?

PREȘEDINTELE: De ce-ar fi nevoie de asta? Ce idee! E fata unui muzicant.

MAREȘALUL: Burgheză așadar? Nu se prinde... Ai?

PREȘEDINTELE: De ce nu se prinde? Prostii! Cine oare, în lumea întreagă, s-ar sinchisi să întrebe

o pereche de obrăjori rumeni și bucălați despre arborele lor genealogic?

MAREȘALUL: Dar gîndește-te, un om căsătorit! Și reputația mea la curte?

PREȘEDINTELE: Asta este altceva. Iartă-mă! Nu știam pînă acum că pentru dumneata are mai multă însemnătate să fii un om cu moravuri neîntinate, decît unul cu influență. Să încheiem discuția.

MAREȘALUL: Fii înțelegător, baroane. Nu asta am vrut să spun.

PREȘEDINTELE (*glacial*): Nu... nu! Ai perfectă dreptate. M-am săturat. Las totul baltă. Lui von Bock îi urez să ajungă prim-ministru. Mai este loc sub soare. Voi cere ducelui să-mi primească demisia.

MAREȘALUL: Și eu? Dumitale îți convine! Dumneata ai studii! Dar eu... *mon dieu*!... Ce mă fac, dacă alteța sa mă concediază?

PREȘEDINTELE: Ai să fii o glumă răsuflată — moda din anul trecut.

MAREȘALUL: Te conjur, scumpul meu, neprețuitul meu! Renunță la ideea asta! Fac orice!

PREȘEDINTELE: Vrei să împrumuți numele dumitale pentru un *rendez-vous*, pe care să ți-l dea în scris această Miller?

MAREȘALUL: Doamne! Îl împrumut!

PREȘEDINTELE: Și să lași scrisoarea să-ți cadă undeva, astfel ca ea să ajungă sub ochii maiorului.

MAREȘALUL: Am s-o las să-mi cadă din buzunar, de pildă la paradă, ca din întîmplare, scoțînd batista.

PREȘEDINTELE: Și ai să joci, față de maior, rolul iubitului ei?

MAREȘALUL: *Mort de ma vie!* Am să-i arăt eu lui, am să-l fac eu pe mucosul ăsta să-i piară pofta să mai jinduiască la amorurile mele.

PREȘEDINTELE: Atunci totul e în regulă. Scrisoarea trebuie să fie ticluită chiar astăzi. Vei veni spre

seară ca să ți-o dau și să ne-nțelegem asupra tuturor amănuntelor.

MAREȘALUL: Îndată ce voi termina cele șaisprezece vizite, care sînt de cea mai mare *importance*. Iartă-mă, dacă trebuie să plec imediat. *(Iese.)*

PREȘEDINTELE *(sună)*: Mă bizui pe șiretenia dumitale, mareșale.

MAREȘALUL *(strigă din anticameră)*: Ah! *mon dieu!* Mă cunoști doar.

SCENA 3

Președintele și Wurm.

WURM: Muzicantul și cu nevasta lui au ajuns cu bine și fără cea mai mică zarvă la închisoare. Binevoiește excelența voastră să citească acum scrisoarea?

PREȘEDINTELE *(după ce a citit-o)*: Minunat! Minunat, secretare! și mareșalul s-a prins... O otravă ca asta ar putea preface chiar și sănătatea în lepră purulentă... Acum, repede la tatăl ei, să-i propunem ce-avem de propus, apoi să-i vorbim fetei cu toată căldura. *(Ies amîndoi prin două uși diferite.)*

SCENA 4

O cameră în locuința lui Miller.
Luise și Ferdinand.

LUISE: Te rog, încetează. Nu mai cred că vor veni zile fericite. Toate speranțele mele s-au spulberat.

FERDINAND: În schimb ale mele au crescut. Tatăl meu este furios. Va îndrepta toată artileria lui împotriva noastră. Mă va sili să mă port ca un

fiu denaturat. Nu mai am obligația datoriei filiale. Furia și desperarea mă vor constrînge să dau în vileag taina întunecată a crimei sale. Fiul își va da tatăl pe mîna călăului... Primejdia a ajuns la culme... și trebuia să fi ajuns la culme, pentru ca iubirea mea să îndrăznească acest salt uriaș... Ascultă, Luise... O idee, mare și îndrăzneață ca pasiunea mea, își face loc în sufletul meu... Tu, Luise, și eu, și dragostea... toate acestea la un loc, nu cuprind ele oare cerul întreg? Mai e nevoie și de un al patrulea lucru?

LUISE: Oprește-te! nu mai rosti nici un cuvînt! Pălesc cînd mă gîndesc la cele ce vrei să spui.

FERDINAND: Nu mai avem nimic de așteptat de la lume. De ce să-i cerșim aprobarea? De ce să ne primejduim soarta, cînd nu avem nimic de cîștigat și cînd putem pierde totul? Nu vor luci ochii aceștia la fel de duios, fie că se oglindesc în Rin, fie că se oglindesc în Elba sau în Marea Baltică? Patria mea este acolo unde mă iubește Luise a mea. Urma pașilor tăi lăsată pe nisipul unor pustiuri sălbatice are mai multă însemnătate pentru mine chiar decît catedrala orașului meu natal. O să ne lipsească oare măreția orașelor? Oriunde-am fi, Luise, soarele care răsare și apune e același... Priveliști în fața cărora pălesc și cele mai strălucite străduințe ale artei. Și chiar de nu vom mai putea să slujim lui dumnezeu în nici un templu, în schimb înfiorarea nopții ne va umple de încîntare, luna schimbătoare ne va predica pocăință, iar catapeteazma înstelată a cerului se va ruga cu noi. Și de-ar fi să nu mai găsim cuvinte să ne spunem dragostea? Un zîmbet al Luisei mele mi-ar fi de ajuns pentru veacuri, și visul care se numește viața se va stinge mai înainte ca eu să fi ajuns să înțeleg această lacrimă.

LUISE: Şi nu ai mai cunoaşte nici o altă îndatorire decît dragostea ta?

FERDINAND *(îmbrăţişînd-o)*: Liniştea ta îmi este mai sfîntă decît orice.

LUISE *(foarte serios)*: Atunci taci şi lasă-mă... Tatăl meu n-are altă avere decît această unică fiică... el, care împlineşte mîine şaizeci de ani... şi asupra căruia se va abate fără îndoială răzbunarea preşedintelui.

FERDINAND *(o întrerupe repede)*: Şi el ne va însoţi. Nu te împotrivi, iubirea mea. Mă duc să preschimb în bani tot ce am de preţ, să încasez anumite sume în numele tatălui meu. E îngăduit să jefuieşti un bandit; oare comorile lui nu sînt plătite cu sîngele patriei? Cînd va bate ceasul unu, după miezul nopţii, se va opri aici o trăsură. Urcaţi cu toţii în ea. Fugim.

LUISE: Urmăriţi de blestemul tatălui tău?... Un blestem, nesocotitule, care, rostit chiar de ucigaşi, tot se împlineşte... un blestem pe care răzbunarea cerească îl ascultă, chiar atunci cînd e rostit de gura hoţului tras pe roată, un blestem care ne va urmări pe noi, fugarii, nemilos ca un strigoi, de la un ţărm la altul? Nu, dragul meu! Dacă numai printr-o crimă te mai pot păstra, atunci am încă destulă tărie să te pierd.

FERDINAND *(rămîne nemişcat şi murmură întunecat)*: Adevărat?

LUISE: Să te pierd! O, gîndul acesta e atît de înspăimîntător... că străpunge spiritul nemuritor şi face să pălească obrazul îmbujorat al bucuriei... Ferdinand! Să te pierd!... Totuşi, nu poţi pierde decît ceea ce a fost al tău şi inima ta aparţine lumii tale... Năzuinţa mea era un sacrilegiu şi, îngrozită, renunţ la ea.

FERDINAND *(cu figura crispată şi muşcîndu-şi buza de jos)*: Renunţi la ea?

LUISE: Nu! Uită-te la mine, Walter! Nu scrîșni atît de amarnic. Vino! Îngăduie-mi ca prin exemplul meu să-ți întăresc curajul care se stinge. Lasă-mă să fiu eroina acestei clipe... Să-i redau unui tată fiul fugar... Să renunț la o legătură care ar tulbura relațiile sociale și ar zdruncina legile obișnuite ale unei orînduiri eterne... Eu sînt vinovata. Ce dorințe îndrăznețe, nesăbuite, a zămislit inima mea. Nenorocirea îmi este pedeapsa, dar lasă-mi măcar iluzia dulce, care mă mîngîie, că jertfa e a mea... Vrei să-mi răpești această plăcere?

FERDINAND *(Distrat și furios, a pus mîna pe o vioară și a încercat să cînte... acum îi smulge coardele, sparge instrumentul de podea și izbucnește într-un rîs zgomotos.)*

LUISE: Walter! Dumnezeule din ceruri! Ce-nseamnă asta?... Fii tare... Clipa asta cere stăpînire... este clipa despărțirii. Inima ta, scumpul meu Walter, o cunosc. Fierbinte ca viața este dragostea ta și nemărgintă ca infinitul... Dăruiește-o unei alte femei, mai nobile și mai demne... și ea se va putea socoti printre cele mai fericite femei. *(Înghițindu-și lacrimile.)* Pe mine n-ai să mă mai vezi... Fetița vanitoasă și înșelată își va plînge durerea între ziduri singuratice, nimănui nu-i va păsa de lacrimile ei... Pustiu și fără viață este viitorul meu... Totuși, mă voi pleca din cînd în cînd peste buchetul ofilit al trecutului. *(În timp ce-i întinde mîna tremurînd, cu fața întoarsă de la el.)* Rămîi cu bine, domnule von Walter.

FERDINAND *(tresare, ieșind din toropeală)*: Eu fug, Luise. Tu nu vrei, așadar, să mă urmezi?

LUISE *(s-a așezat în fundul încăperii și-și acoperă fața cu mîinile)*: Datoria îmi dictează să rămîn și să sufăr.

FERDINAND: Șarpe, minți. Altceva te reține aici.

LUISE *(cu expresia celei mai adînci suferinţe sufleteşti)*: Rămîi cu bănuiala asta... poate că astfel vom suferi mai puţin.

FERDINAND: Alegi o datorie rece, în locul dragostei înflăcărate!... Şi tu crezi că povestea asta mă poate orbi?... Vreun iubit te ţine legată şi vai de tine şi de el, dacă bănuiala mea se adevereşte. *(Pleacă repede.)*

SCENA 5

LUISE *(singură, rămîne cîtăva vreme încă nemişcată şi mută în fotoliu; în cele din urmă se scoală, înaintează şi priveşte cu teamă împrejur)*: Unde-or fi zăbovind părinţii mei?... Tata mi-a făgăduit că se va întoarce în cîteva minute şi au trecut de atunci cinci ore îngrozitoare... Dacă vreo nenorocire i s-a... Dar ce simt?... De ce mi-e răsuflarea atît de grea? *(În momentul acesta intră Wurm în cameră şi se opreşte în fund, fără ca Luise să-l observe.)* Nu-i nimic adevărat... Nu-s decît fantasmele înfiorătoare ale sîngelui meu înfierbîntat... Cînd sufletul e cuprins de spaimă, ochii nu mai văd decît stafii, în toate colţurile.

SCENA 6

Luise şi secretarul Wurm.

WURM *(vine mai aproape)*: Bună seara, domnişoară.

LUISE: Dumnezeule! Cine-i acolo? *(Se întoarce, îl observă pe secretar şi se dă speriată îndărăt.)* Groaznic! Groaznic! Iată, că presimţirile mele pline de nelinişte se adeveresc din nefericire. *(Către secretar, cu o privire dispreţuitoare.)* Îl căutaţi cumva pe preşedinte? Nu mai e aici.

WURM: Domnişoară, pe dumneavoastră vă caut.

LUISE: Atunci mă mir că nu v-aţi dus în Piaţa Publică.

WURM: De ce tocmai acolo?

LUISE: Să vă luaţi mireasa de la stîlpul infamiei.

WURM: Domnişoară Miller, mă bănuiţi pe nedrept...

LUISE (*îşi înăbuşe răspunsul, care-i stătea pe buze*): Cu ce vă pot fi de folos?

WURM: Vin trimis de tatăl dumneavoastră.

LUISE (*consternată*): De tatăl meu?... Unde e tatăl meu?

WURM: Într-un loc, în care ar fi vrut să nu fie.

LUISE: Pentru dumnezeu! Mă apasă o presimţire rea... Unde e tatăl meu?

WURM: În turn, dacă ţineţi neapărat să ştiţi.

LUISE (*privind spre cer*): Şi asta! Şi asta încă... În turn? De ce în turn?

WURM: Din ordinul ducelui.

LUISE: Al ducelui?

WURM: Care pentru ofensa adusă maiestăţii sale, în persoana locţiitorului său...

LUISE: Cum? Cum? Dumnezeule atotputernic...

WURM: A hotărît să dea o pedeapsă exemplară.

LUISE: Asta mai lipsea doar! Sigur, sigur, în inima mea mai era şi altcineva, în afară de maior... care nu trebuia uitat... Ofensa adusă maiestăţii... Pronie cerească! Mîntuieşte-mă! Întăreşte-mi credinţa care se clatină... Şi Ferdinand?

WURM: Are de ales între lady Milford sau dezmoştenirea şi blestemul.

LUISE: Îngrozitoare libertate de-a alege! Şi totuşi... totuşi este mai fericit. Nu are un tată pe care să-l poată pierde. De fapt este un blestem destul de mare să n-ai tată. Tatăl meu acuzat de lesmaiestate... iubitul meu are de ales între lady Milford sau blestem şi dezmoştenire... Într-adevăr, minunat! O ticăloşie desăvîrşită este şi ea,

în felul ei, o desăvîrşire... Desăvîrşire? Nu! Pentru asta mai lipseşte ceva... Unde e mama?

WURM: Închisă la torcătorie.

LUISE *(cu un zîmbet îndurerat)*: Cu asta s-a umplut paharul! E plin, şi acum eu aş fi liberă, desprinsă de orice îndatoriri... şi de lacrimi... şi de bucurii... Nu mai am nevoie să fiu prevăzătoare... Doar nu mai am de ce... *(Tăcere dureroasă.)* Mai aveţi poate vreo noutate? Vorbiţi. Acum pot să aud orice.

WURM: Cele ce s-au întîmplat, le ştiţi.

LUISE: Deci trebuie să aflu ce va urma? *(Iarăşi pauză, în care îl măsoară pe secretar de sus pînă jos.)* Sărmane! Ai o tristă îndeletnicire, care nu poate să-ţi aducă fericire. E groaznic să-i faci pe oameni nenorociţi, dar şi mai groaznic este să le-o şi anunţi... să le-o povesteşti, să faci pe cucuveaua, să fii de faţă cînd inima însîngerată zvîcneşte înfiptă în suliţa de fier a silniciei şi cînd creştinii se îndoiesc pînă şi de dreptatea lui dumnezeu... Cerul să mă păzească! Chiar de ţi-ar plăti cu un butoi de aur fiecare picătură pe care o vezi căzînd din sudoarea spaimei lor... tot n-aş vrea să fiu în pielea dumitale... Ce se mai poate întîmpla?

WURM: Nu ştiu.

LUISE: Nu vreţi să ştiţi! Această solie, care se ascunde de lumina zilei, se teme şi de sunetul cuvintelor, dar în tăcerea de mormînt care s-a-ntins pe faţa dumitale întrezăresc strigoiul... Ce a mai rămas?... Spuneaţi adineauri că ducele vrea să dea o pedeapsă exemplară? Ce înţelegeţi prin „exemplară"?

WURM: Nu mă mai întrebaţi.

LUISE: Ascultă, omule! Ţi-ai făcut ucenicia la un călău. Cum te-ai pricepe altfel să mînuieşti cu atîta îndemînare fierul, mai întîi încet şi prevăzător, de-a lungul încheieturilor care trosnesc, şi apoi să te joci cu inima, care palpită, amenin-

ţind-o cu lovitura de graţie? Ce soartă îl aşteaptă pe tata?... Parcă s-ar ascunde moartea îndărătul vorbelor pe care le rosteşti rîzînd; oare ce-mi mai tăinuieşti? Spune! Vreau să primesc deodată lovitura ucigaşă. Ce-l aşteaptă pe tata?

WURM: Un proces de les-maiestate.

LUISE: Asta ce mai e?... Eu sînt o fată neştiutoare, nevinovată, înţeleg prea puţin îngrozitoarele voastre cuvinte latineşti. Ce înseamnă „proces de les-maiestate"?

WURM: O judecată, care poate aduce viaţa sau moartea.

LUISE *(cu hotărîre)*: Bine, îţi mulţumesc! *(Se duce repede într-o cameră lăturalnică.)*

WURM *(rămîne uimit)*: Ce înseamnă asta? Vrea poate nebuna?... Drace! Doar n-o să... Fug după ea... Răspund de viaţa ei. *(Se pregăteşte s-o urmeze.)*

LUISE *(se întoarce, înfăşurată într-o mantie)*: Iertaţi-mă, domnule secretar. Trebuie să încui casa.

WURM: Şi încotro atît de grăbită?

LUISE: La duce. *(Vrea să iasă.)*

WURM: Cum? Încotro? *(O opreşte speriat.)*

LUISE: La duce. N-ai auzit? Chiar la acel duce, care vrea să hotărască viaţa sau moartea tatălui meu... Nu! Nu, el nu vrea, el trebuie să-l osîndească, pentru că aşa vor cîţiva nelegiuiţi; el, ducele, nu contribuie la întreg procesul de les-maiestate, decît cu maiestatea şi cu semnătura lui princiară.

WURM *(izbucnind în rîs)*: La duce...

LUISE: Ştiu de ce rîzi... dar nici nu vreau să găsesc acolo îndurare... Doamne fereşte! Nimic decît dezgust... Numai dezgust pentru strigătele mele. Mi s-a spus că mai marii lumii nu ştiu încă ce înseamnă mizeria... Şi nici nu vor să afle. Vreau să-i arăt eu ce înseamnă mizeria... Vreau să i-o zugrăvesc, cu toate zvîrcolirile morţii... vreau să-i urlu, cu sunete ce pătrund pînă-n măduva oaselor ce este mizeria... şi dacă i s-o zbîrli părul pe cap,

din cauza asta, am să-i strig, în sfîrşit, la ureche, că, în ceasul morții, horcăie chiar şi cei care au ajuns zei pe pămînt şi că judecata de apoi îi cerne cu aceeaşi sită pe regi şi pe cerşetori. *(Vrea să iasă.)*

WURM *(cu răutate, sub masca prieteniei)*: Du-te, hai du-te! E cel mai înțelept lucru pe care-l poți face. Te sfătuiesc să mergi la el şi îți dau cuvîntul meu că ducele va fi binevoitor.

LUISE *(se opreşte brusc)*: Ce spuneți?... Mă sfătuiți să mă duc? *(Se întoarce repede.)* Hm! La urma urmei ce vreau să fac? Trebuie să fie ceva îngrozitor, dacă omul ăsta mă sfătuieşte s-o fac... De unde ştii că ducele se va purta cu bunăvoință?

WURM: Pentru că, probabil, n-o va face pe degeaba.

LUISE: N-o va face pe degeaba? Ce preț poate să ceară pentru un simplu gest de omenie?

WURM: Frumoasa solicitantă este un preț destul de mare.

LUISE *(rămîne încremenită, apoi cu vocea sugrumată)*: Dumnezeule!

WURM: Pentru a salva un tată, vreau să nădăjduiesc că nu veți găsi prea ridicat acest tarif, care e cît se poate de modest.

LUISE *(mergînd de colo pînă colo, scoasă din fire)*: Da! Da! E adevărat! Mai marii voştri se baricadează... Se baricadează împotriva adevărului, îndărătul propriilor lor vicii, ca îndărătul săbiilor heruvimilor... Atotputernicul să-ți vină într-ajutor, tată! Fiica ta poate să moară pentru tine, dar să păcătuiască nu.

WURM: Asta va fi ceva nou pentru bietul bătrîn părăsit. „Luise a mea — mi-a spus el — m-a doborît la pămînt. Luise a mea mă va ridica." Mă grăbesc, domnişoară, să-i duc răspunsul. *(Se preface că pleacă.)*

LUISE *(aleargă după el, îl opreşte)*: Stai! Stai! Răbdare! Ce grăbit e diavolul ăsta, cînd e vorba să-i

scoată pe oameni din minți!... Eu l-am doborît la pămînt. Eu trebuie să-l ridic. Vorbește! Dă-mi un sfat! Ce pot să fac! Ce trebuie să fac?

WURM: Există numai o singură cale.

LUISE: Care anume?...

WURM: Și tatăl dumneavoastră o dorește...

LUISE: Și tatăl meu? Care e calea asta?

WURM: Ușoară pentru dumneavoastră.

LUISE: Nu cunosc alta mai grea decît dezonoarea.

WURM: Să-l liberați pe maior, dacă vreți.

LUISE: De dragostea lui? Rîdeți de mine? Vreți ca eu să hotărăsc asupra unui lucru care mi-a fost impus?

WURM: Nu e vorba de asta, dragă domnișoară. Maiorul trebuie să dea, el cel dintîi, îndărăt și de bunăvoie.

LUISE: Nu va face asta.

WURM: Așa se pare. Dar credeți că ar fi căutat un refugiu la dumneavoastră, dacă nu i l-ați fi oferit?

LUISE: Pot să-l silesc să mă urască?

WURM: Vom încerca. Luați loc!

LUISE *(surprinsă)*: Omule, ce-ai de gînd?

WURM: Luați loc! Scrieți! Iată pana, hîrtia și cerneala.

LUISE *(se așază foarte neliniștită)*: Ce trebuie să scriu? Cui trebuie să-i scriu?

WURM: Călăului tatălui dumitale.

LUISE: Ah! Te pricepi să pui sufletele la caznă. *(Apucă pana.)*

WURM *(dictează)*: „Nobile domn..."

LUISE *(Scrie cu mîna tremurînd.)*

WURM: „Trei zile chinuitoare au și trecut... au și trecut... și nu ne-am văzut."

LUISE *(se oprește, pune pana jos)*: Cui îi adresez scrisoarea?

WURM: Călăului tatălui dumitale.

LUISE: O, dumnezeule!

WURM: „Vina e a maiorului... a maiorului, care mă păzește toată ziua cu ochi de Argus."

LUISE *(sare în sus)*: E o ticăloșie nemaipomenită! Pentru cine e scrisoarea asta?

WURM: Pentru călăul tatălui dumitale.

LUISE *(frîngîndu-și mîinile, merge de colo pînă colo)*: Nu! Nu! Nu! Asta e tiranie! O, doamne, pedepsește-i pe oameni cum se cuvine, cînd te mînie, dar de ce mă strivești sub aceste două grozăvii? De ce trebuie să aleg între moarte și rușine? De ce pui pe acest vampir nemilos să mă chinuiască?... Faceți ce vreți. N-am să scriu asta niciodată.

WURM *(își ia pălăria)*: Cum vreți, domnișoară. Totul atîrnă de dumneavoastră.

LUISE: Atîrnă de mine, spui? Du-te, om fără suflet! Spînzură un nevinovat deasupra prăpastiei iadului, cere-i ceva, hulește-l pe dumnezeu și întreabă-l apoi dacă-i place!... O, tu știi prea bine că inima noastră e strîns încătușată de pornirile ei firești... Acum mi-e totuna! Dictează mai departe. Nu mă mai gîndesc la nimic. Mă supun iadului, care mă învinge cu înșelăciune. *(Se așază pentru a doua oară.)*

WURM: „Care mă păzește toată ziua cu ochi de Argus..." Ați scris?

LUISE: Mai departe! Mai departe!

WURM: „Ieri, președintele a fost la noi acasă. Era atît de caraghios să-l vezi pe bietul maior luptînd ca să-mi salveze onoarea."

LUISE: O, frumos, frumos! Minunat!... Mai departe.

WURM: „Mi-am găsit scăparea într-un leșin... într-un leșin... ca să nu izbucnesc în rîs."

LUISE: O, doamne dumnezeule!

WURM: „Dar în curînd nu voi mai putea să mă prefac... nu voi mai putea... numai, de-ar fi chip să scap..."

LUISE (*se oprește, se scoală, merge în sus și în jos, cu capul plecat, ca și cum ar căuta ceva pe jos: apoi se așază din nou, scrie mai departe*): „Să scap."

WURM: „Mîine e de serviciu... pîndește-l cînd pleacă de la mine și vino la locul hotărît..." Ați scris „hotărît"...?

LUISE: Am scris totul.

WURM: „La locul hotărît, la a dumitale iubitoare... Luise".

LUISE: Acum mai lipsește doar adresa.

WURM: „Domnului mareșal al curții, von Kalb".

LUISE: Sfinte dumnezeule! Un nume tot atît de străin urechilor mele, pe cît sînt rîndurile acestea de străine inimii mele. (*Se scoală și privește îndelung la cele scrise; în sfîrșit, le întinde secretarului, vorbindu-i cu o voce slabă, tot mai stinsă.*) Iat-o, domnule. Depun acum în mîinile dumneavoastră numele meu cinstit... pe Ferdinand... întreaga bucurie a vieții mele... Am rămas o cerșetoare.

WURM: O, nu! Nu deznădăjduiți, dragă domnișoară. Vă compătimesc din suflet. Poate... cine știe?... Aș putea trece, totuși, peste anumite lucruri... zău așa! V-o jur. Mi-e milă de dumneavoastră.

LUISE (*îi aruncă o privire pătrunzătoare*): Oprește-te, domnule. Ești pe cale să-ți dorești ceva îngrozitor.

WURM (*încercînd să-i sărute mîna*): Să ne închipuim că acel „ceva" e mîna aceasta drăgălașă... De ce, dragă domnișoară?

LUISE (*hotărît și pe un ton care înspăimîntă*): Pentru că te-aș sugruma în noaptea nunții și apoi m-aș lăsa, cu dragă inimă, trasă pe roată. (*Vrea să plece, dar se întoarce repede.*) Am isprăvit acum, domnule? Îi este îngăduit porumbiței să zboare?

WURM: Încă un fleac, domnișoară! Trebuie să mergeți cu mine și să jurați pe sfîntul agneț că veți recunoaște aceste rînduri ca scrise de bunăvoie.

LUISE: Doamne! Dumnezeule! Trebuie să pecetluiești cu sigilul tău uneltirile iadului?

(*Wurm o trage după el.*)

ACTUL AL PATRULEA

SCENA 1

Un salon la președinte acasă.
Ferdinand von Walter, cu o scrisoare deschisă în mînă, intră ca o furtună pe ușă; pe altă ușă intră un *camerist*.

FERDINAND: Mareșalul n-a fost pe aici?
CAMERISTUL: Domnule maior, domnul președinte întreabă de dumneavoastră.
FERDINAND: Mii de trăsnete! Eu întreb dacă n-a fost mareșalul pe aici.
CAMERISTUL: Excelența sa este sus la masa de joc.
FERDINAND: În numele iadului, excelența sa să poftească aici!

(Cameristul iese.)

SCENA 2

FERDINAND *(singur, citește în grabă scrisoarea, stînd cînd nemișcat, cînd agitîndu-se furios)*: E cu neputință! Cu neputință! Chipul acela îngeresc nu

poate ascunde o inimă atît de perfidă... Şi totuşi! Dacă s-ar coborî toţi îngerii şi-ar sta chezaşi pentru nevinovăţia ei... dacă s-ar aduna laolaltă cerul şi pămîntul, creaţia şi creatorul ei, şi ar jura cu toţii că e nevinovată... e totuşi scris de mîna ei... O înşelăciune nemaipomenită, monstruoasă, cum n-a văzut încă lumea!... De aceea se împotrivea cu atîta îndîrjire să fugă!... De aceea ...O, dumnezeule! acum m-am trezit, acum mi s-au desluşit toate!... De aceea a renunţat, cu atîta eroism, la dragostea mea, şi cît pe ce era să mă-nşele şi pe mine cu prefăcutul ei chip îngeresc. *(Merge cu paşi repezi prin cameră, apoi stă din nou locului pe gînduri.)* Să-mi pătrundă atît de adînc în suflet!... Să răspundă fiecărui simţămînt îndrăzneţ, fiecărei tresăriri cît de sfioase, delicate, fiecărei clocotiri cît de înflăcărate... să-mi înţeleagă sufletul din vibraţia delicată, aproape de neperceput, a unui sunet... să ştie cît preţuieşte fiecare lacrimă de-a mea... să mă urmeze pe culmile prăpăstioase ale pasiunii, să mă întîmpine înainte de fiecare cădere ameţitoare... Doamne! Doamne!... Şi toate astea, să nu fie nimic altceva decît prefăcătorie... prefăcătorie? O, dacă minciuna poate îmbrăca atît de uşor haina adevărului, cum de nu s-a întîmplat să se strecoare, pînă acum, prin minciună, vreun diavol chiar şi-n împărăţia cerurilor? Cînd i-am descris cît de primejdioasă e iubirea noastră, cu cîtă convingătoare falsitate a pălit, perfida! Cu cîtă triumfătoare demnitate a doborît la pămînt ironia cinică a tatălui meu şi doar, în clipa aceea, se simţea vinovată... Ce? N-a trecut ea pînă şi prin încercarea cea mai grea, cu care se poate dovedi adevărul... prefăcuta a căzut leşinată. Ce grai să mai vorbeşti acum, suflete? Şi cochetele leşină. Cu ce te vei mai apăra tu, nevinovăţie... Şi desfrînatele leşină. Doar ştia

cît de mult înseamnă ea pentru mine. Mi-a văzut întreg sufletul. Cînd primul sărut mi-a îmbujorat obrajii, inima mi s-a oglindit toată în ochi... Şi ea n-a simţit oare nimic? A simţit poate numai că se poate bucura de dibăcia ei?... Şi cînd, în nebunia fericirii mele, credeam că voi cuprinde, o dată cu ființa ei, cerul întreg, puneam în același timp frîu dorințelor mele celor mai năvalnice. În sufletul meu, nu mai aveam alt gînd decît veșnicia și pe ea... Dumnezeule! Atunci n-a simțit nimic? N-a înțeles nimic altceva, decît că încercarea ei izbutise? Nimic altceva... decît că farmecele îi erau măgulite? Moarte și răzbunare! Nimic, decît doar că mă înșelase?

SCENA 3

Mareşalul curţii şi Ferdinand.

MAREȘALUL *(intră cu paşi mărunţi)*: Ţi-ai manifestat dorința, dragul meu...

FERDINAND *(mormăind pentru sine)*: Cum i-aș mai frînge gîtul, ticălosul! *(Tare.)* Domnule mareșal, scrisoarea asta trebuie să-ţi fi căzut din buzunar, la paradă... și, din fericire, *(cu un rîs răutăcios)* eu am fost acela care am găsit-o.

MAREȘALUL: Dumneata?

FERDINAND: Printr-o întîmplare hazlie. Înţelege-te, dacă poţi, cu providenţa!

MAREȘALUL: Vai, cum m-am speriat!

FERDINAND: Citește! Citește! *(Îndepărtîndu-se de mareşal.)* Chiar dacă nu sînt bun ca iubit, poate că mă pricep mai bine ca mijlocitor. *(În timp ce mareşalul citeşte, el se apropie de perete şi ia două pistoale.)*

MAREȘALUL *(aruncă scrisoarea pe masă şi dă să plece)*: Ei, drăcie!

FERDINAND *(îl aduce înapoi de braț)*: Răbdare, dragă domnule mareșal. Mi se pare că ai aflat vești bune. Îmi cer răsplata, pentru ceea ce am găsit. *(Îi arată pistoalele.)*

MAREȘALUL *(se dă îndărăt încremenit)*: Fii înțelegător, scumpule.

FERDINAND *(cu voce puternică, înfricoșătoare)*: Mai mult decît e nevoie, ca să trimit o secătură ca tine pe lumea cealaltă! *(Îi dă cu sila un pistol, scoțînd în același timp o batistă.)* Ține batista asta!... O am de la iubita mea.

MAREȘALUL: La o distanță de o batistă? Ai înnebunit? Ce-ți trece prin minte?

FERDINAND: Prinde capătul ăsta, îți spun! Altfel ai să ochești prost, lașule!... Cum tremură, fricosul! Ar trebui să-i mulțumești lui dumnezeu, lașule, că îți intră și ție în sfîrșit ceva în cap. *(Mareșalul vrea s-o ia la sănătoasa.)* Încetișor! Să-mie fie cu iertare. *(Trece înaintea lui și zăvorăște ușa.)*

MAREȘALUL: Aici în cameră, baroane?

FERDINAND: Crezi că meriți să facă cineva un drum cu tine pînă la metereze?... Dimpotrivă, detunătura va fi cu atît mai puternică, și aceasta va fi primul răsunet pe care îl vei trezi în lume... Ochește!

MAREȘALUL *(își șterge fruntea)*: Și vrei să-ți primejduiești astfel viața dumitale prețioasă — dumneata un tînăr cu atîtea speranțe de viitor?

FERDINAND: Ochește, îți spun. Nu mai am ce căuta pe lumea asta.

MAREȘALUL: În schimb eu am, prea stimate.

FERDINAND: Tu, caraghiosule? Cum, tu? Crezi că ai ce căuta, fiindcă slujești ca manta de vreme rea acolo unde nu se prea înghesuie oamenii adevărați? Fiindcă te lungești de șapte ori și te scurtezi de șapte ori într-o singură clipă, ca

fluturele țintuit cu un ac? Fiindcă ții socoteala de cîte ori se duce într-un anumit loc stăpînul tău și fiindcă ești calul de bătaie al glumelor sale? Te voi purta și eu, la fel, cu mine, ca pe un animal rar; Ai să joci în urletele celor blestemați, ca o maimuță dresată, ai să faci sluj și aport, ai să înveselești cu scamatoriile tale de curtean pe cei condamnați la veșnică deznădejde.

MAREȘALUL: Orice porunciți, domnule! Tot ce vreți... Numai, lăsați la o parte pistoalele.

FERDINAND: Frumos mai arată amărîtul ăsta! Stă aici ca o ocară adusă celei de-a șasea zi a creațiunii! Ai zice că vreun editor din Tübingen a încercat să imite creația însuflețită a atotputernicului!... Păcat numai, cu adevărat păcat, de dramul de creier care vegetează fără nici un folos în această căpățînă stearpă. Dramul ăsta ar fi ajutat maimuței să se transforme în om deplin, pe cînd așa nu este decît o simplă fărîmă de rațiune... Și cu ăsta să împart eu inima ei? Monstruos! Absurd! Cu un caraghios, care mai degrabă poate să dezvețe pe cineva de păcat, decît să-l ispitească.

MAREȘALUL: O! Mulțumescu-ți ție doamne! Începe să glumească.

FERDINAND: Să-l las în plata domnului! Să aibă și el parte de îngăduință, care cruță omida! Întîlnindu-l, îți vine să ridici din umeri și să admiri înțeleapta orînduire a cerului, care pe unele făpturi le ospătează din drojdia vinului și cu toate resturile care pregătesc prînzul corbului pe furcile spînzurătorii și ospățul curteanului în mocirla celor auguști... Pînă la urmă te minunezi de strașnica prevedere a proniei cerești, care a lăsat, pînă și în lumea spiritelor, păianjeni și vipere purtătoare de venin... Dar *(în timp ce-l apucă din nou furia)* de floarea mea să nu se atingă gîngăniile, altfel

le strivesc *(înșfăcîndu-l pe mareșal și zgîlțîindu-l fără milă)*, de nu se va alege nimic de ele.

MAREȘALUL *(oftînd încet)*: O, dumnezeule! De-aș scăpa de aici! Să fiu la o mie de mile de aici, la Bicêtre, lîngă Paris, numai nu împreună cu el!

FERDINAND: Ticălosule! Și dacă cumva nu mai e neprihănită? Ticălosule! dacă cumva te-ai înfruptat din ceea ce eu am adorat? *(Mai furios.)* Dacă te-ai desfătat acolo unde eu mă simțeam zeu? *(Deodată tace, apoi cu o voce amenințătoare.)* Atunci ar fi mai bine pentru tine, ticălosule, să te ascunzi în fundul iadului decît să înfrunți în ceruri mînia mea. Cît de departe ai mers cu fata? Mărturisește!

MAREȘALUL: Dă-mi drumul! Am să mărturisesc totul!

FERDINAND: O! să trăiești cu fata asta trebuie să fie mai fermecător decît să făurești cu altele visele cele mai minunate... Dacă ar vrea s-o pornească pe căi greșite, atunci ar fi în stare să nimicească sufletul și să prefacă virtutea în voluptate. *(Îndreptînd pistolul spre inima mareșalului.)* Cît de departe ai mers cu ea? Spune, sau trag!

MAREȘALUL: N-a fost nimic... Absolut nimic. Ai răbdare numai o clipă. Ai fost înșelat.

FERDINAND: Îmi mai amintești asta, nemernicule? ... Cît de departe ai mers? Mărturisește, sau te omor.

MAREȘALUL: *Mon dieu*! Dumnezeule! Spun totul... Dar ascultă-mă... Tatăl... propriul, adevăratul tată al...

FERDINAND *(mai furios)*: Ți-a aruncat fata în brațe? Și cît ai mers de departe cu ea? Mărturisește, sau te ucid!

MAREȘALUL: Ai înnebunit! Nu asculți nimic! N-am văzut-o niciodată. N-o cunosc. Nu știu absolut nimic despre ea.

FERDINAND *(dîndu-se îndărăt)*: N-ai văzut-o? N-o cunoşti? Nu ştii nimic despre ea?... Luise este pierdută din cauza ta: şi tu te lepezi de ea de trei ori într-o singură răsuflare? Piei, ticălos neruşinat! *(Îi dă o lovitură cu pistolul şi-l împinge afară din cameră.)* Praful de puşcă n-a fost inventat pentru lepădături ca tine.

SCENA 4

FERDINAND *(după o lungă tăcere, în cursul căreia faţa lui oglindeşte un gînd îngrozitor)*: Pierdută! da, nefericita!... Pierdut şi eu! Şi tu! Da! Pe dumnezeu cel atotputernic! dacă sînt eu pierdut, eşti şi tu!... judecător al lumii! nu mi-o cere îndărăt! Luise e a mea. Ţi-am lăsat o lume întreagă în schimbul ei, am renunţat la tot restul creaţiei tale minunate. Lasă-mi-o mie... Judecător al lumii! Milioane de suflete suspină cerîndu-ţi ajutorul... îndreaptă-ţi într-acolo ochii îndurării... Judecător al lumii, lasă-mă pe mine singur! *(În timp ce-şi împreună mîinile cu o expresie de groază.)* Oare să se lăcomească bogatul, atotputernicul creator, la un suflet care, pe deasupra, e şi cel mai nenorocit din toate cîte le-a creat!... Fata e a mea. Eu, care eram odinioară dumnezeul ei, acum sînt demonul ei! *(Uitîndu-se ţintă într-un colţ, cu o expresie cumplită în priviri.)* Legat pentru veşnicie, împreună cu ea, de roata blestemului... cu ochii înfipţi în ochii ei... cu părul zbîrlit alături de părul ei... şi gemetele noastre înăbuşite, contopite într-unul singur... şi să-i spun din nou cuvinte duioase, şi să-i cînt jurămintele ei... Doamne! Doamne! Această căsătorie te îngrozeşte... dar e pe veci! *(Vrea să plece în grabă. Intră preşedintele.)*

SCENA 5

Președintele și Ferdinand.

FERDINAND *(dîndu-se îndărăt)*: O!... Tata!

PREȘEDINTELE: Bine că ne întîlnim, fiule. Vin să-ți aduc o veste plăcută și care te va uimi, dragul meu. Vrei să stăm jos?

FERDINAND *(îl privește țintă un timp)*: Tată! *(Mergînd spre el, foarte mișcat și luîndu-i mîna.)* Tată! *(Sărutîndu-i mîna, cade în genunchi în fața lui.)* O, tatăl meu!

PREȘEDINTELE: Ce-i cu tine, fiule? Ridică-te. Mîna îți arde, tremuri.

FERDINAND *(cu emoție violentă, pătimașă)*: Iartă-mă că am fost nerecunoscător, tată! Sînt un nemernic! Nu mi-am dat seama de bunătatea ta! Aveai față de mine gîndurile cele mai părintești! O! aveai un suflet care presimțea viitorul... acum e prea tîrziu... Iertare! Iertare! Dă-mi binecuvîntarea, tată!

PREȘEDINTELE *(simulează o mutră nevinovată)*: Ridică-te, fiule! Nu înțeleg ce vrei să spui.

FERDINAND: Această Miller, tată. O, tu cunoști omul... Furia dumitale a fost atunci atît de justificată, atît de nobilă, atît de caldă și părintească... Numai că înfierbîntarea ta de părinte a greșit drumul!... Această Miller...

PREȘEDINTELE: Nu mă chinui, fiule. Îmi blestem asprimea! Am venit să-ți cer iertare...

FERDINAND: Să-mi ceri mie iertare?... Blestemul să cadă asupra-mi! Împotrivirea dumitale a fost adevărata înțelepciune. Asprimea dumitale a fost milă cerească... Această Miller, tată...

PREȘEDINTELE: Este o fată nobilă, drăguță... Îmi retrag bănuiala mea pripită... Și-a dobîndit stima mea.

FERDINAND (*sare, ieşindu-şi din fire*): Ce? Şi dumneata?... Tată! Şi dumneata?... Nu-i aşa, tată, o făptură ca ea — nevinovăţia însăşi... Şi este atît de omeneşte s-o iubeşti pe fata aceasta!

PREŞEDINTELE: Spune mai bine: E crimă să n-o iubeşti.

FERDINAND: Nemaipomenit! Monstruos!... Şi dumneata, care ştii să pătrunzi, de obicei, atît de bine sufletele. Ba, mai mult, o priveai cu ochi plini de ură! Ipocrizie fără seamăn... Această Miller, tată...

PREŞEDINTELE: Este demnă să fie fata mea. Virtutea ei preţuieşte cît nobleţea, iar frumuseţea ei este aur curat. Principiile mele se înclină în faţa dragostei... A ta să fie!

FERDINAND (*fuge din cameră agitat*): Asta mai trebuia!... Adio, tată! (*Iese.*)

PREŞEDINTELE (*mergînd după el*): Stai! Stai! Unde fugi? (*Iese.*)

SCENA 6

Un salon splendid la lady Milford acasă.
Lady Milford şi *Sophie* intră.

LADY: Aşadar, ai văzut-o? O să vină?

SOPHIE: Într-o clipă. Era încă în rochie de casă şi se grăbea să se schimbe.

LADY: Nu-mi vorbi nimic despre ea... taci... tremur ca o răufăcătoare, cînd mă gîndesc că am s-o văd pe fericita ale cărei simţăminte seamănă atît de înspăimîntător cu ale mele... Şi cum a primit invitaţia?

SOPHIE: Părea uluită; a căzut pe gînduri, m-a privit cu ochi mari şi a tăcut. Mă pregătisem să-i ascult scuzele, cînd, cu o privire care m-a mirat foarte

mult, mi-a răspuns așa: „Stăpîna dumitale îmi poruncește să fac tocmai ceea ce voiam eu să-i cer mîine".

LADY (*parte neliniștită*): Lasă-mă, Sophie. Compătimește-mă. Dacă nu este decît o femeie obișnuită, trebuie să roșesc, iar dacă este mai mult decît atît, nu-mi rămîne altceva decît să-mi pierd curajul.

SOPHIE: Dar, milady... Nu aceasta e starea sufletească cu care se primește o rivală. Nu uitați cine sînteți. Chemați în ajutor originea voastră, rangul, puterea voastră. Ar trebui ca, alături de înfățișarea voastră mîndră, să stea o inimă și mai mîndră.

LADY (*distrată*): Ce tot sporovăiești acolo, prostuțo?

SOPHIE (*răutăcios*): Sau poate să fie oare simplă întîmplare că tocmai astăzi strălucesc pe dumneavoastră cele mai prețioase briliante? Să fie oare întîmplare, că tocmai astăzi v-ați îmbrăcat cu rochia cea mai elegantă... că anticamera mișună azi de ofițeri de gardă și de paji și c-o așteptați pe fata de burghez în salonul princiar al palatului vostru?

LADY (*umblînd de colo pînă colo, plină de amărăciune*): La naiba! Nu pot suferi ca femeile să aibă ochi atît de pătrunzători pentru slăbiciunile altor femei!... Dar cît de jos, cît de jos trebuie să fi căzut, pentru ca o ființă ca ea să-mi citească în suflet.

UN CAMERIST (*intră*): Mamzel Miller!...

LADY (*către Sophie*): Pleacă! Depărtează-te! (*Amenințător, întrucît aceasta șovăie.*) Pleacă! Îți poruncesc! (*Sophie pleacă. Lady dă ocol o dată salonului.*) Bine! M-am înfierbîntat. Sînt așa cum doream. (*Către camerist.*) Mamzel poate să intre.

(*Cameristul iese. Ea se trîntește pe canapea, cu un aer distins și nepăsător.*)

SCENA 7

Luise Miller intră timidă şi se opreşte la mare distanţă de lady Milford, care s-a întors cu spatele şi o observă cu atenţie în oglinda din faţă. După o pauză.

LUISE: Stimată doamnă, aştept ordinele dumneavoastră.

LADY *(se întoarce cu faţa către Luise şi dă numai din cap, rece şi rezervat)*: Aa! ești aici?... Fără îndoială, domnișoară... domnișoara... cum îţi spune?

LUISE *(oarecum jignită)*: Tatăl meu se numeşte Miller și domnia-voastră aţi trimis după fata lui.

LADY: Așa e! Așa e! Mi-aduc aminte... sărmana fiică a vioristului, despre care era vorba deunăzi. *(După o pauză, pentru sine.)* Foarte interesantă, totuși nu chiar o frumusețe... *(Tare, către Luise.)* Apropie-te, copila mea! *(Din nou pentru sine.)* Ochi care sînt obișnuiți să plîngă... Cît de mult îmi plac ochii aceștia! *(Din nou tare.)* Mai aproape... mai aproape... iubită copilă, am impresia că ţi-e teamă de mine.

LUISE *(de sus, cu un ton hotărît)*: Nu, milady. Dispreţuiesc părerea lumii.

LADY *(pentru sine)*: Ia te uită!... chiar și această încăpăţînare o are de la el. *(Tare.)* Mi s-a vorbit de dumneata, domnişoară. Se pare că ai învăţat cîte ceva și că știi să te porţi... Ia, să vedem. Vreau să cred tot ce mi s-a spus... şi n-aş vrea, pentru nimic în lume, să-mi închipui că protectorul care te-a recomandat cu atîta căldură, m-a minţit.

LUISE: Cu toate acestea nu cunosc pe nimeni, milady, care și-ar fi putut da osteneala să-mi caute o protectoare.

LADY *(înţepat)*: Osteneală pentru protejată, sau pentru protectoare?

LUISE: Nu înțeleg, stimată doamnă.

LADY: Mai multă perfidie decît s-ar putea bănui sub această înfățișare nevinovată. Te numești Luise? Și cîți ani ai, dacă-mi dai voie să te întreb?

LUISE: Șaisprezece.

LADY (*se ridică repede*): Acum înțeleg. Șaisprezece ani! Prima zvîcnire a pasiunii. Primul sunet argintiu face să vibreze coardele unui clavir încă neatins... Nimic nu poate fi mai ademenitor... Ia loc; îți vreau binele, fată dragă... Și el iubește pentru prima oară... Și e oare de mirare că razele acelorași zori se întîlnesc? (*Foarte prietenoasă și luînd-o de mînă.*) Rămîne cum am hotărît, vreau să-ți făuresc fericirea, draga mea... Nimic altceva, nimic altceva decît o dulce visare vremelnică. (*Bătînd-o pe obraji.*) Sophie, camerista mea se mărită. Tu ai să-i iei locul... Șaisprezece ani! Nu poate să țină mult!

LUISE (*îi sărută respectuos mîna*): Vă mulțumesc pentru această favoare, milady, ca și cum aș primi-o.

LADY (*schimbînd tonul și înfuriindu-se*): Ia te uită, nobila doamnă! De obicei fetele de seama dumitale se socotesc fericite, cînd își găsesc un stăpîn... Ce ai de gînd să faci, drăguța mea? Sînt cumva degetele astea prea delicate pentru muncă? Oare obrăjorii ăștia frumușei te fac atît de trufașă?

LUISE: Chipul meu, stimată doamnă, îmi aparține tot atît de puțin ca și originea mea.

LADY: Ori poate crezi că o să dureze o veșnicie? Sărmană făptură, cine ți-a vîrît asta în cap... fie el cine o fi... v-a tras pe sfoară pe amîndoi. Obrajii ăștia nu sînt poleiți cu aur. Ceea ce îți arată oglinda drept aur masiv și etern nu este decît o pojghiță subțire, care mai curînd sau mai tîrziu se va lua pe degetele adoratorului tău... Ce-o să ne facem atunci?

LUISE: Să-l compătimim pe adoratorul care a cumpărat un diamant, numai pentru că era montat în aur!

LADY *(ca și cum nu i-ar fi auzit răspunsul):* O fată de vîrsta ta are întotdeauna două oglinzi în fața ei, pe cea adevărată și pe adoratorul ei... Bunăvoința unuia înfrumusețează sinceritatea brutală a celeilalte. Una arată o ciupitură de vărsat. „Nici vorbă de așa ceva — spune celălalt — este doar o gropiță grațioasă." Voi, copii prostuți, credeți ce vă arată oglinda, numai în măsura în care se potrivește cu spusele adoratorului și tot alergați de la una la cealaltă, pînă cînd nu mai știți ce v-a spus fiecare... De ce mă privești așa mirată?

LUISE: Iertați-mă stimată doamnă... Eram gata să deplîng acest minunat și strălucitor rubin, care nu trebuie să afle că stăpîna lui predică cu atîta asprime împotriva vanității.

LADY *(roșind):* Nu schimba vorba! Ce altceva decît speranțele pe care ți le dă înfățișarea ta ar putea să te împiedice să primești o situație, ca aceea de care ți-am vorbit, singura în care poți deprinde purtări alese, în care poți cunoaște lumea — singura care te poate dezbăra de prejudecățile burgheze.

LUISE: Și de inocența mea burgheză, milady?

LADY: Naivă obiecție! Nici cel mai nerușinat ticălos nu îndrăznește să ne propună un lucru jignitor, dacă nu-l încurajăm noi înșine. Arată-te așa cum ești. Poartă-te cu cinste și demnitate și voi fi chezașă că tinerețea ta este în stare să înfrunte orice ispită.

LUISE: Îngăduiți-mi, stimată doamnă, să îndrăznesc a sta la îndoială în privința asta. Palatele anumitor doamne sînt adeseori lăcașul celor mai desfrînate petreceri. Cine ar crede că fata bietului viorist e în stare de eroism... de eroismul de a

se aruncă în mijlocul molimei, deși se înfioară la gîndul că s-ar putea molipsi? Cine și-ar putea închipui, fie chiar numai în vis, că lady Milford ține necontenit alături de ea un scorpion al propriei sale conștiințe, că risipește o mulțime de bani, doar pentru satisfacția de a se putea îmbujora de rușine în fiecare clipă? Vorbesc deschis, doamnă... Ar fi o plăcere pentru dumneavoastră prezența mea, în clipa în care ați porni în întîmpinarea vreunei plăceri? Ați fi în stare s-o înfruntați la întoarcere?... O, mai bine lăsați să ne despartă o lume întreagă... lăsați să curgă mări între noi... Luați seama milady, pot veni ore de trezire, clipe de oboseală... viermii remușcării pot să vă roadă inima și atunci... ce chin pentru dumneavoastră să citiți pe fața servitoarei voastre liniștea senină cu care inocența obișnuiește să răsplătească inimile curate. *(Se dă un pas înapoi.)* Încă o dată, doamnă, vă rog să mă iertați.

LADY *(mergînd de colo pînă colo foarte agitată):* Îmi vine greu să-mi spună asta mie! Și cu atît mai mult cu cît are dreptate. *(Apropiindu-se de Luise și privind-o fix în ochi.)* Copila mea, n-ai să mă poți înșela. Simplele păreri nu pledează atît de călduros. Aceste maxime ascund un interes mai puternic, care te face să-ți pară atît de odios serviciul la mine... care îți înfierbîntă vorba, și pe care *(amenințător)* trebuie să-l aflu.

LUISE *(calmă și cu noblețe):* Și dacă l-ați afla? Și dacă, printr-o lovitură disprețuitoare de picior, ați trezi vietatea neînsemnată, pe care creatorul a mai înzestrat-o, pentru apărarea ei, și cu un ac?... Nu mă tem de răzbunarea voastră, lady... Biata păcătoasă, așezată pe butucul blestemat al călăului, își bate joc de pieirea lumii. Durerea mea e atît de mare, încît nici măcar sinceritatea n-o mai poate spori. *(După o pauză, foarte seri-*

oasă.) Vreți să mă smulgeți din țărîna obîrșiei mele. Nu vreau să aflu cauzele acestei bunăvoințe ciudate. Vreau numai să întreb ce-ar putea-o determina pe milady să mă creadă o proastă, care roșește de originea ei. Ce-o îndreptățește să-și închipuie că-mi poate făuri fericirea fără să știe mai întîi dacă vreau să primesc această fericire din mîinile ei?... Am renunțat la veșnica năzuință de-a cunoaște bucuriile lumii. I-am iertat norocului graba lui... de ce-mi aduceți aminte din nou de această grabă... Dacă însăși divinitatea își ascunde strălucirea de privirea muritorilor, pentru ca nici cel mai înalt dintre serafimi să n-o pizmuiască... de ce vor oamenii să se arate în același timp și cruzi și îndurători?... Cum se face milady, că fericirea voastră, atît de lăudată, cerșește mizeriei invidie și admirație? Fericirea voastră simte atît de nebunește nevoia de-a privi deznădejdea mea?... Oh! lăsați-mă mai bine să fiu oarbă, ca să mă împac cu soarta mea atît de crudă... Și gîngania se simte nespus de fericită în stropul ei de apă, de parcă s-ar afla într-o împărăție a cerurilor, dar aceasta numai pînă în clipa în care află despre oceanul pe care saltă navele și balenele... Vreți să mă știți fericită? *(După o pauză, apropiindu-se brusc de lady și întrebînd-o pe neașteptate.)* Oare dumneavoastră sînteți fericită, milady? *(Aceasta se îndepărtează repede, uimită, dar Luise o urmează și-i pune mîna la inimă.)* Inima voastră e și ea părtașă la veselia care vă înconjoară? Și dacă în clipa asta ar trebui să schimbăm rolurile, să schimbăm o inimă cu alta și o soartă cu alta... și dacă v-aș întreba, în nevinovăția mea copilărească... dacă v-aș întreba, să-mi spuneți cu mîna pe conștiință... v-aș întreba ca pe mama mea... m-ați sfătui oare să fac schimbul?

LADY *(adînc mişcată, aruncîndu-se pe canapea)*: De necrezut! De neînţeles! Nu, fetiţo! Nu! Această măreţie nu e născocită de tine şi e prea pătrunsă de suflu tineresc pentru ca s-o fi putut învăţa de la un tată. Să nu mă minţi. Desluşesc aici învăţătura altuia...

LUISE *(privind-o ţintă şi pătrunzător în ochi)*: E de mirare, milady, că abia acum vă trece prin minte acest altul, cînd adineauri vă gîndeaţi la o situaţie pentru mine.

LADY *(sare în sus)*: Peste puterile mele! Ei bine! Fiindcă tot n-o scot la capăt cu tine! Îl cunosc... Ştiu totul... ştiu mai multe decît aş vrea să ştiu. *(Se opreşte brusc, apoi cu o violenţă care creşte încetul cu încetul pînă la furie.)* Dar îndrăzneşte, nefericito... Îndrăzneşte să-l mai iubeşti încă, să mai fii iubită de el... Ce spun?... Îndrăzneşte doar să te mai gîndeşti la el, sau ca el să-ţi închine vreun gînd... Sînt puternică, nefericito... cumplită... ţi-o jur! Vei fi pierdută!

LUISE *(cu hotărîre)*: Fără scăpare, milady, de îndată ce l-aţi sili să vă iubească.

LADY: Te-nţeleg... dar n-am nevoie să mă iubească. Voi înfrînge această pasiune înjositoare, am să-mi înfrînez inima şi am s-o distrug pe a ta... Am să arunc între voi stînci şi prăpăstii, am să străbat cerul vostru, ca o furie: numele meu vă va înspăimînta clipele de dragoste, aşa cum un strigoi îi înspăimîntă pe răufăcători; vreau ca frumuseţea ta tînără şi înfloritoare să se ofilească, să ajungă ca o mumie, sub îmbrăţişările lui... Nu va fi al meu... dar nici al tău nu va fi... să ştii, nefericito! E şi asta o fericire, să poţi distruge fericirea cuiva.

LUISE: O fericire, pe care nu v-o îngăduiţi prea des, milady. Nu vă defăimaţi propria inimă. Nu vă cred în stare să prefaceţi ameninţările în fapte. Nu sînteţi capabilă să chinuiţi o fiinţă care nu

v-a făcut alt rău decît că a avut simțăminte asemănătoare cu ale voastre... Dar vă iubesc pentru această izbucnire, milady.

LADY *(care între timp s-a recules)*: Unde sînt? Ce-i cu mine? Ce-am lăsat să se vadă? Și cui i-am îngăduit să vadă?... O, Luise, suflet nobil, mare, divin. Iartă-mi furia. N-am să-ți clintesc nici un fir de păr, copila mea. Dorește! Cere! Am să te port pe brațe, am să fiu prietena ta, sora ta... Ești săracă... Uite... *(Scoțîndu-și cîteva briliante.)* Am să vînd bijuteriile astea... am să-mi vînd rochiile, caii și trăsura... Totul să fie al tău, dar renunță la el!

LUISE *(dîndu-se îndărăt cu uimire; pentru sine)*: Își bate joc de o deznădăjduită, sau cu adevărat nu e părtașă la această mîrșăvie?... A! Atunci aș mai putea încă să par o eroină și să fac din neputința mea un merit. *(Stă o clipă pe gînduri, apoi se apropie de lady, îi apucă mîna și o privește țintă și semnificativ.)* Luați-l, milady!... Renunț de bunăvoie la bărbatul care a fost smuls cu căngile iadului din inima mea însîngerată... Poate că nici nu știți, milady, dar ați împiedicat fericirea a doi îndrăgostiți, ați smuls una de lîngă alta două inimi pe care dumnezeu le unise; ați nimicit o ființă la care el ținea, ca și la dumneavoastră; o ființă pe care atotputernicul o crease pentru a fi fericită, ca și dumneavoastră; o ființă care-l adora întocmai ca și dumneavoastră și care nu-l va mai adora de-acum înainte... lady! Ultima zvîrcolire a gîzei strivite cere atotștiutorului răzbunare... și el nu va rămîne nepăsător, cînd sînt ucise sufletele ocrotite de mîinile lui! Acum este al vostru. Îl puteți lua, milady! Alergați în brațele lui! Tîrîți-l înaintea altarului... Dar nu uitați că în sărutul vostru nupțial se va strecura spectrul unei sinucigașe... Dumnezeu va fi îndurător... Nu găsesc altă scăpare! *(Fuge afară.)*

SCENA 8

LADY MILFORD *(singură, stă consternată şi mîniată, cu privirea aţintită asupra uşii pe care a fugit Luise Miller; în cele din urmă se trezeşte din uimire)*: Ce-a fost asta? Ce s-a întîmplat? Ce-a spus sărmana fată?... Şi acum, încă, o dumnezeule, îmi sfîşie urechea cuvintele îngrozitoare care mă condamnă: „Îl puteţi lua, milady!"... Pe cine, fiinţă nefericită!? Pe cel care-mi va fi dăruit de horcăitul tău din clipa morţii... moştenire îngrozitoare, darul desperării tale! Dumnezeule! Dumnezeule! Atît de tare am decăzut?... Atît de repede m-am prăbuşit din înălţimea mîndriei mele, încît aştept, înfometată, fărîmiturile pe care mi le va arunca mărinimia unei cerşetoare, în ultimele clipe de agonie?... „Îl puteţi lua, milady!" Şi avea un ton, şi mi-a aruncat o privire cînd a spus-o!... Ah! Emilie! Pentru asta ai trecut peste limitele ce-ţi erau îngăduite ca femeie? Era nevoie să pui pentru asta în joc splendidul nume de englezoaică, pentru ca pomposul edificiu al gloriei tale să se prăbuşească în faţa virtuţii superioare a unei fete de burghez care a fost părăsită?... Nu, orgolioasă nefericită! Nu!... Emilie Milford poate să roşească... dar să fie umilită? Asta niciodată. Şi eu am tăria să renunţ. *(Mergînd cu paşi maiestuoşi de colo pînă colo.)* Ascunde-te acum, femeie slabă, care suferi!... Pieriţi, vise de iubire, duioase, aurii... Mărinimia să-mi fie acum singura călăuză!... Aceşti doi îndrăgostiţi vor fi pierduţi, sau dacă nu, Milford va trebui să-şi înfrîngă dorinţa şi să dispară din inima prinţului! *(După o pauză, cu vioiciune.)* S-a făcut... A fost înlăturată îngrozitoarea piedică!... toate legăturile între mine şi duce au fost rupte, mi-am smuls din inimă dragostea aceasta pătimaşă!... Mă refugiez în braţele tale

virtute!... Primește-o pe Emilie, fiica ta plină de căință... Ah! Cît de bine mă simt! Cît de liniștită, cît de înălțată mă simt deodată!... Maiestuoasă ca un soare care apune, vreau să cobor astăzi de pe culmea măririi mele, splendoarea-mi să piară odată cu dragostea mea, nimic altceva să nu mă urmeze în acest mîndru surghiun, decît inima. *(Ducîndu-se hotărîtă la măsuța de scris.)* Și voi face acest lucru fără întîrziere... Chiar în clipa aceasta, ca nu cumva farmecul celui drag să reînvie lupta sîngeroasă din inima mea. *(Se așază și începe să scrie.)*

SCENA 9

Lady, un camerist, Sophie, apoi *mareșalul curții* la urmă *un servitor.*

CAMERISTUL: Mareșalul curții, von Kalb, așteaptă în anticameră cu o comunicare din partea ducelui.

LADY *(în dîrdora scrisului):* O să fie buimăcit, caraghiosul de duce! Desigur! Ideea este destul de năstrușnică, pentru a face țeasta-i serenissimă să plesnească!... Lingușitorii curteni vor fi cuprinși de amețeală... Întreaga țară o să fiarbă...

CAMERISTUL și SOPHIE: Mareșalul curții, milady...

LADY *(se întoarce spre ei):* Cine? Ce?... Cu atît mai bine! Aceste creaturi sînt făcute anume pentru a purta samarul. Să fie binevenit!

CAMERISTUL *(Iese).*

SOPHIE *(apropiindu-se îngrijorată):* Dacă nu mi-ar fi teamă, milady, că sînt indiscretă... *(Lady scrie mai departe, înfierbîntată.)* Tînăra Miller a trecut în goană prin anticameră, ca ieșită din minți... V-ați aprins la față? Vorbiți singură. *(Lady continuă să scrie.)* Mă îngrozesc. Ce s-o fi întîmplat?

MAREȘALUL *(intră, face mii de plecăciuni în spatele ladyei Milford și, întrucît ea nu-l observă, se apropie, se oprește îndărătul fotoliului, încearcă să-i apuce poala rochiei și depune un sărut pe marginea ei; apoi în șoaptă, timid):* Alteța sa serenissimă...

LADY *(presărînd nisip pe scrisoare, apoi în timp ce-o citește în fugă):* Mă va acuza de cea mai neagră ingratitudine... Eram o ființă părăsită. M-a scos din mizerie... din mizerie?... Îngrozitor schimb... Încheie-ți socotelile, seducătorule! Dogoarea rușinii mele veșnice ți le plătește cu dobîndă cămătărească.

MAREȘALUL *(după ce s-a învîrtit zadarnic în jurul ladyei Milford):* Milady pare că este *distraite*... Va trebui să-mi iau singur îndrăzneala. *(Foarte tare.)* Alteța sa serenissimă mă trimite s-o întreb pe milady, dacă astă-seară se va juca Vauxhall sau o comedie germană?

LADY *(se scoală rîzînd):* Una din două, îngerul meu... Între timp prezintă-i la desert, ducelui dumitale, această scrisoare. *(Către Sophie.)* Tu, Sophie, poruncește să se înhame caii la trăsură și adună toți oamenii în salonul acesta...

SOPHIE *(pleacă consternată):* O, dumnezeule, ce presimțiri! Ce-o să se mai întîmple?

MAREȘALUL: Sînteți *eșofată*, distinsă doamnă?

LADY: Cu atît mai sincere vor fi rîndurile mele... Ura! Domnule mareșal! Rămîne loc vacant, clipă prielnică pentru mijlocitori. *(Mareșalul aruncă o privire nehotărîtă asupra scrisorii.)* Citește, citește!... doresc să cunoască conținutul scrisorii nu numai ducele.

MAREȘALUL *(citește; între timp servitorii casei se adună în fund):* „Prea stimate domn! Nu mai pot fi legată printr-o înțelegere, pe care dumneata ai rupt-o în mod atît de ușuratic. Iubirea mea era condiționată de fericirea țării dumitale. Trei ani a durat înșelătoria. Mi-a căzut vălul de pe

ochi. Urăsc dovezile de înaltă bunăvoință, din care picură lacrimile supușilor... Dăruiți-vă dragostea, pe care eu n-o mai pot împărtăși, țării voastre, care plînge, și învățați de la o străină ce înseamnă mila pentru poporul vostru german. Într-o oră voi fi dincolo de frontieră. Johanna Norfolk"

TOȚI SERVITORII *(murmură uluiți)*: Dincolo de frontieră?

MAREȘALUL *(pune scrisoarea speriat pe masă)*. Ferească dumnezeu, buna și distinsa mea doamnă! Ar însemna că celui care va duce această scrisoare i s-a urît cu viața, tot astfel ca și celui care a scris-o.

LADY: Asta ți-e grija, neprețuitu-le!... Din păcate știu că tu și cei de teapa ta vă sufocați, atunci cînd vă faceți rugăciunea de seară, numai gîndindu-vă la ce au făcut alții!... Sfatul meu ar fi să puneți scrisoarea într-o plăcintă de iepure, și astfel alteța sa serenissimă o va găsi în farfurie...

MAREȘALUL: *Ciel*![1] Ce îndrăzneală! Mai chibzuiți, mai gîndiți-vă, ce dizgrație vă așteaptă, lady!

LADY *(se întoarce către servitorimea adunată și rostește cele ce urmează, cu cea mai adîncă emoție)*: Sînteți uluiți, oameni buni, și așteptați plini de teamă dezlegarea enigmei?... Veniți mai aproape, dragii mei!... Mi-ați slujit cu credință și din inimă, ați privit mai des în ochii mei decît în punga mea; dorința voastră cea mai arzătoare a fost ascultarea, și mîndria voastră... semnul recunoștiinței mele!... Gîndul că mi-ați slujit cu credință trebuie să fie legat totodată și de amintirea umilinței mele! Tristă soartă, care a vrut ca cele mai negre zile ale mele să fie totodată și cele mai fericite zile ale voastre! *(Cu lacrimi în ochi.)* Vă dau drumul, dragii mei... Lady Milford nu

---

[1] Cerule! (În limba franceză în original) (n. r.).

mai există și Johanna de Norfolk este prea săracă pentru a vă plăti ce vă datorează... Vistiernicul meu vă va împărți ce se mai găsește în caseta mea... Palatul acesta îi rămîne prințului. Cel mai sărac dintre voi va pleca totuși mai bogat de-aici decît stăpîna voastră. *(Le întinde mîinile pe care le sărută toţi pe rînd, cu pasiune.)* Vă înţeleg, dragii mei... Rămîneţi cu bine! Rămîneți pentru totdeauna cu bine. *(Își stăpînește emoţia, care a cuprins-o.)* Aud că trage trăsura la scară. *(Se smulge, vrea să iasă, mareşalul se repede înaintea ei.)* Ființă nenorocită, tot mai ești aici?

MAREȘALUL *(care a privit în acest timp biletul cu o figură descompusă)*: Și biletul să-l dau alteței sale princiare, chiar în augustele sale mîini?

LADY: Da, nefericitule! În augustele sale mîini și să spui augustelor sale urechi că, întrucît nu mă pot duce la Loretto[1], desculţă, am să muncesc cu ziua, pentru a mă spăla de rușinea de a fi fost stăpîna lui. *(Iese în grabă. Ceilalţi se împrăştie foarte emoţionaţi.)*

---

[1] Oraş din Italia, vestit pentru pelerinajele făcute la biserica Madonei (n. r.).

ACTUL AL CINCILEA

SCENA 1

O cameră la Miller acasă.
Amurg. *Luise* şade mută, nemişcată în colţul cel mai întunecat al camerei, cu capul lăsat pe braţ. După o pauză lungă şi apăsătoare, intră *Miller* cu un felinar, cercetează cu teamă încăperea fără să observe pe *Luise*, apoi îşi pune pălăria pe masă şi lasă felinarul din mînă.

MILLER: Nici aici nu e, nici aici. Am cutreierat toate străzile, am fost pe la toţi cunoscuţii, am întrebat la toate porţile oraşului. Copila mea n-a fost văzută nicăieri! *(După o scurtă pauză.)* Răbdare, biet tată nenorocit! Aşteaptă pînă se va lumina de ziuă. Poate îţi vei vedea atunci odorul ieşind deasupra apei... Doamne! Doamne! Am îndumnezeit-o oare prea mult pe copila aceasta?... Pedeapsa e prea aspră! Ceresc părinte, aspră! Nu vreau să cîrtesc, ceresc părinte, dar e nespus de grea pedeapsa. *(Se prăbuşeşte, copleşit de durere, pe un scaun.)*

LUISE *(din colţul ei)*: Aşa e bine, sărmane bătrîn!

Învață-te din vreme să renunți!

MILLER *(sare de pe scaun)*: Aici ești, copila mea? Tu ești? Dar de ce stai singură și pe-ntuneric?

LUISE: Totuși nu sînt singură. Cînd se face întuneric în jurul meu, atunci se ivesc cei mai plăcuți oaspeți.

MILLER: Domnul să te aibă în paza lui! Dar numai mustrarea de conștiință se împacă bine cu bufnițele. Păcatele și spiritele rele se tem de lumină.

LUISE: Și veșnicia, tată, care vorbește de-a dreptul sufletului!

MILLER: Copilă! Copilă! Ce vorbe sînt astea?

LUISE *(se ridică și înaintează)*: Am dus o luptă grea. Tu știi, tată. Domnul mi-a dat putere. Lupta s-a sfîrșit. Tată, se spune despre noi femeile că sîntem slabe și gingașe. Să nu mai crezi una ca asta! Ne cutremurăm în fața unui păianjen, dar fantoma întunecoasă a morții o strîngem în brațe, glumind. Asta s-o știi de la mine, tată. Luise a dumitale e veselă.

MILLER: Ascultă, fiica mea! Aș fi vrut să plîngi cu hohote. Aș fi fost fericit.

LUISE: Ah! Cît aș vrea să-l păcălesc, tată! Cît de mult vreau să-l înșel pe tiran! Dragostea e mai șireată decît răutatea, și mai îndrăzneață... Asta n-a știut-o bărbatul născut într-o zodie nenorocoasă. O! ce vicleni sînt, cîtă vreme nu-și pierd capul; dar de îndată ce li se aprinde inima, se prostesc nelegiuiții... A crezut oare că-și va putea pecetlui înșelăciunea cu un jurămînt? Jurămintele, tată, îi leagă într-adevăr pe cei vii, dar, în clipa morții, se desface chiar și legătura de fier a sfintelor taine. Ferdinand o să vadă cine a fost Luise a lui. Vrei dumneata să ai grijă de scrisoarea asta, tată? Vrei să fii atît de bun?

MILLER: Adresată cui, fiica mea?

LUISE: Ciudată întrebare! Infinitul și inima mea, amîndouă laolaltă, sînt prea mici, pentru a cu-

prinde un singur gînd pentru el... Cui oare aş putea să-i scriu?

MILLER *(neliniştit)*: Ascultă, Luise! Eu rup peceţile scrisorii.

LUISE: Cum vrei, tată!... dar asta nu te va lămuri. Literele zac înşirate pe hîrtie, ca nişte cadavre reci şi prind viaţă numai pentru ochii dragostei.

MILLER *(citeşte)*: „Eşti trădat, Ferdinand!... O mişelie fără seamăn a frînt legătura inimilor noastre, iar un jurămînt groaznic mi-a legat limba. Tatăl tău a pus iscoade pretutindeni. Totuşi, iubitule, dacă ai curaj, cunosc un al treilea loc, unde nici un jurămînt nu te mai leagă şi unde nu poate pătrunde nici un spion." *(Miller tace şi-o priveşte cu gravitate drept în ochi.)*

LUISE: De ce mă priveşti astfel? Citeşte pînă la capăt.

MILLER: „Dar trebuie să ai destul curaj, ca să mergi pe o uliţă întunecoasă, unde nu vei avea altă lumină decît pe Luise a ta şi pe Dumnezeu... Trebuie să fii însufleţit numai de dragoste, cînd vei veni, să laşi în urmă toate speranţele şi dorinţele tale clocotitoare; n-ai nevoie decît de inima ta. Dacă primeşti, atunci porneşte la drum cînd clopotul din turnul Carmelitelor va bate a douăsprezecea lovitură! Dacă ţi-e teamă... să nu mai vorbeşti niciodată de bărbăţia ta, căci o fată s-a dovedit mai tare." *(Miller lasă scrisoarea din mînă, priveşte drept înainte lung şi îndurerat; în cele din urmă se întoarce către Luise şi-o întreabă cu voce stinsă şi frîntă.)* Şi care este acest al treilea loc, fata mea?

LUISE: Nu-l cunoşti? Într-adevăr, nu-l cunoşti, tată? ...Ciudat! Acest loc e descris în aşa fel, încît poate fi găsit. Ferdinand îl va găsi.

MILLER: Hm! Vorbeşte lămurit!

LUISE: În această clipă nu găsesc nici un nume frumos pentru el. Nu trebuie să te sperii, tată, dacă îţi voi da unul urît. Acest loc... Ah, de ce nu i-a

găsit dragostea un nume! L-ar fi găsit pe cel mai frumos. Locul al treilea, dragă tată... dar să mă lași să vorbesc pînă la capăt... locul al treilea este mormîntul.

MILLER *(se îndreaptă spre un fotoliu, clătinîndu-se)*: Doamne, dumnezeule!

LUISE *(se apropie de el și îl sprijină)*: Nu, tată! Aceștia-s doar fiorii de groază pe care îi trezește acest cuvînt. Alungă-i, și în fața privirilor tale îți va apare un pat nupțial peste care dimineața își așterne covorul său de aur, iar primăverile își întind ghirlandele lor multicolore. Numai un păcătos a putut să insulte moartea cu bocetele lui, înfățișînd-o ca pe un schelet; moartea este un tînăr senin și binevoitor, strălucitor, așa cum este zugrăvit zeul dragostei, dar nu atît de șiret... un geniu tăcut și îndatoritor, care oferă brațul sufletului, acestui pelerin istovit, pentru a-l trece peste prăpastia timpului, și apoi, deschizîndu-i castelul de basm al splendorii eterne, îl salută prietenos și dispare.

MILLER: Ce ai de gînd, fata mea? Vrei să-ți iei viața?

LUISE: Nu vorbi astfel, tată. Este oare un păcat să părăsesc o lume care nu vrea să mă primească și să mă grăbesc spre un loc pe care tot nu-l voi putea ocoli?

MILLER: Sinuciderea, copila mea, este lucrul cel mai îngrozitor!... Singurul de care nu te mai poți căi, pentru că moartea se confundă cu însăși crima.

LUISE *(se oprește împietrită)*: Îngrozitor!... Dar n-o să se petreacă chiar atît de repede. Vreau să mă arunc în rîu, tată, și, în timp ce mă voi cufunda, am să implor mila atotputernicului.

MILLER: Asta înseamnă că vrei să te căiești de furtul săvîrșit, îndată ce știi că lucrul furat a fost pus la adăpost. Copila mea! Copila mea! Ia seama să nu-ți bați joc de dumnezeu, tocmai atunci

cînd ai mai multă nevoie de el. O! rău ai ajuns! Ai încetat să te mai rogi, și milostivul nu-și mai întinde mîna ocrotitoare asupră-ți.

LUISE: A iubi este oare un sacrilegiu, tată?

MILLER: Dacă îl iubești pe dumnezeu, nu vei iubi niciodată pe altcineva pînă la sacrilegiu... M-ai gîrbovit, draga mea, m-ai adus aproape de mormînt... Nu vreau totuși să-ți fac inima și mai grea... Am spus adineauri ceva, fiica mea. Credeam că sînt singur. M-ai auzit: de ce aș mai păstra taina? Tu ai fost idolul meu. Ascultă. Luise, dacă mai este loc în inima ta pentru dragostea tatălui tău... Ai fost totul pentru mine! Și tu nu mai risipești acum doar ce-i al tău. Iar mie unul nu-mi va folosi la nimic. Vezi, părul meu începe să încărunțească. Încetul cu încetul, vine vremea cînd noi, părinții, începem să ne bucurăm de roadele celor sădite în inimile copiilor noștri. Oare tu, Luise, îmi vei înșela nădejdile? Vrei oare să fugi, luînd cu tine toată averea și bunurile tatălui tău?

LUISE *(îi sărută mîna cu cea mai vie emoție)*: Nu, tată! Mă despart de lume știind cît de datoare îți sînt și te voi răsplăti însutit în viața veșnică.

MILLER: Ia seama să nu greșești socotelile, copila mea! *(Foarte grav și solemn.)* Oare ne vom mai întîlni acolo?... Iată cum pălești!... Luise, îți dai singură seama că nu te voi putea ajunge din urmă pe lumea cealaltă, pentru că nu pornesc într-acolo atît de grăbit ca tine. *(Luise, cuprinsă de groază, se repede în brațele lui. El o strînge cu putere la piept și continuă cu voce rugătoare.)* Ah! fata mea! fata mea! Copilă îngenuncheată, sau poate chiar pierdută! Ține bine minte cuvîntul greu al tatălui! Eu nu pot veghea asupra ta! Pot să-ți smulg cuțitul din mînă, dar tu te poți omorî și cu o andrea. Te pot feri de otravă, dar tu te poți sugruma cu un șirag de perle. Luise...

Luise... singurul lucru pe care pot să-l fac e să-ți arăt primejdia. Vrei să ajungi pînă acolo, încît iluzia ta înșelătoare să te părăsească tocmai în clipa cînd vei trece pe îngrozitorul pod care leagă timpul de veșnicie? Te vei încumeta oare să apari în fața tronului atotștiutorului, strigîndu-i minciuna: „Doamne, pentru tine sînt aici", în timp ce ochii tăi vinovați își vor căuta idolul?... Dar dacă acest idol efemer al închipuirii tale, acum vierme ca și tine, se va încolăci atunci la picioarele judecătorului tău, și-ți va dezminți încrederea ce-o ai în el, în clipa asta de șovăială, și te va pune să-ți îndrepți speranțele înșelate către îndurarea cea veșnică... ce vei face atunci? *(Mai energic, mai tare.)* Ce vei face atunci, copilă nefericită?... *(O ține mai strîns, o privește o clipă împietrit și pătrunzător, apoi se depărtează repede de ea.)* Nu mai știu nimic... *(Cu mîna dreaptă ridicată.)* Dumnezeule drept, nu mai răspund de acest suflet! Fă ce vrei! Ia asupră-ți, de dragul zveltului tău maior, o asemenea jertfă, care-i va face pe diavoli să tresalte de bucurie, iar pe îngerii tăi ocrotitori să se îndepărteze de tine... Du-te! Ia asupră-ți toate păcatele, ia-l și pe acesta, cel din urmă, cel mai groaznic, și dacă povara îți pare încă prea ușoară, atunci s-o întregească blestemul meu! Iată un cuțit... străpunge-ți inima și *(plîngînd tare și vrînd să fugă afară)* pe aceea a tatălui tău!

LUISE *(se ridică în grabă și aleargă după el)*: Stai! Stai! O, tată! Uite cum duioșia poate avea mai multă putere decît furia tiranilor!... Ce să fac? Nu pot! Ce trebuie să fac?

MILLER: Dacă sărutările maiorului tău sînt mai fierbinți decît lacrimile tatălui tău... mori!

LUISE *(după un zbucium chinuitor, cu oarecare hotărîre)*: Tată, uite mîna mea! Vreau... Doamne! Doamne! Ce fac? Ce vreau... Tată, jur... Vai

mie, vai! Orice aş face, tot vinovată sînt... Fie, tată... Ferdinand... Domnul ne vede de sus! Iată: distrug ultima lui amintire. *(Rupe scrisoarea.)*

MILLER *(Se aruncă de gîtul ei în culmea fericirii)*: Asta e fata mea! Ridică-ţi privirea... Te-ai lepădat de un iubit, dar l-ai făcut fericit pe tatăl tău! *(O îmbrăţişează rîzînd şi plîngînd.)* Copila mea! Copila mea! E cea mai frumoasă zi din viaţa mea! Dumnezeu ştie cum oi fi ajuns eu, păcătosul, să-mi fie hărăzit un astfel de înger!... Luise a mea, comoara mea!... O doamne, mă pricep puţin în ale dragostei, dar înţeleg şi eu că e un chin... să renunţi.

LUISE: Dar să plecăm din aceste locuri, tată... Să fugim din oraşul în care tovarăşele mele de joc vor rîde pe socoteala mea şi în care bunul meu nume s-a dus pentru totdeauna... să plecăm, să plecăm repede, departe de locul unde îmi vorbesc atîtea amintiri ale fericirii pierdute! Să plecăm, dacă este cu putinţă...

MILLER: Oriunde vrei copila mea. Pîinea domnului nostru creşte peste tot şi... va îngriji el să am auditori pentru vioara mea, pretutindeni. Da! să lăsăm lucrurile în voia lor... Voi pune pe strune povestea suferinţei tale şi voi cînta balada unei fiice, care, pentru a-şi cinsti tatăl... şi-a înfrînt inima... Vom cerşi cu această baladă din uşă în uşă şi pomana va fi mai dulce din mîinile celor care vor plînge ascultînd.

SCENA 2

Aceiaşi. Ferdinand.

LUISE *(îl observă cea dintîi pe Ferdinand şi se aruncă, strigînd, de gîtul lui Miller)*: Doamne! Iată-l! Sînt pierdută!

MILLER: Unde? Cine?

LUISE *(arată, întorcînd capul, spre maior și se strînge mai tare lîngă tatăl ei)*: El! Chiar el! Întoarce-te și privește, tată! A venit să mă omoare!

MILLER *(îl zărește, se trage brusc îndărăt)*: Cum? Dumneata aici, domnule baron?

FERDINAND *(se apropie încet, se oprește în fața Luisei și-o fixează cu o privire scrutătoare: după o pauză)*: Conștiință luată prin surprindere, îți mulțumesc! Mărturisirea ta e îngrozitoare, dar e nemijlocită și adevărată și mă scutește să te mai chinuiesc... Bună seara, Miller!

MILLER: Pentru numele lui dumnezeu! Ce doriți, domnule baron? Ce vă aduce aici? Ce înseamnă prezența dumneavoastră neașteptată?

FERDINAND: Mi-amintesc de o vreme cînd fărîmițai ziua în secunde, cînd dorul de a mă vedea se atîrna de greutățile pendulei, care mergea prea încet și cînd așteptai cu nerăbdare emoția clipei în care trebuiam să sosesc. Cum se face că prezența mea te miră acum?

MILLER: Pleacă, pleacă, domnule baron!... Dacă a mai rămas o licărire de omenie în inima dumitale, dacă nu vrei s-o ucizi pe aceea pe care pretinzi c-o iubești, fugi, nu mai zăbovi nici o clipă. Fericirea a dispărut din casa mea, de cînd ai pus piciorul aici. Dumneata ai adus suferința sub acoperișul meu, unde de obicei nu sălășluia decît bucuria. Tot nu ești mulțumit? Vrei să mai scormonești în rana pe care nefericita dumitale prietenie a făcut-o singurei mele copile?

FERDINAND: Părinte ciudat, am venit să-i aduc fiicei tale o veste mare.

MILLER: Poate nădejdi noi, ca s-o cuprindă iarăși desperarea? Crainic al nenorocirii, pleacă! În privirea dumitale se citește gîndul cu care vii.

FERDINAND: În sfîrșit, se întrezărește ținta speranțelor mele. Lady Milford, cea mai îngrozitoare piedică din calea iubirii noastre, a fugit chiar în

clipa aceasta din țară. Tata îmi încuviințează alegerea. Soarta renunță să ne mai prigonească. Steaua norocului nostru se înalță... Am venit să-mi țin cuvîntul dat și să-mi conduc logodnica la altar.

MILLER: Îl auzi, fata mea? Auzi cum își bate joc de speranțele tale înșelate. În adevăr, domnule baron! Bine-i stă seducătorului să mai glumească pe seama victimei lui.

FERDINAND: Crezi că glumesc? Jur că nu. Cuvintele mele sînt tot atît de adevărate ca și dragostea Luisei mele și vreau să le respect cu aceeași sfințenie cu care și ea își respectă jurămintele. Nu cunosc ceva mai sfînt pe lume... Tot te mai îndoiești? Roșeața bucuriei nu-i îmbujorează încă obrajii frumoasei mele soții! Ciudat! Se vede treaba că aici n-are preț decît minciuna, din moment ce adevărul nu mai este crezut. Vă îndoiți de spusele mele? Atunci credeți în mărturia aceasta scrisă? *(Îi aruncă Luisei scrisoarea adresată mareșalului).*

LUISE *(O desface și se prăbușește, palidă ca un cadavru.)*

MILLER *(fără să observe ce se petrece, către maior)*: Ce înseamnă asta, domnule baron? Nu vă înțeleg de loc.

FERDINAND *(îl conduce către Luise)*: Ea m-a înțeles, însă, cu atît mai bine.

MILLER *(îngenunche lîngă ea)*: Ah, doamne, fiica mea!

FERDINAND: Palidă ca moartea! Abia acum îmi place fiica ta! Niciodată n-a fost atît de frumoasă preacinstita și curata-ți fiică... Cu chipul acesta de moartă... Sufletul judecății de apoi, care șterge lustrul de pe orice minciună, a șters și spoiala, cu care această prefăcută i-a înșelat chiar și pe îngerii luminii! Este chipul ei cel mai frumos! Și-i pentru prima oară că își arată adevăratu-i chip! Vreau să-l sărut! *(Vrea să se îndrepte către ea.)*

MILLER: Îndărăt! Pleacă! Nu lovi în inima mea de părinte, tinere! N-am putut s-o apăr de dezmierdările tale, dar pot s-o apăr de jignirile tale.

FERDINAND: Ce vrei, bătrîne încărunţit de ani? Cu tine n-am nimica. Nu te amesteca într-un joc care este, fără doar şi poate, pierdut... sau poate eşti mai deştept decît te-am crezut? Ori poate o ajuţi pe fiica ta în uneltirile ei de dragoste, cu înţelepciunea celor şaizeci de ani ai tăi şi poate că ţi-ai înjosit venerabilul cap coliliu, făcînd pe mijlocitorul? Dacă nu este aşa, sărmane bătrîn, culcă-te şi mori... Mai ai timp... mai ai încă timp să adormi în această dulce ameţeală, spunîndu-ţi: Am fost un tată fericit! De vei întîrzia o clipă, vei azvîrli vipera asta otrăvitoare înapoi în iad, unde-i este locul, blestemînd şi darul şi pe cel care ţi l-a făcut, şi vei coborî în mormînt, purtînd pecetea sacrilegiului. *(Către Luise.)* Spune nenorocito! Ai scris tu scrisoarea aceasta?

MILLER *(căutînd să-i atragă atenţia Luisei)*: Pentru numele lui dumnezeu, copila mea! Nu uita! Nu uita!

LUISE: Ah, scrisoarea asta, tată!

FERDINAND: A căzut în mîini nepotrivite? Binecuvîntată fie întîmplarea aceasta: nici cea mai subtilă inteligenţă nu putea să orînduiască lucrurile mai bine, şi în ziua aceea a fost mai presus decît duhul tuturor înţelepţilor... Întîmplare, spun? Există o providenţă chiar atunci cînd mor vrăbiile, de ce n-ar exista şi cînd e vorba să dai jos masca de pe chipul unui diavol? Vreau un răspuns! Ai scris tu scrisoarea aceasta?

MILLER *(încet, către Luise, conjurînd-o)*: Fii tare, fii tare, fiica mea! Încă un singur da şi ai învins totul.

FERDINAND: Nostim! Nostim! Şi tatăl a fost înşelat! Pe toţi ne-a înşelat. Uită-te la ea, neruşinata, pînă şi limba se împotriveşte să se supună ulti-

mei ei minciuni! Jură pe dumnezeul cel adevărat, de care te temi! Ai scris tu scrisoarea aceasta?

LUISE *(după o luptă chinuitoare, în care s-a înțeles cu tatăl ei din priviri, rostește hotărît, definitiv)*: Eu am scris-o.

FERDINAND *(se oprește speriat)*: Luise!... Nu! Jur pe viața mea! Minți! Și cei nevinovați recunosc, pe scaunul de tortură, nelegiuiri pe care nu le-au făptuit. Te-am luat prea repede! Nu-i așa?... Luise?... Ai recunoscut numai pentru că te-am întrebat prea aspru?

LUISE: Am recunoscut adevărul.

FERDINAND: Nu, îți spun! Nu! Nu! N-ai scris tu. Nu-i scrisă de mîna ta... și chiar dac-ar fi așa... de ce să fie oare mai greu să imiți scrisul cuiva, decît să corupi inimile? Mărturisește-mi adevărul, Luise... mai bine, nu, taci! Ai fi în stare să spui da, și atunci aș fi pierdut. O minciună, Luise!... O minciună... O! dacă ai putea să născocești vreuna, dacă ai putea să mi-o arunci în față cu chipul tău nevinovat de înger, să-mi înduplеci urechea și ochiul, chiar de-ar fi să-mi înșeli amarnic inima! O, Luise! Orice adevăr ar putea să dispară atunci din lume, o dată cu aceste șoapte, iar cauza adevărată și-ar pleca din clipa aceea gîtu-i țeapăn, într-o reverență curtenitoare! *(Cu voce timidă, tremurătoare.)* Ai scris tu scrisoarea aceasta?

LUISE: Jur pe dumnezeu! Pe dumnezeul cel adevărat! Da!

FERDINAND *(după o pauză, cu expresia celei mai adînci dureri)*: Femeie, femeie! Chipul ce stă acum în fața mea!... Chiar de-ar făgădui chipul acesta plăcerile raiului, totuși n-ai găsi nici un cumpărător, nici măcar în împărăția celor din neamul blestemaților, osîndiți la caznele iadului... Ai știut tu, Luise, ce însemnai pentru mine? Nu e cu putință! Nu! Tu n-ai știut că erai totul pentru

mine! Totul! E un biet cuvînt disprețuit, dar e mai cuprinzător decît veșnicia; înăuntrul lui își desăvîrșesc calea sisteme cosmice!... Totul! Și să te joci cu el în chip atît de nelegiuit... O, e înspăimîntător!

LUISE: Am mărturisit, domnule von Walter. M-am condamnat singură. Plecați acum! Părăsiți casa în care ați fost atît de nenorocit!

FERDINAND: Bine! Bine! Doar sînt liniștit... Dar și despre înfiorătorul ținut pustiit de ciumă, se spune că e liniștit... liniștit sînt și eu. *(După ce a stat cîtva timp pe gînduri.)* Încă o rugăminte, Luise, cea din urmă! Îmi arde capul cuprins de fierbințeală. Simt nevoia să mă răcoresc... Vrei să-mi pregătești un pahar de limonadă?

(Luise iese.)

SCENA 3

Ferdinand și *Miller*. Amîndoi se plimbă o vreme, fără să vorbească, fiecare într-un capăt al camerei

MILLER *(se oprește în sfîrșit și-l privește pe maior cu o expresie tristă)*: Dragă domnule baron, oare suferința voastră va fi mai mică dacă vă mărturisesc că vă plîng din inimă?

FERDINAND: Lasă asta, Miller! *(Face din nou cîțiva pași.)* Miller, nu-mi mai aduc bine aminte, cum am ajuns în casa dumitale? În ce împrejurare?

MILLER: Cum se poate, domnule maior? Ați vrut să luați lecții de flaut cu mine... Nu vă mai amintiți?

FERDINAND *(repede)*: Am văzut-o pe fiica dumitale. *(Cîteva clipe de pauză.)* Nu te-ai ținut de cuvînt, prietene. Ne-am înțeles să am liniște în clipele mele de singurătate. M-ai înșelat, mi-ai vîndut scorpioni. *(Văzînd mișcarea lui Miller.)* Nu te speria, bătrîne! *(Îl îmbrățișează.)* Tu nu ești vinovat!

MILLER *(ștergîndu-și ochii)*: Numai dumnezeu atotștiutorul poate cîntări acest lucru!

FERDINAND *(mergînd din nou de colo-colo, frămîntat de gînduri negre)*: Ciudat, neînchipuit de ciudat se joacă dumnezeu cu noi. De fire subțiri și nevăzute atîrnă adeseori greutăți înspăimîntătoare. Dacă ar ști omul că din mărul acesta i se trage moartea! Hm! Dacă ar ști! *(Pornind iar de colo pînă colo, apucînd apoi cu putere mîna lui Miller.)* Omule! îți plătesc cam scump cele cîteva biete lecții de flaut... Și nici măcar tu nu cîștigi... pierzi și tu... pierzi poate totul. *(Îndepărtîndu-se de Miller, cu inima strînsă.)* Flaut blestemat, mai bine nu m-aș fi gîndit niciodată la tine!

MILLER *(caută să-și ascundă emoția)*: Întîrzie prea mult cu limonada. Cred că ar fi mai bine să mă duc să văd de ce întîrzie atîta, dacă nu mi-o luați în nume de rău...

FERDINAND: Nu-i nici o grabă, dragă Miller. *(Murmurînd pentru sine.)* Mai ales pentru părintele ei... Stai... Dar ce voiam să te întreb? Da! Luise este singurul dumitale copil? În afară de ea, mai ai alți copii?

MILLER *(cu căldură)*: Nu mai am nici unul în afară de ea, domnule baron... nici nu-mi doresc. Ea poate să umple din plin inima unui părinte. Tot ce-a fost iubire în mine am revărsat asupra ei.

FERDINAND *(cu emoție puternică)*: Aa! Du-te mai bine și vezi de limonadă, dragul meu Miller.

(Miller iese.)

SCENA 4

FERDINAND *(singur)*: Singurul copil... Simți tu asta, criminalule? Singurul, ucigașule! Auzi, singurul! Miller n-are, în lumea asta mare a lui dumnezeu, nimic altceva decît vioara sa și singurul...

Vrei să i-l răpești?... Să i-l răpești? Să-i răpești unui cerșetor ultima lățcaie? Să-i azvîrli paraliticului la picioare cîrja sfărîmată? Cum? Am eu inimă s-o fac?... Și cînd va alerga spre căminul lui, nerăbdător să-și soarbă singura-i bucurie din privirile copilei lui și va intra în casă, iat-o... floarea... zace ofilită... moartă... strivită, de bună seamă ultima, singura, neasemuita lui nădejde... Ah! Și cumstă tatăl în fața ei; în juru-i, natura întreagă parcă-și ține răsuflarea, iar privirile lui încremenite rătăcesc în van prin nemărginirea pustie, căutîndu-l pe dumnezeu, dar nu-l mai pot afla și atunci se întorc pustiite... Doamne! Doamne! Dar și tatăl meu nu are decît un singur fiu... unicul fiu... dar nu singura-i bogăție... *(După o pauză.)* Dar cum? Ce pierde oare? Copila, care făcea din cele mai sfinte sentimente de dragoste un joc de păpuși, va putea oare să-și fericească tatăl? Nu-i cu putință, nu-i cu putință! Ar trebui mai degrabă să-mi mulțumească pentru că strivesc năpîrca, înainte de a-și mușca și părintele.

SCENA 5

Miller care se înapoiază. *Ferdinand*

MILLER: O va aduce-ndată, domnule baron! Sărmana copilă, stă afară și plînge de se omoară. În limonada aceea veți bea și lacrimi.

FERDINAND: Bine ar fi să-mi dea numai lacrimi!... Pentru că mai adineauri am vorbit despre muzică, Miller... *(Scoțînd o pungă.)* ...Ți-am rămas dator.

MILLER: Cum? Ce? Lăsați, domnule baron! Drept cine mă luați? Păstrați-vă banii. Nu mă ofensați și de-o vrea domnul, ne-om mai vedea.

FERDINAND: Cine poate să știe asta? Ia banii. Sîntem supuși morții.

MILLER *(rîzînd)*: Cît despre asta, domnule baron, n-am nici o grijă în ce vă privește.

FERDINAND: Într-adevăr! uneori însă există această primejdie... N-ai auzit niciodată să moară tineri... fete și băieți, copii în care să-ți poți pune nădejdea, pe care se întemeiau iluziile părinților înșelați... Ceea ce nu face mustrarea de conștiință și bătrînețea poate adesea să facă un trăsnet... Nici Luise a dumitale nu este nemuritoare.

MILLER: Dumnezeu mi-a dat-o!

FERDINAND: Ascultă... Îți atrag atenția că nu este nemuritoare. Fata asta e lumina ochilor dumitale, ești legat de ea trup și suflet. Fii prevăzător, Miller! Numai un judecător desperat pune totul pe o singură carte. Negustorul care își încarcă toată averea pe o singură corabie e un cutezător... Ascultă, gîndește-te că te-am prevenit... Dar de ce nu primești banii?

MILLER: Cum, doamne, toată punga asta mare? La ce se gîndește înălțimea voastră?

FERDINAND: La datoria mea... Iată! *(Aruncă pe masă punga, din care sar cîteva monede de aur.)* Nu pot să vă las într-o veșnică mizerie.

MILLER *(întristat)*: Sfinte dumnezeule, ce-i asta? Nu sună a bani de argint. *(Se apropie de masă și exclamă îngrozit.)* Cum, pentru numele lui dumnezeu, domnule baron! Ce aveți de gînd? Ce faceți, domnule baron? Dar știu că sînteți distrat! *(Împreunîndu-și mîinile.)* Aici sînt... sau poate sînt eu vrăjit... sau, să mă bată dumnezeu! Mîna mea pipăie aur adevărat, aurul binecuvîntat, galben și sunător... Nu, satană! Nu mă vei prinde cu asta!

FERDINAND: Ai băut vin nou sau vechi, Miller?

MILLER *(cu grosolănie)*: Ei drăcie! Ia te uită!... Aur!

FERDINAND: Ei! Și ce-i cu asta?

MILLER: Blestemat să fie... Vreau să spun... Doamne Isuse Hristoase... aur!

FERDINAND: Asta e într-adevăr ceva ciudat.

MILLER *(după un timp de tăcere, se îndreptă către el, mişcat):* Înălţimea voastră, eu sînt un om simplu şi cumsecade; poate vreţi să mă înhămaţi la vreo ticăloşie... căci atîţia bani, dumnezeu mi-e martor, nu se pot cîştiga printr-o muncă dreaptă şi cinstită...

FERDINAND *(mişcat):* Fii liniştit, iubite Miller! Banii i-ai meritat de mult şi nu vreau — ferească sfîntul — să-ţi cumpăr conştiinţa cu asta.

MILLER *(sărind în sus, ca un nebun):* Aşadar, sînt ai mei! Ai mei! cu voinţa şi buna ştiinţă a lui dumnezeu, ai mei. *(Ieşind pe uşă, în goană, strigă.)* Nevastă! Fată! Victorie! Veniţi! *(Întorcîndu-se.)* Dar, cerule! Cum de m-am trezit deodată cu toată averea asta înspăimîntătoare? Cum am cîştigat-o? O merit? Ai?

FERDINAND: N-ai cîştigat-o prin lecţiile tale de muzică, Miller... Cu banii ăştia îţi plătesc... *(înfiorat, tace)* îţi plătesc *(după o pauză, cu durere)* cele trei luni de vis fericit ale fiicei tale.

MILLER *(îi ia mîna şi i-o strînge cu putere):* Domnule! Dacă aţi fi un oarecare burghez umil... *(repezit)* şi fiica mea nu v-ar iubi... aş înjunghia-o. *(Se apropie din nou de bani, apoi abătut.)* Dar aşa, eu am totul şi dumneavoastră nimic, aşa că va trebui să vă înapoiez toată această bucurie?

FERDINAND: Cît despre asta, nu te nelinişti, prietene! Eu plec, şi în ţara în care am de gînd să mă stabilesc, aceste efigii nu au nici o valoare.

MILLER *(în timp ce stă cu privirea aţintită asupra banilor, încîntat):* Rămîn aşadar ai mei? Da? Îmi pare însă rău că plecaţi... Dar, să vezi cum am să mă port de-acum încolo! Cum am să mă umflu-n pene! *(Îşi pune pălăria şi aleargă de colo-colo prin cameră.)* O să dau lecţii de muzică

numai în centru, o să fumez doar țigări din cele mai bune, și să mă ia dracul dac-o să mai stau la teatru la galerie... *(Vrea să plece.)*

FERDINAND: Stai liniștit! Taci! Și ia-ți banii! *(Apăsat.)* Taci numai astă-seară încă și, de dragul meu, să nu mai dai lecții de muzică de-aici înainte.

MILLER *(plin de bucurie, îl apucă cu putere de haină, vorbindu-i și mai înflăcărat)*: Domnule! Fiica mea! *(Dîndu-i drumul.)* Nu banul face pe om!... Nu banul... Mi-e totuna, dacă mănînc cartofi sau fazan: totul e să fiu sătul; iar haina asta va fi totdeauna bună, dacă nu se străvede lumina soarelui prin mîneca ei. Pentru mine astea sînt fleacuri. Doar fata să aibă noroc: să aibă tot ce-și dorește...

FERDINAND *(îi taie vorba repede)*: Taci! Taci!...

MILLER *(mereu mai aprins)*: Să învețe franțuzește la perfecție, să danseze menuet și să cînte, să-i meargă vestea: și să poarte o bonetă, ca fiicele consilierilor de la curte și „turnel", cum i se spune: să se vorbească despre fiica vioristului, cale de patru poște împrejur...

FERDINAND *(îi apucă mîna cu o mișcare bruscă)*: Încetează! Încetează! Pentru numele lui dumnezeu, taci odată! Mai ține-ți gura numai astăzi! E singura dovadă de recunoștință pe care ți-o cer!

SCENA 6.

Aceiași, Luise cu limonada.

LUISE *(cu ochii înroșiți de plîns și cu vocea tremurătoare, în timp ce-i aduce maiorului paharul pe o farfurie)*: Să-mi spuneți dacă nu vă place.

FERDINAND *(ia paharul, îl pune pe masă și se întoarce brusc către Miller)*: A, eram cît p-aci să uit!... Pot să te rog ceva, dragă Miller? Vrei să-mi faci un serviciu?

MILLER: Și o mie pentru unul! Ce doriți?...

FERDINAND: Sînt așteptat la masă. Din nenorocire, sînt foarte prost dispus. Mi-e cu neputință să merg acolo. Vrei să te duci pînă la tatăl meu să-l rogi să mă scuze?

LUISE *(se sperie și intervine repede)*: Pot să mă duc eu.

MILLER: La președinte?

FERDINAND: Nu chiar la el. Transmiți mesajul unui valet din anticameră! Pentru recunoaștere, iată ceasul meu!... Mă găsești aici, cînd te întorci. Să aștepți răspunsul!

LUISE *(foarte speriată)*: N-aș putea să mă duc eu?

FERDINAND *(către Miller, care vrea să plece)*: Stai, încă ceva! Iată o scrisoare adresată tatălui meu, care mi-a fost adusă o dată cu invitația la masă chiar în seara asta... poate că e vorba de treburi grabnice... O predai împreună cu cealaltă.

MILLER: Bine, domnule baron!

LUISE *(se agață de el, cuprinsă de teamă)*: Dar, tată, aș putea foarte bine să fac eu toate astea.

MILLER: E întuneric beznă, nu te poți duce singură, copila mea. *(Iese.)*

FERDINAND: Luise, luminează-i tatălui tău drumul! *(În timp ce Luise îl însoțește pe Miller cu felinarul, el se apropie de masă și aruncă otravă în paharul cu limonadă.)* Da, să moară și ea! Trebuie să moară! Puterile supreme mă aprobă, dîndu-și groaznicul consimțămînt, răzbunarea cerului se învoiește și ea, îngerul păzitor o părăsește.

SCENA 7

Ferdinand şi *Luise*.

Luise se întoarce încet cu felinarul, îl pune jos şi se aşază de partea cealaltă a scenei, cu ochii în pămînt şi privind numai din cînd în cînd, pe furiş şi timid, spre el. *Ferdinand* stă în colţul opus al scenei şi priveşte ţintă înainte. Începutul scenei este precedat de o tăcere adîncă.

LUISE: Dacă aţi vrea să mă acompaniaţi, domnule von Walter, aş cînta o bucată la clavir. *(Deschide clavirul.)*

(Ferdinand nu-i dă nici un răspuns. Pauză.)

LUISE: Îmi datoraţi şi o revanşă la şah. Vreţi să jucăm o partidă, domnule von Walter?

(Din nou pauză.)

LUISE: Domnule von Walter, portvizitul pe care vi l-am făgăduit cîndva... am început să-l brodez... Nu vreţi să vedeţi modelul?

(Iarăşi pauză.)

LUISE: O, sînt atît de nenorocită!

FERDINAND *(păstrînd atitudinea de pînă acum)*: Asta ar putea să fie adevărat!

LUISE: Nu e vina mea, domnule von Walter, că nu izbutesc să vă distrez.

FERDINAND *(rîde, aparte cu o expresie jignitoare)*: Ce eşti tu vinovată de modestia mea stupidă?

LUISE: Am ştiut eu că nu ne vom înţelege în clipa asta. De aceea m-am şi speriat, trebuie s-o mărturisesc, de îndată ce l-aţi trimis pe tata de acasă: Domnule von Walter, mi se pare că această clipă va fi deopotrivă de grea pentru amîndoi... Dacă aţi vrea să-mi îngăduiţi, m-aş duce şi i-aş chema aici pe cîţiva din cunoscuţii mei.

FERDINAND: O, sigur că da, du-te. Am să mă duc şi eu imediat să-i invit pe cîţiva dintre ai mei.

LUISE *(îl priveşte nehotărîtă)*: Domnule von Walter...

FERDINAND *(foarte sarcastic)*: Pe onoarea mea! E cea mai înţeleaptă idee pe care o poate avea un om în situaţia asta. Vom face din acest duet plictisitor o distracţie mondenă şi ne vom răzbuna de capriciile dragostei, cu ajutorul cîtorva galanterii.

LUISE: Sînteţi bine dispus, domnule von Walter.

FERDINAND: Nu se poate mai bine; să rîdă copiii de mine pe stradă, şi alta nu! Nu! Într-adevăr, Luise, pilda ta e demnă de urmat... trebuie să învăţ de la tine. Tare zănatici mai sînt cei care vorbesc de dragoste eternă. Mereu acelaş lucru devine plicticos, numai variaţia dă farmec plăcerii... Fie, Luise! Te urmez! Vom trece din aventură în aventură, ne vom tăvăli din mocirlă în mocirlă... Tu într-o parte... eu în alta... poate că-mi voi putea regăsi, în vreun bordel, liniştea pierdută... Poate că, după ce vom fi trăit din plin vesela aventură, ne vom întîlni din nou într-o zi, arătîndu-ne uimirea şi totodată bucuria — două schelete putrezite — recunoscîndu-ne, ca în comedii, după aerul de familie, de care nu te poţi lepăda, iar scîrba şi ruşinea vor înfăptui o armonie pe care dragostea cea mai gingaşă n-a putut s-o înfăptuiască.

LUISE: O, Ferdinand Ferdinand! Eşti nefericit. Vrei să şi meriţi acest lucru?

FERDINAND *(murmurînd îndîrjit printre dinţi)*: Sînt nefericit? Cine ţi-a spus? Femeie, eşti prea decăzută pentru a-ţi mai putea da seama singură... Cum poţi tu să cîntăreşti simţămintele altuia? Nefericit, ai spus?... Ha! Cuvîntul ăsta ar putea să-mi trezească furia, chiar de aş zăcea în mormînt! Trebuia să fiu nefericit, ştia ea bine. Moarte şi blestem! A ştiut-o şi totuşi m-a trădat... Uite, viperă! asta era singura ta posibilitate de-a obţine iertarea... Eşti pierdută prin această mărturi-

sire... Pînă acum am putut să-ți înfrumusețez crima, gîndindu-mă că ești naivă; și dat fiind disprețul pe care ți-l port, s-ar fi putut să scapi de răzbunare. *(În timp ce apucă paharul.)* Așadar, ușuratică n-ai fost... proastă n-ai fost... ai fost numai un demon. *(Bea.)* Limonada este searbădă ca sufletul tău... gustă.

LUISE: O, cerule! Nu degeaba m-am temut de clipa asta.

FERDINAND *(autoritar)*: Gustă!

LUISE *(Ia paharul, oarecum fără să vrea, și bea.)*

FERDINAND *(Își întoarce fața de îndată ce ea duce paharul la gură, și, pălind brusc, se așază repede în cel mai îndepărtat ungher al camerei.)*

LUISE: Limonada e bună.

FERDINAND *(fără să se întoarcă, scuturat de fiori)*: Să-ți fie de bine!

LUISE *(după ce a pus-o pe masă)*: O, dacă ai ști, Walter, ce jignire îngrozitoare îmi aduci.

FERDINAND: Hm!

LUISE: Va veni un timp, Walter...

FERDINAND *(apropiindu-se din nou)*: O, timpul e pe sfîrșite.

LUISE: Cînd seara asta va apăsa greu pe inima dumitale...

FERDINAND *(începe să umble mai repede și din ce în ce mai neliniștit, în timp ce aruncă eșarfa și sabia)*: Noapte bună! Slujbă la porunca stăpînilor!

LUISE: Dumnezeule! Ce te-a apucat?

FERDINAND: Mi-e cald, mă apasă... vreau să mă simt mai comod.

LUISE: Bea! Bea! Băutura te va răcori.

FERDINAND: Așa va fi fără îndoială... Are inimă bună, destrăbălata, dar așa sînt toate.

LUISE *(avîntîndu-se în brațele lui, cu o expresie plină de iubire)*: Așa-i spui Luisei tale, Ferdinand?

FERDINAND *(o respinge)*: Fugi! Fugi! Pleacă de aici, cu ochii ăștia calzi și duioși. Sînt copleșit!

Arată-ţi hidoşenia, viperă: tîrăşte-te spre mine, vierme! Desfăşură-ţi respingătoarele încolăcituri, înalţă-ţi inelele către cer!... La fel de dezgustător cum te-a văzut cîndva adîncul iadului... Nu vreau să-mi mai pari un înger... Numai înger, nu... E prea tîrziu... trebuie să te strivesc cu piciorul, ca pe o năpîrcă, sau înnebunesc... îndură-te!

LUISE: O! De ce a trebuit să ajungem pînă aici?

FERDINAND *(privind-o pieziş)*: Această frumoasă operă a creatorului ceresc... Cine ar fi putut crede una ca asta?... Cine ar putea să creadă una ca asta? *(Apucîndu-i mîna şi ţinînd-o în sus.)* Nu vreau să te trag la răspundere, creatorule... Dar de ce torni oare veninul în vase atît de frumoase?... Poate oare o climă atît de blîndă, de cerească, să-i priască viciului?... O, e ciudat!

LUISE: Să aud asta şi să fiu silită să tac!

FERDINAND: Şi vocea asta dulce, melodioasă... Cum pot să iasă sunete atît de frumoase din nişte coarde frînte? *(Privind-o cu ochii pierduţi.)* Totul atît de frumos... atît de perfect îmbinat... o desăvîrşire dumnezeiască!... În totul, opera celei mai inspirate clipe a creatorului! Pe dumnezeul meu, ca şi cînd lumea ar fi luat fiinţă numai ca să slujească inspiraţiei creatorului pentru această capodoperă... Să fi greşit dumnezeu numai în privinţa sufletului? Să fie oare cu putinţă ca un asemenea monstru dezgustător să se fi strecurat în trupul acesta fără cusur? *(În timp ce se îndepărtează repede de ea.)* Sau poate că a văzut ieşind din dalta lui un înger şi şi-a îndreptat în pripă greşeala dîndu-i o inimă de piatră?

LUISE: O, ce încăpăţînare uşuratică! Mai degrabă acuză cerul, decît să-şi recunoască pripeala.

FERDINAND *(se aruncă de gîtul ei, plîngînd amar)*: Încă o dată, Luise... încă o dată, ca în ziua primului nostru sărut, cînd ai murmurat cu dragoste

„Ferdinand" şi cînd ai rostit cu buzele tale fierbinţi primul „tu"... O, clipa aceea părea să cuprindă în ea un şir de nespuse bucurii, ca floarea ce abia stă să se deschidă. Veşnicia apărea în faţa ochilor noştri ca o frumoasă zi de mai: dănţuiau milenii de aur, ca nişte mirese, prin faţa sufletelor noastre... Atunci am fost fericitul între fericiţi!... O, Luise! Luise! Luise! De ce te-ai purtat astfel?

LUISE: Plîngi, Walter, plîngi! Durerea ta va fi mai dreaptă cu mine decît mînia ta.

FERDINAND: Te înşeli. Astea nu sînt lacrimile durerii... Nu este roua caldă şi voluptoasă, care alină, ca un balsam, rănile sufletului şi pune din nou în mişcare roata înţepenită a simţirii. Sînt stropi singuratici... reci... înfiorătorul şi veşnicul rămas bun al dragostei mele. *(Cu o gravitate înspăimîntătoare, în timp ce-şi lasă mîna pe creştetul Luisei.)* Lacrimi pentru sufletul tău, Luise... Lacrimi pentru dumnezeire, ale cărei gînduri bune au dat greş de astă dată, şi pe care o păgubeşti, cu atîta uşurinţă, de cea mai minunată dintre operele ei... O, mi se pare că întreaga creaţie ar trebui să îmbrace doliu şi să deplîngă ceea ce s-a petrecut în mijlocul ei... E ceva obişnuit ca oamenii să cadă şi paradisurile să fie pierdute; dar cînd molima bîntuie printre îngeri, natura întreagă trebuie să fie cernită.

LUISE: Nu mă împinge pînă la capătul puterilor, Walter. Tăria mea sufletească e aceeaşi ca a tuturor fiinţelor... dar nu trebuie să fie pusă la încercare fără milă, Walter, încă un cuvînt şi apoi ne despărţim... Un destin îngrozitor a încurcat graiul inimilor noastre. Dacă mi-ar fi îngăduit să vorbesc, Walter, aş putea să-ţi spun lucruri... aş putea... dar cruda fatalitate mi-a înlănţuit limba, tot aşa cum mi-a înlănţuit şi

dragostea, așa că trebuie să îndur să-mi vorbești ca unei destrăbălate oarecare.

FERDINAND: Te simți bine, Luise?

LUISE: De ce mă întrebi?

FERDINAND: Pentru că m-aș simți mîhnit dacă ar trebui să pleci pe lumea cealaltă, cu minciuna aceasta pe conștiință.

LUISE: Ai milă, Walter...

FERDINAND (*pradă unor emoții violente*): Nu! Nu! Prea ar fi diabolică răzbunarea asta! Nu! Domnul să mă aibă în paza lui! Nu vreau s-o continui și pe lumea cealaltă. Luise! L-ai iubit pe mareșal? N-ai să mai ieși din camera asta.

LUISE: Poți să întrebi ce vrei. Nu mai răspund nimic. (*Se așază.*)

FERDINAND (*mai grav*): Ai grijă de sufletul tău nemuritor, Luise!... L-ai iubit pe mareșal? N-ai să mai ieși din camera asta.

LUISE: Nu mai răspund nimic.

FERDINAND (*cuprins de o neliniște îngrozitoare, se aruncă la picioarele ei*): Luise! L-ai iubit pe mareșal? Mai înainte ca lumînarea asta să ardă pînă la capăt... vei sta... înaintea lui dumnezeu!

LUISE (*sare în sus speriată*): Isuse! Ce e asta?... Și mi-e tare rău. (*Cade din nou în fotoliu.*)

FERDINAND: Atît de curînd? Voi femeile sînteți o veșnică enigmă. Nervii voștri delicați rezistă la crime care rod pînă și rădăcinile omenirii. Iar un biet grăunte de arsenic vă doboară...

LUISE: Otravă! Otravă! Doamne, dumnezeule!

FERDINAND: Mi-e teamă că da! Limonada ta a fost pregătită în infern. Ai băut-o în cinstea morții.

LUISE: Să mor! Să mor! Dumnezeule îndurător! Otravă în limonadă, am să mor!... O dumnezeule milostiv, fie-ți milă de sufletul meu!

FERDINAND: Iată lucrul cel mai de seamă. Și eu mă rog lui pentru asta.

LUISE: Și mama... tata... Mîntuitorule! Bietul meu tată e pierdut! Nu mai e nici o scăpare! Sînt tînără... și nu mai e nici o scăpare! Trebuie să mor atît de repede?

FERDINAND: Nu mai e nici o scăpare, trebuie să treci în veșnicie... dar fii liniștită. Vom face drumul împreună.

LUISE: Și tu, Ferdinand? Otravă, Ferdinand? De la tine? O doamne, iartă-l, dumnezeule milostiv, iartă-i păcatul...

FERDINAND: Vezi-ți de socotelile tale... Mi-e teamă că stai prost cu ele.

LUISE: Ferdinand! Ferdinand!... O... acum pot să vorbesc! Moartea... moartea dezleagă de toate jurămintele, Ferdinand! Între cer și pămînt nu este nimeni mai nefericit decît tine... Mor nevinovată, Ferdinand.

FERDINAND *(speriat)*: Ce tot vorbești? De obicei, în călătoria asta, nimeni nu ia asupră-și o minciună!

LUISE: Nu mint... nu mint... N-am mințit decît o dată în viața mea... Fiori reci îmi trec prin vine... Cînd am scris rîndurile către mareșal...

FERDINAND: Aa! scrisoarea asta!... Mulțumesc lui dumnezeu! Acum mi-am recăpătat toate puterile.

LUISE *(limba i se împleticește, degetele încep să i se contracte convulsiv)*: Scrisoarea asta... pregătește-te să auzi ceva îngrozitor... mîna mea a scris, ceea ce inima mea condamna... tatăl tău mi-a impus-o.

FERDINAND *(Împietrit ca o statuie, de parcă a prins rădăcini în pămînt și după o pauză nespus de lungă, cade ca lovit de trăsnet.)*

LUISE: O, jalnică neînțelegere... Ferdinand... m-au silit... iartă-mă... Luise a ta ar fi preferat moartea ...dar tata... primejdia... au întrebuințat viclenia.

FERDINAND: *(sărind în sus cu o expresie îngrozitoare)*: Slavă domnului! Nu simt încă otrava. *(Scoate sabia din teacă.)*

LUISE *(din ce în ce mai slăbită)*: Vai! Ce vrei să faci? E tatăl tău...

FERDINAND *(cu expresia furiei dezlănţuite)*: Ucigaş şi tată de ucigaş!... Trebuie să meargă şi el, pentru ca judecătorul lumii să-şi dezlănţuie mînia numai împotriva celui vinovat. *(Vrea să iasă.)*

LUISE: Mîntuitorul a iertat, cînd a murit... Iertare ţie şi tatălui tău. *(Moare.)*

FERDINAND *(se întoarce repede, îi vede ultima crispare înainte de-a muri, şi, zdrobit de durere, cade în genunchi, lîngă ea)*: Stai! Stai! Nu fugi de mine, înger al cerului! *(Îi apucă mîna şi o lasă repede să cadă.)* Rece, rece şi umedă! Sufletul ei s-a dus. *(Se ridică într-un salt.)* Dumnezeul Luisei mele! Iertare! Iertare celui mai mizerabil dintre ucigaşi! A fost ultima ei rugăciune... ce încîntătoare şi frumoasă este chiar moartă! Îngerul morţii înduioşat a trecut cu milă peste chipul ei senin... Această blîndeţe n-a fost o mască, e mai tare chiar decît moartea. *(După o pauză.)* Dar cum? Eu de ce nu simt nimic? Vrea oare forţa tinereţii mele să mă salveze? Osteneală zadarnică! Nu doresc asta. *(Apucă paharul.)*

ULTIMA SCENĂ

Ferdinand, Preşedintele, Wurm şi *servitorii* care se reped cu toţii speriaţi în cameră, apoi *Miller, popor* şi *aprozi judecătoreşti*, care se adună în fund.

PREŞEDINTELE *(cu scrisoarea în mînă)*: Fiule, ce-i asta?... Nu pot să-mi închipui...

FERDINAND *(îi aruncă paharul la picioare)*: Atunci priveşte, ucigaşule!

PREŞEDINTELE *(se dă îndărăt, împleticindu-se; toţi rămîn împietriţi. Pauză înspăimîntătoare)*: Fiul meu! De ce mi-ai făcut una ca asta?

FERDINAND *(fără să se uite la el):* O da, desigur! Trebuia să-l ascult mai întîi pe omul de stat și să văd dacă lovitura se potrivește cu interesele lui?... Șiretlicul de a dezbina inimile noastre prin gelozie a fost rafinat și e demn de toată admirația, trebuie s-o mărturisesc... calculele au fost făcute de un maestru, păcat numai că iubirea mînioasă nu s-a lăsat trasă de sfori, ca o marionetă.

PREȘEDINTELE *(se uită cu ochii îngroziți de jur împrejur):* Nu e nimeni aici să-l plîngă pe un tată nemîngîiat?

MILLER *(din culise):* Lăsați-mă să intru. Pentru dumnezeu! Lăsați-mă!

FERDINAND: Fata este o sfîntă... altcineva trebuie să-i ia apărarea. *(Îi deschide ușa lui Miller, care se repede înăuntru, însoțit de popor și de aprozi judecătorești.)*

MILLER *(îngrozit):* Copila mea! Copila mea!... Otravă!... Otravă! Se spune că ați băut otravă... Fata mea! Unde ești?

FERDINAND *(îl conduce între președinte și cadavrul Luisei):* Eu sînt nevinovat... Mulțumește-i acestuia.

MILLER *(cade alături de ea):* O, Isuse!

FERDINAND: În puține cuvinte, tată... cuvintele încep să-mi fie prețioase... viața mi-a fost furată, în chip ticălos, furată de către dumneata. Cum voi putea oare să stau în fața lui dumnezeu? Tremur cînd mă gîndesc!... totuși n-am fost niciodată un răufăcător. Împlinească-se destinul meu întru cele veșnice, oricum o fi... să nu cadă asupra ei... Dar am săvîrșit o crimă *(ridicînd vocea, cu o expresie înspăimîntătoare)*, o crimă pe care n-ai să-mi ceri, cred, s-o port singur în spinare, în fața judecătorului lumii. Trec aici asupra ta, în mod solemn, partea cea mai însemnată a crimei, cea mai îngrozitoare; cum te vei descurca, asta te privește. *(Conducîndu-l lîngă Luise.)* Uite,

om fără suflet! Desfată-te cu rodul înțelepciunii tale; numele tău este întipărit pe fața aceasta crispată și îngerii morții îl vor citi... Un chip ca acesta să-ți dea perdelele patului la o parte, în timpul somnului, și să-ți întindă mîna lui rece ca gheața... Un chip ca acesta să-ți apară în fața sufletului cînd vei muri și să te împiedice să-ți rostești ultima rugăciune... un chip ca acesta să stea în fața mormîntului tău cînd vei învia la judecata de-apoi... și alături de dumnezeu cînd te va judeca. *(Leșină. Servitorii îl susțin.)*

PREȘEDINTELE *(ridicînd brațul spre cer, cu o mișcare de groază)*: Nu-mi cere mie socoteală, nu mie, judecător al lumii, pentru sufletele lor: cere-o acestuia! *(Se îndreaptă către Wurm.)*

WURM *(tresărind)*: Mie?

PREȘEDINTELE: Ție, blestematule, ție! Ție, demone! Tu, tu mi-ai dat sfatul de viperă... Asupra ta cadă toată răspunderea... Eu mă spăl pe mîini.

WURM: Asupra mea? *(Începe să rîdă, cu un rîs groaznic.)* Nostim! Nostim! Acum, cel puțin, știu în ce fel mulțumesc demonii... Asupra mea, nelegiuitule? Era fiu meu? Eram eu stăpînul tău?... Asupra mea să cadă răspunderea? Ha!! privind cadavrul fiului tău, îmi îngheață măduva în oase! Asupra mea să cadă!... Primesc să fiu pedepsit, dar și tu împreună cu mine... Haideți! Haideți! Vestiți crima pe toate ulițele! Treziți justiția! Aprozi, legați-mă! Luați-mă de aici! Voi dezvălui taine care vor face să li se zbîrlească părul de pe cap celor care le vor asculta. *(Vrea să iasă.)*

PREȘEDINTELE *(îl oprește)*: Doar n-ai să faci asta, turbatule?

WURM *(îl bate pe umăr)*: Ba da, amice! Am s-o fac... sînt turbat, adevărat... este opera ta... și mă voi purta ca un turbat... Braț la braț cu tine spre eșafod! Braț la braț cu tine spre iad! E măguli-

tor, pentru mine, ticălosule, să fiu condamnat împreună cu tine! *(E arestat.)*

MILLER *(care a stat între timp cu capul plecat pe pieptul Luisei, cuprins de o durere mută, se ridică repede și-i aruncă maiorului la picioare punga):* Otrăvitorule! Păstrează-ți banii blestemați. Ai vrut să-mi cumperi fata cu ei? *(Se repede afară din cameră.)*

FERDINAND *(cu vocea stinsă):* Alergați după el! E cuprins de desperare... Păstrați-i banii ăștia... Sînt o datorie care mă apasă. Luise!... Luise!... Sosesc... Rămîneți cu bine... lăsați-mă să mor în fața altarului acesta...

PREȘEDINTELE *(părăsind atitudinea de nepăsare, de tăcere, către fiul său):* Fiule, Ferdinand! Nu-ți mai întorci ochii spre tatăl tău copleșit de durere? *(Maiorul este așezat, jos, lîngă Luise.)*

FERDINAND: Ultima privire i se cuvine lui dumnezeu, cel îndurător.

PREȘEDINTELE *(căzînd alături de el, pradă celor mai îngrozitoare chinuri):* Creația și creatorul ei mă părăsesc... Nici măcar o ultimă privire, ca mîngîiere?

FERDINAND *(murind, îi întinde mîna.)*

PREȘEDINTELE *(se ridică repede):* M-a iertat! *(Către ceilalți.)* Acum sînt al vostru! *(Iese, aprozi judecătorești îl urmează, cortina cade.)*